

**ТӨРИЙН БАНК ХХК**  
(Монгол Улсад бүртгэлтэй аж ахуйн нэгж)

**Аудитлагдсан санхүүгийн тайлан**  
**2017 оны 12 дугаар сарын 31**

ТӨРИЙН БАНК ХХК

2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ЖИЛИЙН  
САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН

---

АГУУЛГА	ХУУДАС
БАНКНЫ ТАЛААРХ МЭДЭЭЛЭЛ	1
ТӨЛӨӨЛӨН УДИРДАХ ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА БА ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГЫН МЭДЭГДЭЛ	2
ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН	3 - 5
АШИГ, АЛДАГДАЛ БА БУСАД ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ОРЛОГЫН ТАЙЛАН	6
САНХҮҮГИЙН БАЙДЛЫН ТАЙЛАН	7
ӨМЧИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТАЙЛАН	8
МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН	9 – 10
САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД	11 – 78

**ТӨРИЙН БАНК ХХК**

**БАНКНЫ ТАЛААРХ МЭДЭЭЛЭЛ**

---

ТӨЛӨӨЛӨН УДИРДАХ  
ЗӨВЛӨЛИЙН ГИШҮҮД:

Жигжидийн Ганбат  
Санжаагийн Наранцогт  
Батсэнгээгийн Доржсэмбэд  
Ургамалын Бямбасүрэн  
Пүрэвжавын Сайнзориг  
Пүрэвбатбаатарын Билгүүн  
Миширийн Батжаргал  
Аюушийн Ганзориг  
Тамжидын Цогтбаяр

НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА:

Нямсүрэнгийн Анун

АЛБАН ХАЯГ:

Төрийн Банк ХХК-ийн байр  
Бага тойруу – 7/1, 1-р Хороо,  
Чингэлтэй Дүүрэг,  
Улаанбаатар-210644,  
Монгол Улс

АУДИТОР:

Кэй Пи Эм Жи Аудит ХХК,  
602 тоот, Блю Скай цамхаг,  
Энхтайваны өргөн чөлөө 17,  
1 дүгээр хороо, Сүхбаатар дүүрэг,  
Улаанбаатар 14240, Монгол улс

**ТӨРИЙН БАНК ХХК**

**ТӨЛӨӨЛӨН УДИРДАХ ЗӨВЛӨЛИЙН ДАРГА БА ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГЫН МЭДЭГДЭЛ**

Төрийн Банк ХХК (цаашид “Банк” гэх)-ийн Төлөөлөн Удирдах Зөвлөл (цаашид “ГУЗ” гэх)-ийн дарга Жигжидийн Ганбат, Ерөнхий Захирал Дандондовын Баярсайхан, Гүйцэтгэх Захирал Ганбямбын Дөлгөөн болон Санхүү Хариуцсан Захирал Ганзоригийн Тогтохбаатар, бид эзэхүү тайлангийн 6-78 дугаар хуудсанд толилуулсан Банкны санхүүгийн тайлан нь 2017 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх Банкны санхүүгийн байдал, тухайн өдрөөр дуусгавар болсон жилийн үйл ажиллагааны үр дүн, мөнгөн гүйлгээг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд Санхүүгийн Тайлагналын Олоо Улсын Стандартын дагуу үнэн зөв, бодитой илэрхийлсэн гэдгийг үүгээр мэдэгдэж байна.

Бид Банкны санхүүгийн байдлыг үндэслэлтэй, үнэн зөв илэрхийлж чадах, санхүүгийн тайлангууд нь тодруулга 2-т дурдсан шаардлагуудад нийцсэн гэдгийг баталгаажуулах боломжийг хангах зөв зохистой нягтлан бодох бүртгэлийг хөтөлж байгаа гэдгийг баталгаажуулах үүрэгтэй.

Мөн бид Банкны эд хөрөнгийг хадгалан хамгаалах, аливаа залилан ашиглан, зүй бус үйлдлээс сэргийлэх, ийм үйлдэл гарвал илрүүлэхэд шаардлагатай арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлэх ерөнхий үүрэгтэй.

Бид санхүүгийн тайланг бэлтгэхдээ тохиромжтой нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогыг сонгож, тууштайгаар хэрэглэж, үндэслэлтэй, нягт нямбай тооцоолол, үнэлэмж хийж, бүх холбогдох нягтлан бодох бүртгэлийн стандартыг мөрдсөн гэж үзэж байна.

 ЖИГЖИДИЙН ГАНБАТ (Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлийн Дарга)	 ТӨРИЙН БАНК 3441469 ГСТ5382	 ДАШДОНДОВЫН БАЯРСАЙХАН (Ерөнхий Захирал)
 ГАНБЯМБЫН ДӨЛГӨӨН (Гүйцэтгэх Захирал)		 ГАНЗОРИГИЙН ТОГТОХБААТАР (Санхүү Хариуцсан Захирал)



## Хараат бус аудиторын тайлан

Төрийн Банк ХХК-ийн хувьцаа эзэмшигчдэд:

### *Дүгнэлт*

Бид Төрийн Банк ХХК (цаашид “Банк” гэх)-ийн 2017 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдлын тайлан, тухайн өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилийн ашиг, алдагдал болон бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлан, өмчийн оорчлөлтийн тайлан, мөнгөн гүйлгээний тайлан, мөн нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогуудын хураангуй болои тайлбар тодруулгуудаас бүрдсэн санхүүгийн тайланд аудит хийлээ.

Бидний дүгнэлтээр, Банкны санхүүгийн тайлангууд нь 2017 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, тухайн өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилийн санхүүгийн гүйцэтгэл, мөнгөн гүйлгээг Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандарт (“СТОУС”)-ын дагуу үнэн зөв, бодитой илэрхийлсэн байна.

### *Дүгнэлтийн үндэслэл*

Бид аудитаа Аудитын Олон Улсын Стандарт (“АОУС”)-ын дагуу гүйцэтгэсэн. Уг стандартын дагуу хүлээх үүрэг хариуцлагыг энэхүү тайлангийн *Санхүүгийн Тайлангийн Аудитад Аудиторын Хүлээх Үүрэг Хариуцлага* хэсэгт харуулсан. Бид Нягтлан Бодогчдын Ёс Зүйн Олон Улсын Стандартын Зөвлөл (“НБЕЗОУСЗ”)-ийн Мэргэжлийн Нягтлан Бодогчдын Ёс Зүйн Дүрэм болон санхүүгийн тайлангийн аудиттай холбоотой Монгол Улс дахь ёс зүйн зохих шаардлагуудын дагуу Банкнаас хараат бус байж, НБЕЗОУСЗ-ийн Ёс Зүйн Дүрэм болон эдгээр ёс зүйн шаардлагуудад нийцүүлэн бусад ёс зүйн үүрэг хариуцлагаа бүрэн биелүүлсэн болно. Бидний олж авсан аудитын нотолгоо нь аудитын дүгнэлт гаргах хангалттай, зохих үндэслэл болно гэдэгт бид итгэж байна.

### *Асуудлыг онцлон тэмдэглэх нь*

Бид санхүүгийн тайлангийн Тодруулга 29-ийг оицолж байна. 2017 оны 5 дугаар сард Олон Улсын Валютын Сангийн Захирлуудын Зөвлөлөөс Монгол Улсын эдийн засгийн шинэчлэлийн хөтөлбөрийн хүрээнд Өргөтгөсөн Санхүүжилтийн Хөтөлбөрийг гурван жилийн хугацаанд хэрэгжүүлэхээр баталсан. Хөтөлбөрийн хүрээнд, Монгол Улсын Арилжааны Банкуудын Төлбөрийн Чадварын Үнэлгээг (АЧҮ-г хамруулаад) Монголбанк зохион байгуулсан. АЧҮ-г Европын Төв Банкны Активын Чанарын Үнэлгээний Удирдамж 2-ын дагуу гүйцэтгэсэн ба Монголбанк нь тодорхой зүйлсийг Монгол Улсын нөхцөл байдалд тохируулаи тусгайлан тодорхойлсон. Дээрх үнэлгээний урьдчилсан үр дүнг арилжааны банкуудад 2018 оны 01 дүгээр сард танилцуулсан. Энэхүү санхүүгийн тайланг батлан гаргах өдрөөр, АЧҮ болон стресс тестийн эцсийн үр дүн гараагүй байсан бөгөөд Монгол Улсын санхүүгийн сектор болон Банкинд үнэлгээний үр дүн хэрхэн нөлөөлөх нь хараахан тодорхой болоогүй байсан. Энэ нь зах зээлийн, хууль эрх зүйн, зээлийн болон бусад эрсдэлд (хөрөнгийн хангалттай байдлын эрсдэл үүнд хамаарна) ихээхэн хэмжээний тодорхойгүй байдлыг бий болгож байгаа бөгөөд Банк эдгээр эрсдэлд хэрхэн өртөх болон үр дүн нь хэрхэх нь зөвхөн цаг хугацааны туршид тодорхой болох юм.

Банкны санхүүгийн тайланд АЧҮ болон стресс тест санхүүгийн хувьд хэрхэн нөлөөлөхийг одоогоор тодорхойлох боломжгүй байна. Энэхүү асуудлаас хамаарч бидний дүгнэлт хязгаарлагдаагүй болно.

### ***Бусад асуудал***

2016 оны 12 дугаар сарын 31-ий өдрөөр дуусгавар болсон жилийн Банкны санхүүгийн тайланг Эрнэт энд Янг Монголия Аудит ХХК гүйцэтгэж, уг тайлаид 2017 оны 3 дугаар сарын 15-ны өдөр зөрчилгүй дүгнэлт гаргасан болио.

### ***Удирдлага болон засаглах эрх мэдэл бүхий этгээдүүдийн санхүүгийн тайланд хүлээх үүрэг хариуцлага***

Санхүүгийн тайланг СТОУС-ын дагуу үнэн зөв бэлтгэж, тайлагнах нь Банкны удирдлагын үүрэг хариуцлага юм. Залилан эсвэл алдааны улмаас материаллагаар буруу илэрхийлэгдээгүй санхүүгийн тайланг бэлтгэж, үнэн зөв толилуулахтай холбоотой удирдлагын шаардлагатай гэж тодорхойлсон дотоод хяналтууд нь мөн энэхүү хариуцлагад хамаарна.

Санхүүгийн тайланг бэлтгэхдээ удирдлагын зүгээс Банкны тасралтгүй үйл ажиллагаа эрхлэх чадамжийг үнэлэн, шаардлагатай гэж үзвэл тасралтгүй үйл ажиллагаатай холбоотой асуудлуудыг санхүүгийн тайланд тодруулж, Банкыг татан буулгах юм уу үйл ажиллагааг нь зогсоох эсвэл ингэхээс өөр бодит сонголт байхгүй байхаас бусад тохиолдолд нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй үйл ажиллагааны зарчимд суурилан санхүүгийн тайлангаа бэлтгэх үүргийг Банкны удирдлага хүлээнэ.

Засаглах эрх мэдэл бүхий этгээдүүд нь Банкны санхүүгийн тайлагналын үйл явцад хяналт тавих үүрэг хүлээнэ.

### ***Санхүүгийн тайлангийн аудитад аудиторын хүлээх үүрэг хариуцлага***

Санхүүгийн тайлан нь залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй нотолгоог олж авах, бидний дүгнэлтийг агуулж буй аудиторын тайланг тааилцуулах нь бидний зорилго юм. Ул үндэслэлтэй нотолгоо гэдэг нь өндөр түвшний баталгаажуулалт хэдий ч АОУС-ын дагуу гүйцэтгэсэн аудит нь бүхий л материаллаг буруу илэрхийллийг байнга илрүүлнэ гэсэн баталгаа биш юм. Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдааны улмаас үүсч болох ба дангаараа эсвэл нэгдсэн дүнгээрээ уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гаргах мэдээлэл хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөхөөр хүлээгдэж байвал материаллаг гэж үзнэ.

АОУС-ын дагуу аудитыг гүйцэтгэхдээ мэргэжлийн үнэлэмж, үнэлгээ хийх, мөн мэргэжлийн үл итгэх үзлээр хаадахыг аудитын ажлын явцад шаардлаг. Бид мөн:

- Санхүүгийн тайланд залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэлийг тодорхойлж, түүнийг үнэлэн уг эрсдэлд тохирохуйц аудитын горимыг боловсруулан хэрэгжүүлж, өөрсдийн дүгнэлтийн үндэслэл болохуйц хангалттай, зохистой аудитын нотолгоог олж авдаг. Залилан нь хуйвалдаан, бичиг баримт хуурамчаар үйлдэх, санаатайгаар орхигдуулах, буруу илэрхийлэх болон дотоод хяналтыг орхигдуулах зэрэг явдлуудыг агуулсан байдаг тул залилангаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллийг илрүүлэхгүй байх эрсдэл нь алдааны улмаас үүсэх буруу илэрхийллийг илрүүлэхгүй байх эрсдэлээс харьцангуй их байдаг.
- Банкны дотоод хяналтын үр ашигтай байдалд дүгнэлт өгөх зорилгоор бус харин тухайн нөхцөл байдалд тохирохуйц аудитын горимыг боловсруулахын тулд аудитын ажилтай холбоотой дотоод хяналтын талаар ойлголт олж авдаг.

- Удирдлагын ашигласан нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогуудын зохистой байдал, нягтлан бодох бүртгэлийн тооцооллын үндэслэл болон холбогдох тодруулгуудыг үнэлдэг.
- Нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх суурийг удирдлага зохистой хэрэглэсэн эсэх, мөн бид олж авсан нотолгоондоо тулгуурлан Банкны тасралтгүй үйл ажиллагаагаа эрхлэх чадамжид мэдэгдэхүйц эргэлзээ үүсгэхүйц үйл явдал, нөхцөл байдалтай холбоотой материаллаг тодорхой бус байдал оршин байгаа эсэхийг тодорхойлдог. Материаллаг тодорхой бус байдал оршин байна гэж үзвэл бид аудиторын тайланд санхүүгийн тайлангийн холбогдох тодруулгад анхаарал хандуулах эсвэл эиэхүү тодруулга нь хаигалтгүй бол дүгнэлтээ хязгаарлах шаардлагатай болдог. Бид дүгнэлтээ аудиторын тайлан гаргах өдөр хүртэлх олж авсан аудитын нотолгоонд үндэслэн гаргадаг. Гэхдээ ирээдүйн үйл явдал, эсвэл нөхцөл байдал нь Банкыг тасралтгүй байх зарчмын дагуу үйл ажиллагаагаа үргэлжлүүлэн явуулах боломжгүй болгоход хүргэж болно.
- Санхүүгийн тайлангийн ерөнхий толилуулга, бүтэц болон агуулгыг тодруулгуудын хамт үнэлж, санхүүгийн тайлан нь холбогдох ажил гүйлгээнүүд болон үйл явдлуудыг үнэн зөв илэрхийлсэн эсэхийг тодорхойлдог.

Бид бусад асуудлуудын дундаас аудитын ажлын төлөвлөсөн цар хүрээ, хугацаа болон аудитын явцад илрүүлсэн томоохон асуудлууд, тодорхойлсон дотоод хяналтын аливаа мэдэгдэхүйц доголдлыг засаглах эрх мэдэл бүхий этгээдүүдтэй харилцдаг.

*Кэй Пи Эм Жи Аудит ХХК*  
Кэй Пи Эм Жи Аудит ХХК  
Монгол Улс, Улаанбаатар хот  
2018 оны 3 дугаар сарын 15-ний өдөр

Энэхүү тайлан нь аудитын тайлангийн өдөр буюу 2018 оны 3 дугаар сарын 15-ны өдрөөр хүчин төгөлдөр үйлчилнэ. Аудитын тайлангийн өдөр болон энэхүү тайланг хэрэглэх хугацааны хооронд тохиолдож болох аливаа тайлагналын үеийн дараах үйл явдал, нөхцөл байдал нь уг санхүүгийн тайлан болон тодруулгад материаллаг нөлөө үзүүлж болох юм. Гиймээс аудитын тайланг хэрэглэгчид нь уг тайлагналын үеийн дараах үйл явдал, нөхцөл байдлын нөлөөллийг дээрх аудитын тайланд тусгаагүйг анхаарна уу. Энэхүү тайлан нь зөвхөн Банкны төлөөлөн удирдах зөвлөл болон одоогийн хувьцаа эзэмшигчдэд зориулсан болно. Бид энэхүү тайлангийн агуулгын хүрээнд өөр аливаа нэг гуравдагч талын өмнө үүрэг, хариуцлага хүлээхгүй болно.

ТӨРИЙН БАНК ХХК

2017 ОИЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ЖИЛИЙН АШИГ,  
АЛДАГДАЛ БА БУСАД ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ОРЛОГЫН ТАЙЛАН

	Тодруулга	2017 мян.төг	2016 мян.төг
Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого	3	281,130,697	223,356,438
Хүү болон түүнтэй адилтгах зардал	4	(178,820,410)	(151,448,925)
<b>Хүүний цэвэр орлого</b>		<b>102,310,287</b>	<b>71,907,513</b>
Хураамж ба шимтгэлийн орлого	5	23,224,764	23,077,825
Хураамж ба шимтгэлийн зардал	5	(3,199,456)	(2,472,159)
<b>Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого</b>		<b>20,025,308</b>	<b>20,605,666</b>
Арилжааны цэвэр орлого	6	6,911,753	2,264,230
Үйл ажиллагааны бусад орлого	7	1,256,305	7,929,822
<b>Үйл ажиллагааны нийт орлого</b>		<b>130,503,653</b>	<b>102,707,231</b>
Зээлийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдлын зардал	8	(41,962,043)	(15,131,685)
<b>Үйл ажиллагааны цэвэр орлого</b>		<b>88,541,610</b>	<b>87,575,546</b>
Үйл ажиллагааны зардал	9	(76,211,320)	(76,303,621)
<b>Татварын өмнөх ашиг</b>		<b>12,330,290</b>	<b>11,271,925</b>
Орлогын албан татварын орлого/(зардал)	10	62,549	(679,734)
<b>Тайлант жилийн ашиг</b>		<b>12,392,839</b>	<b>10,592,191</b>
<b>Бусад дэлгэрэнгүй орлого</b>			
<i>Дараагийн тайлант хугацаанд ашиг, алдагдал руу дахин ангилагдах эсвэл ангилагдах боломжит зүйлс:</i>			
<i>Бодит үнэ цэнийн сан:</i>			
		(1,217,386)	501,641
		121,678	(50,164)
<b>Тайлант жилийн бусад дэлгэрэнгүй (алдагдал)/орлого, татварын дараах</b>	<b>19</b>		
<b>Тайлант жилийн татварын дараах нийт дэлгэрэнгүй орлого</b>	<b>25</b>	<b>(1,095,708)</b>	<b>451,477</b>
		<b>11,297,131</b>	<b>11,043,668</b>

Хавсаргасан тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй хэсэг болно.



ТӨРИЙН БАНК ХХК

2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨРХ САНХҮҮГИЙН БАЙДЛЫН ТАЙЛАН

	Тодруулга	2017 мян.төг	2016 мян.төг
<b>ХӨРӨНГӨ</b>			
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	11	269,922,019	288,418,179
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	12	49,304,129	142,206,967
Урвуу репо хэлцэл	21	–	2,998,768
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	13	282,957	–
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	14	1,399,758,870	1,128,995,688
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт – борлуулахад бэлэн	15	520,526,783	427,619,291
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт – буцаан худалдан авах нөхцөлтэй хэлцлийн барьцаанд буй борлуулахад бэлэн	15	7,760,816	7,760,816
Бусад хөрөнгө	16	6,522,293	12,778,559
Үндсэн хөрөнгө	17	82,858,961	78,914,811
Биет бус хөрөнгө	18	1,402,091	1,962,475
<b>НИЙТ ХӨРӨНГӨ</b>		<b>2,338,338,919</b>	<b>2,091,655,554</b>
<b>ӨР ТӨЛБӨР</b>			
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	20	193,282,383	127,139,398
Репо хэлцэл	21	7,722,342	7,722,342
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	13	–	6,997
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	22	1,573,467,532	1,351,618,088
Зээлээр авсан санхүүжилт	23	298,626,501	351,859,125
Бусад өр төлбөр	24	8,008,511	7,190,858
Хойшлогдсон татварын өр төлбөр	19	377,632	561,859
<b>НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР</b>		<b>2,081,484,901</b>	<b>1,846,098,667</b>
<b>БАНКНЫ ХУВЬЦАА ЭЗЭМШИГЧДЭД НОГДОХ ӨӨРИЙН ХӨРӨНГӨ</b>			
Энгийн хувьцаа	25	113,000,000	113,000,000
Бусад нөөц	25	15,243,886	16,691,594
Хоёрдогч өглөг	26	65,000,000	65,000,000
Хуримтлагдсан ашиг		63,610,132	50,865,293
<b>НИЙТ ӨӨРИЙН ХӨРӨНГӨ</b>		<b>256,854,018</b>	<b>245,556,887</b>
<b>НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР БА ӨӨРИЙН ХӨРӨНГӨ</b>		<b>2,338,338,919</b>	<b>2,091,655,554</b>

Хавсаргасан тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн саллигүй хэсэг болно.

ТӨРИЙН БАНК ХХК

2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОИ ЖИЛНИЙ  
ӨМЧИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТАЙЛАН

	Энгийн хувьцаа мян.төг (Тодруулга 25)	Бусад нөөц мян.төг (Тодруулга 25)	Хуримтлагд- сан ашиг мян.төг	Хоёрдогч өглөг мян.төг (Тодруулга 26)	Нийт мян.төг
<b>2016.01.01-ний өдрөөрх</b>	<b>113,000,000</b>	<b>16,702,043</b>	<b>39,811,176</b>	-	<b>169,513,219</b>
Тайлант жилийн ашиг	-	-	10,592,191	-	10,592,191
Бусад дэлгэрэнгүй орлого	-	451,477	-	-	451,477
<b>Нийт дэлгэрэнгүй орлого</b>	-	<b>451,477</b>	<b>10,592,191</b>	-	<b>11,043,668</b>
Шилжүүлсэн	-	(461,926)	461,926	-	-
Хоёрдогч өглөг	-	-	-	65,000,000	<b>65,000,000</b>
<b>2016.12.31-ний өдрөөрх</b>	<b>113,000,000</b>	<b>16,691,594</b>	<b>50,865,293</b>	<b>65,000,000</b>	<b>245,556,887</b>
Тайлант жилийн ашиг	-	-	12,392,839	-	12,392,839
Бусад дэлгэрэнгүй алдагдал	-	(1,095,708)	-	-	(1,095,708)
<b>Нийт дэлгэрэнгүй орлого</b>	-	<b>(1,095,708)</b>	<b>12,392,839</b>	-	<b>11,297,131</b>
Шилжүүлсэн	-	(352,000)	352,000	-	-
<b>2017.12.31-ний өдрөөрх</b>	<b>113,000,000</b>	<b>15,243,886</b>	<b>63,610,132</b>	<b>65,000,000</b>	<b>256,854,018</b>

Хавсаргасан тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй хэсэг болно.

ТӨРИЙН БАНК ХХК

2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ЖИЛИЙН  
МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

Тодруулга	2017 мян.төг	2016 мян.төг
<b>ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ</b>		
<b>Татварын өмнөх ашиг</b>	12,330,290	11,271,925
Тохируулга:		
Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	(289,954)	410,430
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын алдагдлын зардал	8 34,980,713	15,157,986
Бусад хөрөнгийн үнэ цэнэ бууралтын алдагдал/(буцаалт)	8 6,981,330	(26,301)
Борлуулахад бэлэн үнэт цаас борлуулсаны цэвэр олз	6 (3,732,057)	(685,307)
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	9 5,975,535	5,798,366
Биет бус хөрөнгийн хорогдуулга	9 1,178,191	1,086,826
Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны гарз	9 365,382	62,414
Биет бус хөрөнгө данснаас хассаны гарз	9 13,146	1,915
<b>Ажлын капиталын өөрчлөлтийн өмнөх үйл ажиллагааны ашиг</b>	<b>57,802,576</b>	<b>33,078,254</b>
<i>Үйл ажиллагааны хөрөнгийн өөрчлөлтүүд:</i>		
Монголбанкинд заавал байлгах нөөц	(44,586,813)	(35,473,539)
Бусад банк, санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	70,867,845	(70,012,570)
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	(305,743,895)	(156,976,600)
Урвуу репо хэлцэл	2,998,768	-
Бусад хөрөнгө	(725,064)	(42,313)
<i>Үйл ажиллагааны өр төлбөрийн өөрчлөлтүүд:</i>		
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	66,142,985	(57,302,302)
Репо хэлцэл	-	(3,037,242)
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	221,849,444	202,121,663
Бусад өр төлбөр	817,653	372,592
<b>Үйл ажиллагаанаас орсон /(-нд зарцуулсан) мөнгөн гүйлгээ</b>	<b>69,423,499</b>	<b>(87,272,057)</b>
Орлогын албан татварын төлөлт	-	(101,933)
<b>Үйл ажиллагаанаас орсон /(-нд зарцуулсан) цэвэр мөнгөн гүйлгээ</b>	<b>69,423,499</b>	<b>(87,373,990)</b>

Хавсаргасан тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн саллигүй хэсэг болно.

ТӨРИЙН БАНК ХХК

2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31-НИЙ ӨДРӨӨР ДУУСГАВАР БОЛСОН ЖИЛИЙН  
МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

	Тодруулга	2017 мян.төг	2016 мян.төг
<b>ХӨРӨНГӨ ӨРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ</b>			
		(141,190,206)	(58,604,285)
		341,980,586	3,100,350
	17	(10,285,067)	(5,533,355)
	18	(630,953)	(933,309)
		<u>189,874,360</u>	<u>(61,970,599)</u>
<b>САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ</b>			
		(118,721,300)	(89,123,620)
		65,488,676	248,313,638
		<u>(53,232,624)</u>	<u>159,190,018</u>
		206,065,235	9,845,429
		<u>284,141,311</u>	<u>274,295,882</u>
	27	<u>490,206,546</u>	<u>284,141,311</u>

Хавсаргасан тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй нэг хэсэг болно.

## 1. БАНКНЫ ТАЛААРХ МЭДЭЭЛЭЛ

Төрийн Банк ХХК (цаашид “Банк” гэх) нь Монголбанкнаас олгосон 26 тоот зөвшөөрлийн дагуу банк, санхүүгийн үндсэн үйлчилгээ үзүүлдэг. Тайлант жилд буюу 2017 онд Банкны үйл ажиллагаанд ямар нэг томоохон өөрчлөлт гараагүй.

Банк нь Монгол Улсад бүртгэлтэй, тус улсын нутаг дэвсгэр дээр үйл ажиллагаа явуулдаг хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани юм. Банкны төв байрны албан ёсны хаяг нь Монгол Улс, Улаанбаатар хот – 210644, Чингэлтэй дүүрэг, 1-р Хороо, Бага тойруу-7/1, Төрийн Банк ХХК-ийн байр болно.

Банкны хувьцааны 24.779% -ийг Монгол Улсын Сангийн яам, 75.221% -ийг Монгол Улсын Хадгаламжийн Даатгалын Корпораци (“ХДК”) эзэмшдэг. ХДК нь Монгол Улсын Засгийн Газрын хяналтанд байдаг аж ахуйн нэгж бөгөөд аливаа саналын эрхгүй болно.

Төрийн Банк ХХК нь 2018 оны 3 дугаар сарын 13-ны өдрийн Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлийн тогтоолын шийдвэрийг үндэслэн Банкны 2017 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон санхүүгийн тайланг нийтэд мэдээллэхийг зөвшөөрсөн.

## 2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО

### 2.1 ТАЙЛАН БЭЛТГЭХ СУУРЬ

Бодит үнэ цэнээрээ хэмжигдэх үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл, борлуулахад бэлэн, худалдах зорилгоор эзэмшиж байгаа хөрөнгө оруулалт болон бодит үнэ цэнээр хэмжигдсэн үндсэн хөрөнгийг эс тооцвол санхүүгийн тайлангуудыг түүхэн өртгийн зарчмаар бэлтгэсэн болно. Санхүүгийн тайлан дахь дүнгүүдийг тодруулгад өөрөөр зааснаас бусад тохиолдолд мянгачилан, Банкны үйл ажиллагааг Монгол улсын мөнгөн тэмдэгт болох Монгол төгрөгөөр тайлагнасан.

#### Нийцтэй байдлын мэдэгдэл

Банкны санхүүгийн тайлангууд нь Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандартын Зөвлөл (НББОУСЗ)-өөс баталж гаргасан Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартууд (СТОУС)-ын дагуу бэлтгэгдсэн болно.

Тайлант жилийн толилуулгатай нийцүүлэх зорилгоор тухайн холбогдох дүнгүүдийг дахин ангилсан.

#### Санхүүгийн тайлангийн толилуулга

Банк нь санхүүгийн байдлын тайлангаа хөрвөх чадварынх нь дарааллаар толилуулсан. Санхүүгийн байдлын тайланг тайлант жил дуусгавар болсон өдрөөс хойш 12 сарын дотор (эргэлтийн буюу богино хугацаат) болон тайлант жил дуусгавар болсон өдрөөс хойш 12 сараас илүү хугацаанд (эргэлтийн бус буюу урт хугацаат) хийгдэх аливаа дахин тооцоо, төлбөртэй холбоотой шинжилгээг Тодруулга 32-д толилуулсан.

Хэрэв Банк нь хүлээн зөвшөөрсөн дүнгүүдийг цэвэршүүлэн бүртгэх хуулиар олгогдсон эрхтэй бөгөөд зөвхөн ирээдүйд гарч болзошгүй үйл явдлаас бусад доорх тохиолдлуудад санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийг санхүүгийн байдлын тайланд цэвэр дүнгээр толилуулах эрхтэй.

- Бизнесийн хэвийн үйл ажиллагааны үед
- Төлбөрийн чадваргүй болсон үед
- Банк эсвэл түүний хамтрагч талууд төлбөрийн чадваргүй болсон эсвэл дампуурсан үед

Цэвэр дүнгээр хүлээн зөвшөөрөгдөх баланст гол төлөв арилжаа, репо хэлцлүүд, клирингийн болон брокерын үлдэгдлүүд орно. Цэвэр дүнгээр илэрхийлэх мастер хэлцэлтэй үүсмэл хөрөнгө болон өр төлбөрийг зөвхөн төлбөрийн чадваргүй болсон үед бус дээрх шалгууруудыг хангаж буй нөхцөлд цэвэршүүлсэн дүнгээр толилуулана.

**2. НИЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**

**2.2 НИЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ ҮНЭЛЭМЖ, ТООЦООЛОЛ, ТӨСӨӨЛЛҮҮД**

Банкны нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогыг хэрэглэх явцад удирдлага нь санхүүгийн тайлангуудад хүлээн зөвшөөрсөн орлого зардал, хөрөнгө өр төлбөр, холбогдох тайлангийн тодруулга болон болзошгүй өр төлбөрийн дүнгүүдийг тодорхойлохдоо өөрсдөө үнэлгээ хийн, ойролцоо тооцоолуудыг хэрэглэдэг. Уг үнэлгээ, ойролцоо тооцоололд тодорхойгүй байдал үүссэн үед үр дүн нь дараагийн тайлант хугацааны хөрөнгө, өр төлбөрийн бүртгэлийн дүнд томоохон хэмжээний залруулга хийхэд хүргэдэг.

Тайлангийн өдрөөрх дараагийн тайлант хугацааны хөрөнгө, өр төлбөрийн бүртгэлийн дүнд материаллаг хэмжээний залруулга хийхэд хүргэж болзошгүй өндөр эрсдэлтэй үнэлгээ, ойролцоо тооцоолуудыг дор үзүүлэв. Санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэх явцад ашигласан Банкны үнэлгээ, ойролцоо тооцоолол нь тодорхойлох боломжтой шалгуур үзүүлэлтүүдэд үндэслэсэн байдаг. Зах зээлийн өөрчлөлт, эсвэл Банкны хяналт тавих боломжгүй нөхцөл байдал бий болсон өөрчлөлтүүдийн нөлөөллийн улмаас ирээдүйн төлөв байдлын талаарх одоогийн тооцоолол болон үнэлэмжинд өөрчлөлт орж болно.

**Тасралтгүй үйл ажиллагаа**

Банкны удирдлага Банкны тасралтгүй үйл ажиллагаа явуулах чадварыг үнэлж үзсэн бөгөөд Банк нь ойрын ирээдүйд бизнесээ тасралтгүй явуулж чадах хэмжээний нөөцтэй гэж дүгнэсэн. Цаашилбал удирдлага нь Банкны үйл ажиллагааны тасралтгүй байдлыг алдахуйц аливаа материаллаг тодорхойгүй үйл явдал байхгүй гэж үзсэн. Тиймээс, Банкны санхүүгийн тайлангуудыг тасралтгүй үйл ажиллагааны зарчимд суурилан бэлтгэсэн.

**Санхүүгийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнэ**

Санхүүгийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнэ гэдэг нь хэмжилтийн өдөр зах зээлд оролцогчид хөрөнгийг худалдахад хүлээн авах үнэ, өр төлбөрийг шилжүүлэхэд төлөх үнэ байна. Хөрөнгийг борлуулах болон өр төлбөрийг шилжүүлэх гүйлгээ нь (эсвэл хамгийн ашигтай) зах зээлд (жишээ нь: эцсийн үнэ) тухайн үед тодорхойлсон үнэ бөгөөд тухайн үнэ нь шууд ажиглагдахуйц эсвэл үнэлгээний бусад арга техник ашиглаж тооцсон эсэхээс үл хамаарна. Санхүүгийн байдлын тайланд бүртгэсэн санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийг илэвхтэй үйл ажиллагаатай зах зээл дээрээс олж мэдэх боломжгүй байгаа үед тэдгээрийг математик загваруудыг ашиглах гэх мэт төрөл бүрийн үнэлгээний техникүүдийг ашиглан тодорхойлно. Тэдгээр загварт хэрэглэх өгөгдлүүдийг зах зээлийн боломжит өгөгдлүүдээс гарган авах ба ашиглах боломжтой зах зээлийн өгөгдөл байхгүй тохиолдолд бодит үнэ цэнийг тодорхойлохдоо үнэлгээг хийх шаардлагатай болно. Үнэлгээ хийх болон тооцоолол хийхдээ төлбөрийн чадвар болон зээлийн эрсдэл (өөрийн болон харилцагч талын), санхүүжилтийн үнэ цэнийн тохируулгууд тэдгээрийн хамаарал болон хэрхэн өөрчлөгдөх талаарх төсөөлөл хийн загварын өгөгдлүүдийг авч үзнэ. Бодит үнэ цэнийг тодорхойлох талаарх илүү дэлгэрэнгүй мэдээллийг Тодруулга 30-д толилуулсан болно.

**Үр ашигт хүүний түвшингийн арга (ҮАХ)**

Банкны ҮАХ-ны аргачлал нь зээл болон хадгаламжийн талаарх хүлээгдэж буй тогтмол өгөөжийн талаар хийсэн хамгийн сайн үнэлгээг илэрхийлж чадах өгөөжийг ашиглан гаргасан хүүгийн орлогыг хүлээн зөвшөөрч, мөн нөгөө талдаа бүтээгдэхүүний мөчлөгийн янз бүрийн үе шатанд тооцож болох боломжит янз бүрийн зээлийн хүүгийн (урьдчилгаа төлбөр болон торгуулын хүү болон төлбөрийг оруулаад) нөлөө болон бусад гарч болох шинж чанаруудын нөлөөг хүлээн зөвшөөрөхийг хэлнэ. Энэ тооцоолол нь мөн чанараараа аливаа хэрэгслүүдийн мөчлөг болон хүлээгдэж буй шинж чанарын талаарх үнэлгээ гаргахыг шаарддаг бөгөөд үүнд Монголбанкны бодлогын хүүгийн гарч болох өөрчлөлт, тухайн хэрэгслээс үүсэх бусад хүү шимтгэлийн орлогын талаар өөрчлөлтүүдийг ч таамаглах болдог.

## 2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

### 2.2 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ ҮНЭЛЭМЖ, ТООЦООЛОЛ, ТӨСООЛЛУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

#### Зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын алдагдал

Банк нь өөрөө тайлагналын өдрөөр томоохон хэмжээний зээл, урьдчилгааг дахин үнэлж, үнэ цэнийн бууралтыг үнэлэн орлогын тайландаа бүртгэх ёстой.

Банк нь хөрөнгө дээр үнэ цэнийн бууралтыг тооцохдоо хорогдсон өртөгөөр үнэлэн, санг дараах байдлаар бүртгэнэ:

- Дангаараа их хэмжээтэй эсвэл тусгайлан тодорхойлсон зээлд тусгай үнэлгээний алдагдал
- Дангаараа их хэмжээтэй бус эсвэл тусгайлан тодорхойлоогүй зээлд бүлгийн үнэ цэнийн алдагдал

Ангилал бүрийн үнэ цэнийн бууралтыг тодорхойлох үед ирээдүйн мөнгөн урсгал болон барьцаа хөрөнгийн дүн, эргэн төлөгдөх хугацааг ойролцоогоор тооцоолоход удирдлагын үнэлгээ шаардагддаг. Эдгээр тооцоолол нь олон тооны хүчин зүйлүүдийн таамаглалууд дээр үндэслэдэг бөгөөд янз бүрийн үр дүнд хүрч, өөрчлөгдөж байдаг.

Түүнчлэн, бүлгийн үнэлгээг хийхэд ашиглах өгөгдөл болон тооцоонд цөөн тооны нэг төрлийн багцыг тодорхойлон шалгуур үзүүлэлт гаргах, эрсдэлийн төвлөрөлийн нөлөөг гаргах, эдийн засгийн тоо мэдээллийн (эргэн төлөлтийн хандлага, орон сууцны зээлийн үл хөдлөх хөрөнгийн үнийн индекс зэрэг барьцааны үнэ цэнийн тооцоолол, тухайн улсын эрсдэл, салбаруудын гүйцэтгэл, дампуурлын хандлага) нөлөө болон гэнэтийн нөхцөл байдалд тооцоолох шалгуур үзүүлэлтүүд ч орно. Тухайн аргачлал болон түүнд ашигласан таамаглалыг бодит алдагдлыг хүлээн зөвшөөрсний дараа байнга дахин тооцоолж байх хэрэгтэй.

Зээл, урьдчилгаануудын үнэ цэнийн бууралтын алдагдлын талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг Тодруулга 8, 14, 29-д толилуулсан болно.

#### Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын үнэ цэнийн бууралт

Банк нь өрийн үнэт цааснуудыг “Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалт” гэж ангилан Тодруулга 29-н дагуу тайлагналын өдрөөр үнэ цэнийн бууралтанд орсон эсэхийг үнэлдэг.

Энэ үнэ цэнийн бууралтыг тооцохдоо ирээдүйн мөнгөн урсгал болон дискаунтчилагдсан мөнгөн урсгалын загварын бусад өгөгдлүүд болон өмчийн хэрэгслүүдийн хувьд, “Их хэмжээ”, “Урт хугацаа” гэдгийг тодорхойлох шаардлагатай болно. Энэ үнэлгээг хийхдээ Банк нь хувьцааны үнийн өөрчлөлтийн түүх, хөдөлгөөн, тухайн хөрөнгө оруулалтын бодит үнэ цэнэ нь өртгөөсөө ямар хугацаанд, ямар хэмжээгээр бага байсан зэрэг үзүүлэлтийг тооцно.

#### Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээ

Банк нь өөрийн газар болон барилгыг дахин үнэлгээгээр хэмжиж, бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод (БДО) бүртгэдэг. 2013 онд Банк нь хөрөнгийн үнэлгээний хараат бус компанитай гэрээ байгуулж өөрийн барилгуудыг үнэлүүлсэн. Үнэлгээнд зах зээл дээр борлогдсон ижил төсөөтэй барилгуудын үнийг байршил, шинж чанар, нөхцөл байдал гэх мэт зах зээлийн хүчин зүйлүүдээр тохируулсан үнийг суурь үнэ болгон ашигласан. Удирдлага нь 2017 оны 12 сарын 31-ний өдрөөрх барилгын бодит үнэ цэнэ нь бүртгэлийн дүнгээсээ их хэмжээгээр өөрчлөгдөөгүй гэж үзсэн. Уг үнэлгээнд тухайн хөрөнгөтэй холбоотой туршлага болон Тодруулга 30-д толилуулсан төсөөлөлд суурилсан удирдлагын үнэлэмжийг шаардсан.

## ТӨРИЙН БАНК ХХК

### САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

#### 2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

##### 2.2 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ ҮИЭЛЭМЖ, ТООЦООЛОЛ, ТӨСӨӨЛЛҮҮД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

###### Хойшлогдсон татварын хөрөнгө

Алдагдлыг ашиглах боломжтой татвар ногдох ашиг олох бололцоотой болсон үед татварын алдагдал дээр хойшлогдсон татварын хөрөнгийг хүлээн зөвшөөрнө. Ирээдүйд олох татвар ногдох ашгийн хугацаа, хэмжээ ба ирээдүйн татвар төлөвлөлтийн стратеги зэрэг дээр үндэслэн хойшлогдсон татварын хөрөнгийг тодорхойлоход үнэлэмж шаардлагатай.

###### Сангууд болон болзошгүй өр төлбөр

Банк нь хууль эрх зүйн зохицуулалтын орчинд үйл ажиллагаагаа явуулдаг ба үйл ажиллагаанаасаа хамаарч шүүхийн зарга маргааны эрсдэлд орох боломжтой байдаг. Үүний үр дүнд, Банк өөрийн ердийн үйл ажиллагааныхаа явцад үүссэн төрөл бүрийн шүүхийн болон арбитрын хэргийн байцаалтанд Монгол Улсад мөрдөгдөж буй хууль журмын хүрээнд оролцож байна.

Банк нь аливаа шүүхийн маргаантай хэргээс үүсэх магадлалтай хохирлын хэмжээг зохистойгоор тооцоолж түүнд ногдох үнэ цэнийн бууралтын санг тухай бүрт нь байгуулдаг. Хохирлын хэмжээг зохистойгоор үнэлэх боломжгүй эсвэл хохирол үүсч болох магадлал нь тодорхойгүй тохиолдолд Банк үүнийг болзошгүй өр төлбөр хэмээн толилуулдаг.

Гэсэн хэдий ч Банк дээрх тооцооллуудыг маргаантай хэрэг тус бүрээр толилуулах нь тухайн хэргийн үр дүнд сөргөөр нөлөөлж болно гэсэн байр суурьтай байдаг тул санхүүгийн тайландаа хэрэг тус бүрээрх дэлгэрэнгүй тодруулгуудыг толилуулдаггүй.

Банк нь учирч болох алдагдлын хэмжээ, үүсэх магадлал болон тодорхой бус байдлыг харгалзан мэргэжлийн зөвлөгөө авах, хэргийн үе шат болон адил төсөөтэй хэргийн түүхэн баримтууд цуглуулах зэрэг бусад арга хэмжээг авч ажилладаг. Эдгээр тооцооллыг хийхэд ихээхэн үнэлэмж шаарддаг. Үнэ цэнийн бууралтын сан болон бусад болзошгүй өр төлбөрийн талаарх дэлгэрэнгүйг Тодруулга 28-с үзнэ үү.

##### 2.3 МӨРДӨЖ ЭХЛЭЭГҮЙ БАЙГАА ШИНЭЭР ГАРСАН БОЛОН ӨӨРЧЛӨГДСӨН СТАНДАРТУУД

Доорхи шинэ стандарт, нэмэлт өөрчлөлт болон тайлбарууд нь ирэх тайлант жилүүдэд хүчин төгөлдөр үйлчилж эхлэх бөгөөд Банк эдгээрийг эрт хэрэгжүүлээгүй байна.

###### (i) СТОУС 9 Санхүүгийн хэрэглүүр (СТОУС 9)

2014 оны 7 дугаар сард хэвлэгдсэн СТОУС 9 нь одоо мөрдөгдөж байгаа НББОУС 39 Санхүүгийн хэрэглүүр: Хүлээн зөвшөөрөлт ба Хэмжилт-ийг орлох болсон. СТОУС 9 нь санхүүгийн хэрэглүүрийн ангилал, хэмжилтийн талаарх шинэчилсэн удирдамжийг агуулсан ба үүнд санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтыг тооцоход хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлын загварыг ашиглах, мөн хөйджингийн нягтлан бодох бүртгэлийн ерөнхий шинэ шаардлагууд багтсан. Мөн санхүүгийн хөрөнгийг хүлээн зөвшөөрөх болон үл хүлээн зөвшөөрөх НББОУС 39-ийн удирдамжийг уг стандартад оруулсан. СТОУС 9 нь 2018 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдөр буюу түүнээс хойшхи хугацаанд хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж эхлэх ба заасан хугацаанаас эрт хэрэгжүүлэхийг зөвшөөрсөн.

2017 онд Монголбанкнаас арилжааны банкуудыг СТОУС 9-ийг хэрэгжүүлэхийг 2020 он хүртэл хойшлуулах шийдвэр гаргасан. Банк СТОУС 9-ийг Монголбанкнаас ирэх жилүүдэд хэрэгжүүлэхийг хойшлуулсанаас санхүүгийн тайланд үүсэх боломжит нөлөөлөл, нягтлан бодох бүртгэлийн тайлагналын зарчим, СТОУС-ын нийцэл зэргийг үнэлж байна. Үүнээс үүдэлтэйгээр СТОУС 9-ийг хэрэгжүүлсэнээс үүсэх нөлөөллийг бүрэн хэмжээнд үнэлээгүй байна.



2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2.3 МӨРДӨЖ ЭХЛЭЭГҮЙ БАЙГАА ШИННЭЭР ГАРСАН БОЛОН ООРЧЛӨГДСӨН СТАНДАРТУУД (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

(ii) СТОУС 15: Харилцагчтай байгуулсан гэрээний орлого (СТОУС 15)

СТОУС 15 нь 2016 оны 01 дүгээр сард хэвлэгдсэн ба хэзээ, ямар дүнгээр орлого хүлээн зөвшөөрөх талаар дэлгэрэнгүй суурийг бий болгосон. Энэ стандарт нь НББОУС 18 Орлого, НББОУС 11 Барилгын Гэрээ болон НББОУСХТ 13 Хэрэглэгчийн Урамшууллын Хөтөлбөр зэрэг одоо мөрдөгдөж буй стандартуудыг орлох юм. СТОУС 15 нь 2018 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдөр буюу түүнээс хойшхи хугацаанд хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж эхлэх ба заасан хугацаанаас эрт хэрэгжүүлэхийг зөвшөөрсөн.

Банк нь СТОУС 15-ын хэрэгжүүлэлтээс санхүүгийн тайланд томоохон нөлөө үүсэхгүй гэсэн хүлээлттэй байна.

(iii) СТОУС 16 Түрээс (СТОУС 16)

2016 оны 01 дүгээр сард хэвлэгдэн гарсан СТОУС 16 нь НББОУС 17 стандартыг орлоно. СТОУС 16 нь түрээслүүлэгч санхүүгийн болон үйл ажиллагааны түрээсийн аль нэгээр ангилан бүртгэх стандартыг хассан. Оронд нь, бүх түрээсийг НББОУС 17-ын дагуу санхүүгийн түрээстэй адилтган үзэхээр заасан. Өмнө нь үйл ажиллагааны түрээс гэж ангилагдаж байсан түрээсийн хувьд гарсан томоохон өөрчлөлт нь түрээсийн хөрөнгө болон санхүүгийн өр төлбөрийг өсгөж, зардлын шинж чанар өөрчлөгдөнө. СТОУС 16 нь түрээслэгчийг богино хугацаат түрээс болон бага дүнтэй хөрөнгийн түрээсийн хувьд хөрөнгө, өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрөхийг шаардаагүй. СТОУС 16 нь 2019 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдөр эсвэл түүнээс хойшхи хугацаанд хүчин төгөлдөр мөрдөж эхлэх ба заасан хугацаанаас эрт хэрэгжүүлэхийг зөвшөөрсөн.

Банк нь СТОУС 16-гийн хэрэгжүүлэлтээс үүсэх санхүүгийн тайланд үзүүлэх боломжит нөлөөллийг үнэлж байна.

(iv) СТОУС 17 Даатгалын Гэрээ (СТОУС 17)

2017 оны 5 дугаар сард хэвлэгдсэн СТОУС 17 нь даатгалын гэрээний хүлээн зөвшөөрөлт ба хэмжилт, танилцуулга ба тодруулгыг хамарсан нягтлан бодох бүртгэлийн шинэ цогц стандарт юм. Хэрэгжиж эхэлмэгц СТОУС 17 нь 2005 онд хэвлэгдсэн СТОУС 4 Даатгалын Гэрээ (СТОУС 4)-ийг орлоно. СТОУС 17 нь бүх төрлийн даатгалын гэрээ (амь насны, амь насны бус, шууд даатгал, давхар даатгал гэх мэт)-ний хувьд гэрээ хийсэн аж ахуйн нэгжийн төрлөөс үл хамааран хэрэгжих ба түүнчлэн хэлцэлийн оролцоотой тодорхой баталгаа болон санхүүгийн хэрэгсэлд мөн хамаарна.

Хамрах хүрээнд үл хамаарах цөөхөн хэдэн зүйл бий. СТОУС 17-ийн ерөнхий зорилго нь даатгуулагчдын хувьд илүү хэрэгцээтэй, тууштай байх даатгалын гэрээний нягтлан бодох бүртгэлийн загварыг гаргаж өгөх явдал юм. Өмнөх нягтлан бодох бүртгэлийн журмуудыг үргэлжлүүлэн ашиглахад суурилсан СТОУС 4-ийн шаардлагуудтай харьцуулахад СТОУС 17 нь даатгалын гэрээнүүдийн хувьд бүхий л нягтлан бодох бүртгэлийн чухал хүчин зүйлүүдийг хамарсан дэлгэрэнгүй загвараар хангасан. СТОУС 17-ийн гол шинж чанар нь ерөнхий загварчлал ба энэ нь дараах нэмэлтүүдтэй:

- Шууд оролцооны хүчин зүйл бүхий гэрээний хувьд тусгай нэвтрүүлэлт (хувьсах төлбөрийн аргачлал),
- Ихэвчлэн богино хугацаат гэрээний хувьд хялбаршуулсан аргачлал (шимтгэл хуваарилах аргачлал)

СТОУС 17 нь 2021 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдөр буюу түүнээс хойшхи хугацаанд хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж эхлэнэ. Банк СТОУС 9 болон СТОУС 15-ыг хэрэгжүүлж эхэлсэн эсвэл СТОУС 17-г хэрэгжүүлж эхлэх хугацаанаас өмнө хэрэглэх тохиолдолд заасан хугацаанаас эрт хэрэгжүүлэхийг зөвшөөрсөн.

Банк нь СТОУС 17-ийн хэрэгжүүлэлтээс санхүүгийн тайланд томоохон нөлөө үүсэхгүй гэсэн хүлээлттэй байна.

## ТӨРИЙН БАНК ХХК

### САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

---

## 2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

### 2.4 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ҮНДСЭН БОДЛОГУУДЫН ХУРААНГУЙ

#### (1) Гадаад валютыг хөрвүүлэх

Банкны үйл ажиллагааны бүртгэлийн валют нь Монгол төгрөг юм. Гадаад валютаар хийгдсэн ажил гүйлгээг тухайн ажил гүйлгээг хийсэн өдрийн спот ханшаар бүртгэдэг.

Гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн мөнгөн хөрөнгө ба өр төлбөрийг тайлагналын өдрийн спот ханшаар бүртгэлийн валют руу хөрвүүлж бүртгэдэг. Арилжааны бус үйл ажиллагаанаас үүссэн ханшийн бүх зөрүүг ашиг, алдагдлын тайланд үйл ажиллагааны бусад орлого/зардлаар хүлээн зөвшөөрнө.

Гадаад валютаар түүхэн өртөгөөр илэрхийлэгдсэн мөнгөн бус зүйлийг хүлээн зөвшөөрөхдөө тухайн өдрийн спот ханшаар хөрвүүлнэ.

Төгрөгийн нэгж ам доллартай харьцах ханш 2017 оны 12 дугаар сарын 31 болон 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрүүдийн байдлаар харгалзан 2,427.13 төгрөг болон 2,489.53 төгрөг байсан.

#### (2) Санхүүгийн хэрэгсэл - анхны хүлээн зөвшөөрөлт ба дараа үеийн хэмжилт

Санхүүгийн хэрэгсэл гэдэг нь нэг компанийн санхүүгийн хөрөнгийг өөр компанийн санхүүгийн өр төлбөр эсвэл өмчийн хэрэгсэлээр өсгөж харуулдаг аливаа гэрээ хэлцлийг хэлдэг.

##### (i) Хүлээн зөвшөөрөх өдөр

Банк нь харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа, харилцагчдын харилцах болон хадгаламжаас бусад бүх санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийг анх хүлээн зөвшөөрөхдөө арилжаа хийсэн өдөр (Банк тухайн хэрэгслийн гэрээний нэг тал болсон өдөр) хүлээн зөвшөөрнө. Үүнд “хэвийн нөхцөлтэй арилжаа” буюу санхүүгийн хөрөнгө худалдан авах, худалдахад холбогдох хөрөнгийг зах зээлийн журам, хэлцлээр тогтоосон хугацаанд зайлшгүй шилжүүлэхийг шаарддаг арилжаа орно. Харилцагчдад олгосон зээл болон урьдчилгаа нь хөрөнгийг харилцагчдын дансанд шилжүүлсэн үед хүлээн зөвшөөрнө. Банк нь харилцагчдын харилцах хадгаламжийн өр төлбөрийг хөрөнгө Банкнд шилжсэнээр хүлээн зөвшөөрнө.

##### (ii) Санхүүгийн хэрэгслийн анхны хэмжилт

Санхүүгийн хэрэгслийн анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн үеийн ангилал нь тухайн хэрэгслийн зорилго, онцлог мөн удирдлагын уг хэрэгслийг олж авах болсон үндсэн шалтгаанаас хамааран тодорхойлогддог. Бодит үнэ цэнээрх ашиг, алдагдлаар бүртгэгддэг санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрөөс бусад бүх санхүүгийн хэрэгслүүдийн анхны хэмжилт нь тэдгээрийн бодит үнэ цэнэ дээр ажил гүйлгээний зардлыг нэмсэн дүн байна.

##### (iii) Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг нь орлого, зардлын дансанд бүртгэх үүсмэл санхүүгийн хэрэгслүүд

Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл нь санхүүгийн хэрэгсэл эсвэл бусад гэрээ байхын тулд дараах гурван шинж чаиаруудыг бүгдийг агуулдаг:

А) Үнэ цэнэ нь тодорхой хүүний түвшин, санхүүгийн хэрэгслийн үнэ, өргөн хэрэглээний бараа бүтээгдэхүүний үнэ, валютын ханшийн түвшин, үнэ эсвэл ханшийн индекс, зээлжих зэрэглэл эсвэл зээлийн индекс, болон гэрээний холбогдох талын үүрэг хариуцлагад хамаарахгүй бусад санхүүгийн бус хувьсагчийн өөрчлөлтөөс хамаардаг бол.

Б) Анхны цэвэр хөрөнгө оруулалт шаарддаггүй эсвэл зах зээлийн хүчин зүйлсийн өөрчлөлтөнд ижил байдлаар хандахаар хүлээгдэж буй бусад төрлийн гэрээнд шаардлагаас бага анхны цэвэр хөрөнгө оруулалт шаарддаг бол.

**2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**

**2.4 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ҮНДСЭН БОДЛОГУУДЫН ХУРААНГУЙ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**

(2) Санхүүгийн хэрэгсэл - анхны хүлээн зөвшөөрөлт ба дараа үеийн хэмжилт (үргэлжлэл)

(iii) Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг нь орлого, зардлын дансанд бүртгэх үүсмэл санхүүгийн хэрэгслүүд (үргэлжлэл)

В) Ирээдүйд төлөгдөхөөр бол.

Банк нь төрөл бүрийн харилцагчидтай үүсмэл санхүүгийн хэрэгслийн хэлцлүүд хийдэг. Эдгээр нь, хүүгийн болон кросс ханшийн своп, гадаад валютын болон хүүгийн форвард гэрээ хэлцлүүд зэрэг орно. Үүсмэл санхүүгийн хэрэгслүүдийг бодит үнэ цэнээр нь бүртгэдэг ба бодит үнэ цэнэ нь эерэг байгаа үед хөрөнгө, харин сөрөг байгаа үед өр төлбөр гэж бүртгэнэ.

Үүсмэл санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг хейджийн нягтлан бодох бүртгэл хэрэглэж байгаагаас бусад үед “Арилжааны цэвэр орлого”-д бүртгэдэг.

Бусад санхүүгийн хэрэгслүүдэд агуулагдсан үүсмэл санхүүгийн хэрэгслүүдийг туслаа үүсмэл хэрэглүүр гэж авч үзэх ёстой ба хэрэв тэдгээр нь үүсмэл хэрэглүүрийн тодорхойлолтын шалгуурын хангасан бол (дээр дурдсанчлан) бодит үнэ цэнээр нь хэмжинэ. Тэдгээрийн эдийн засгийн үзүүлэлтүүд болон эрсдэлүүдтэй нягт холбоотой биш, мөн агуулагч гэрээг худалдах зорилгоор эзэмшээгүй ба анх хүлээн зөвшөөрөхдөө бодит үнэ цэнээрх ашиг алдагдлын дансанд бүртгэгдэх гэж ангилаагүй тохиолдолд тэдгээрийг үүсмэл санхүүгийн хэрэгслүүдийн тодорхойлолт (дээр тодорхойлсон)-нд нийцэж байвал бодит үнэ цэнээр нь бүртгэнэ. Агуулагч гэрээнээс нь салгасан үүсмэл санхүүгийн хэрэгслүүдийг арилжааны багц дахь бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөр нь бүртгэх ба уг өөрчлөлтийг нь ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрнө.

(iv) Арилжаалах зорилгоор эзэмшиж буй санхүүгийн хөрөнгө эсвэл санхүүгийн өр төлбөр

Банк нь арилжаалах зорилгоор эзэмшиж буй санхүүгийн хөрөнгө эсвэл санхүүгийн өр төлбөрийг худалдан авах эсвэл арилжааны үйл ажиллагаагаар богино хугацааны ашиг олох зорилгоор анх авсан, эсвэл богино хугацаанд ашиг олох нь нотлогдохуйц багц санхүүгийн хэрэгслүүдийн хэлбэрээр олж авсан үеүдэл “худалдах зорилгоор эзэмшиж буй” санхүүгийн хөрөнгө эсвэл өр төлбөр гэж ангилдаг. “Худалдах зорилгоор эзэмшиж буй” санхүүгийн хөрөнгө эсвэл өр төлбөрийг санхүүгийн байдлын тайланд бодит үнэ цэнээр нь хэмжиж, бүртгэнэ. “Арилжааны цэвэр орлого”-д бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг тусгана. Хүүний болон ногдол ашгийн орлого эсвэл зардлыг гэрээний нөхцлийн дагуу эсвэл төлбөрийн эрх үүссэн үед нь орлого, зардлын дансанд бүртгэнэ. Энэ ангилалд ойрыш хугацаанд буцаан худалдан авах эсвэл худалдах зорилгоор эзэмшиж байгаа өрийн үнэт цаас, энгийн хувьцаа, өөрийн хөрөнгө, богино позицууд болон харилцагчдын зээл орсон.

(v) Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь орлого, зардлын дансанд бүртгэгддэг санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөр

Энэ бүлгийн санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөр нь удирдлага анх хүлээн зөвшөөрөхдөө энэ бүлэгт оруулахаар шийдвэрлэсэн санхүүгийн хэрэгслүүд байна.

2017 болон 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар Банкинд бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь орлого, зардлын дансанд бүртгэгддэг санхүүгийн хөрөнгө эсвэл өр төлбөргүй байна.

(vi) Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалт

Борлуулахад бэлэн гэж ангилагдсан хөрөнгө оруулалтуудад өмчийн болон өрийн үнэт цаасаарх хөрөнгө оруулалтууд багтана. “Арилжаалах зорилгоор эзэмшиж буй” ба “бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь орлого, зардлын дансанд бүртгэгдэх” гэсэн ангилалд ороогүй өмчөөрх хөрөнгө оруулалтыг “Борлуулахад бэлэн” гэж ангилна. Тодорхойгүй хугацаагаар эзэмших хандлагатай, төлбөрийн чадварын хэрэгцээг хангах үүднээс эсвэл зах зээлийн нөхцөл байдал өөрчлөгдсөний улмаас борлуулж болох өрийн үнэт цаасууд энэ ангилалд орно.

## ТӨРИЙН БАНК ХХК

### САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

#### 2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

##### 2.4 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ҮНДСЭН БОДЛОГУУДЫН ХУРААНГУЙ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

(2) Санхүүгийн хэрэгсэл - анхны хүлээн зөвшөөрөлт ба дараа үеийн хэмжилт (үргэлжлэл)

(vi) Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалт (үргэлжлэл)

Банк нь аливаа эзэл, авлагуудыг “Борлуулахад бэлэн” санхүүгийн хөрөнгө гэж ангилаагүй. Анхны хэмжилтийн дараа борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалтуудыг бодит үнэ цэнээр нь хэмждэг.

Бодит бус олз ба гарзыг БДО дахь “Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын нөөц”-д бүртгэдэг. Хөрөнгө оруулалтыг борлуулахад, өөрийн хөрөнгөд өмнө хүлээн зөвшөөрсөн хуримтлагдсан ашиг эсвэл алдагдлыг орлогын тайланд үйл ажиллагааны бусад орлогоор хүлээн зөвшөөрнө. Банк нь нэг төрлийн үнэт цаасанд нэгээс илүү удаа хөрөнгө оруулсан бол тэдгээрийг “эхэлж авснаа эхэлж зарлагдах” зарчмыг баримтлан борлуулсан гэж үзнэ. Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалтыг эзэмшиж байх хугацаанд олсон хүүний орлогыг тухайн хэрэгслийн өгөөжийн салшгүй хэсэг болох хөнгөлөлт/урамшуулал болон холбогдох зардлыг харгалзан үзсэн үр ашигт хүүний аргыг ашиглан хүүний орлогоор бүртгэнэ. Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалтыг эзэмшиж байх хугацаанд олсон ногдол ашгийг төлбөрийн эрх нь тогтоогдсон үед орлогын тайланд үйл ажиллагааны бусад орлогоор хүлээн зөвшөөрдөг. Ийнхүү хөрөнгө оруулалтын үнэ цэнийн бууралтаас үүссэн алдагдлыг орлогын тайлангийн “Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдал”-д хүлээн зөвшөөрч, борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын нөөцөөс хасч өгнө. “Борлуулахад бэлэн” хөрөнгө оруулалтын үнэ цэнийн бууралтын талаарх дэлгэрэнгүйг Тодруулга 29-с үзнэ үү.

(vii) Дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших санхүүгийн хөрөнгө оруулалт

Тогтмол эсвэл тодорхойлж болохуйц төлбөртэй, тогтоосон дуусгавар хугацаатай, Банк дуусгавар хугацаа хүртэл нь эзэмших хандлага болоод чадвартай, үүсмэл бус санхүүгийн хөрөнгийг “Дуусгавар хугацаа хүртэл нь эзэмших санхүүгийн хөрөнгө оруулалт” гэнэ. Эхний хэмжилтийн дараа дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших санхүүгийн хөрөнгө оруулалтыг үр ашигт хүүний арга ашиглаж тооцсон хорогдуулсан өртгөөс үнэ цэнийн бууралтын санг хассан дүнгээр хэмжинэ. Хорогдуулсан өртгийг үр ашигт хүүний салшгүй хэсэг болох худалдан авалтын урамшуулал, хөнгөлөлт болон шимтгэлийг оролцуулан тооцдог. Хорогдуулалт нь дэлгэрэнгүй орлогын тайлангийн “Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого”-д багтана. Уг хөрөнгө оруулалтын үнэ цэнийн бууралтаас үүссэн алдагдлыг орлогын тайлангийн “Зээлийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдал”-д хүлээн зөвшөөрнө.

Хэрэв Банк бага биш дүнтэй “дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших” хөрөнгө оруулалтыг дуусгавар хугацаанаас нь өмнө худалдах эсвэл дахин ангилах бол (зарим нэг онцгой тохиолдлуудаас бусад) нийт бүлгээр нь “борлуулахад бэлэн” бүлэгт дахин ангилна. Үүнээс гадна Банк нь дараагийн хоёр жилд аливаа нэг санхүүгийн хөрөнгийг “дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших” бүлэгт ангилахыг хориглодог.

(viii) Бусад банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах хадгаламж болон харилцагчдад олгосон зээл, урьдчилгаа

Энд идэвхитэй зах зээл дээр бүртгэлгүй, тогтмол эсвэл тодорхойлох боломжтой төлбөртэй дараахаас бусад, “Бусад банк, санхүүгийн харилцах, хадгаламж” ба “Харилцагчдад олгосон зээл, урьдчилгаа” гэсэн үүсмэл бус санхүүгийн хөрөнгүүд багтана. Үүнд:

- Банк нэн даруй эсвэл ойрын хугацаанд борлуулах хандлагатай байгаа ба Банк анх хүлээн зөвшөөрөхдөө “Бодит үнэ цэнээрх ашиг алдагдлын дансанд бүртгэгдэх” гэж ангилсан санхүүгийн хэрэгслүүд;
- Банк анх хүлээн зөвшөөрөхдөө “Борлуулахад бэлэн” гэж ангилсан санхүүгийн хэрэгслүүд;
- Банк зээлийн үнэ цэнийн бууралтын улмаас биш өөр бусад шалтгааны улмаас анх оруулсан хөрөнгөө нийт дүнгээр нь эргүүлэн олж авч чадахгүй болсон санхүүгийн хэрэгслүүд.

**2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**

**2.4 НЯГТЛАИ БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ҮНДСЭН БОДЛОГУУДЫН ХУРААНГУЙ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**

(2) Саихүүгийн хэрэгсэл - анхны хүлээн зөвшөөрөлт ба дараа үеийн хэмжилт (үргэлжлэл)

(viii) Бусад банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах хадгаламж болон харилцагчдад олгосон зээл, урьдчилгаа (үргэлжлэл)

Анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн дараа “Бусад банк, санхүүгийн харилцах, хадгаламж” ба “Харилцагчдад олгосон зээл, урьдчилгаа”-ны дараа үеийн хэмжилтийг үр ашигт хүүний арга ашиглаж тооцсон хорогдуулсан өртгөөс үнэ цэнийн бууралтын санг хассан дүнгээр хэмжинэ. Хорогдуулсан өртгийг үр ашигт хүүний салшгүй хэсэг болох худалдан авалтын урамшуулал, хөнгөлөлт болон шимтгэлийг оролцуулан тооцно. Хорогдуулалт нь орлогын тайлангийн “Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого”-д багтана. Уг хөрөнгө оруулалтын үнэ цэнийн бууралтаас үүссэн алдагдлыг орлогын тайланд “Зээлийн үнэ цэнийн бууралт”-ын алдагдлаар хүлээн зөвшөөрнө.

Банк нь тодорхой зээлийн санхүүжилтийн хэлцэл хийх төлөвлөгөөтэй байгаа ба уг зээлийн санхүүжилт Бакин д хэвээр үлдэх бөгөөд богино хугацаанд худалдахгүй гэсэн хүлээлттэй байгаа бол энэ үүргийн гэрээг алдагдал хүлээх магадлалтай үед л алдагдалтай гэрээгээр бүртгэнэ.

(ix) Гаргасан өрийн хэрэгсэл ба зээлээр авсан эх үүсвэр

Зээлээр авсан эх үүсвэр нь гадаад дотоодын санхүүгийн байгууллагаас гэрээгээр хүлээсэн үүргийг хэлнэ.

Анхны хэмжилтийн дараа, зээллэгүүдийг дараагийн тайлант хугацаанд үр ашигт хүүний аргыг ашиглан хорогдуулсан өртгөөр нь хэмжинэ. Хорогдуулсан өртгийг тооцоходоо гүйлгээтэй холбоотой аливаа зардлуудыг харгалзан үзсэн үр ашигт хүүний аргаар тооцно. Банкны зээлээр авсан эх үүсвэрүүдийн шинжилгээг Тодруулга 23-д толилуулсан.

Гэрээт зохицуулалтын агуулга нь өөрийн тодорхой тооны хувьцааны оронд бэлэн мөнгө эсвэл өөр ямар нэг санхүүгийн хөрөнгийг өгөх үүргийг эсвэл үүнээс өөр аргаар өөрийн өр төлбөрийг барагдуулах үүргийг Бакин д үүсгэж байгаа үед, Банкнаас гаргасан бөгөөд “Бодит үнэ цэнээрх ашиг алдагдлын дансанд бүртгэгдэх” болон “Арилжаалах зорилгоор эзэмшиж байгаа” гэж ангилагдаагүй санхүүгийн хэрэгслүүдийг “Гаргасан өрийн хэрэгсэл ба зээлээр авсан бусад эх үүсвэр” гэсэн нэрээр өр төлбөрийн хэсэгт ангилна.

Анхны хэмжилтийн дараа гаргасан өрийн хэрэгсэл ба зээлээр авсан бусад эх үүсвэрийг үр ашигт хүүний аргаар хорогдуулсан өртгийн дүнгээр бүртгэнэ. Хорогдуулсан өртгийг тооцоходоо худалдан авах үед үзүүлсэн аливаа нэг хөнгөлөлт эсвэл урамшуулал ба үр ашигт хүүний салшгүй хэсэг болсон холбогдох зардлыг авч үзнэ.

Өр төлбөр ба өөрийн хөрөнгийн аль алиных нь элементүүдийг агуулсан нийлмэл санхүүгийн хэрэгслүүдийн бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг, хүлээн зөвшөөрөгдөх өдөр салгана.

Банк нь эдгээр үүсмэл бус санхүүгийн хэрэгслүүдийг бүртгэлд тусгахдаа, эхлээд тухайн хэрэгсэл нь нийлмэл эсэх талаар болон тухайн хэрэгслүүд болон бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг НББОУС 32-н дагуу санхүүгийн өр төлбөр болон хөрөнгө эсвэл өмчийн хэрэглүүр гэж ангилна. Банк нь санхүүгийн хэрэгслийн бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг дараах байдлаар хүлээн зөвшөөрнө: (а) Бакин д санхүүгийн өр төлбөр болж байвал, (б) Тухайн хэрэгслийг эзэмшигчид, хэрэгслийг Банкны өмчийн хэрэгсэлд хөрвөх бололцоо өгч байвал. Хөрвөх хэрэгслийн өр төлбөр болон өөрийн хөрөнгийн бүрэлдэхүүнүүдийн ангилал нь, тухайн хөрвөх нөхцөл нь зарим нэг эзэмшигчдийн хувьд эдийн засгийн давуу талтай байсан ч хөрвөх нөхцөл нь хэрэгжих эсэх болон түүний өөрчлөгдөх магадлалаас шалтгаалан өөрчлөгддөггүй. Хөрвөх санхүүгийн хэрэгслийн өөрийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн бүрэлдэхүүн хэсгүүдийн бүртгэлийн дүнг хуваарилахдаа, өөрийн хөрөнгийн бүрэлдэхүүний дүн нь тухайн хэрэгслийн нийт бодит үнэ цэнээс өр төлбөрийн бүрэлдэхүүн гэж тусад нь тодорхойлсон дүнг хассанаас үлдсэн дүн байна.

## ТӨРИЙН БАНК ХХК

### САИХҮҮГИЙН ТАЙЛАИГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

#### 2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

##### 2.4 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН УИДСЭН БОДЛОГУУДЫН ХУРААЙГУЙ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

(2) Санхүүгийн хэрэгсэл - анхны хүлээн зөвшөөрөлт ба дараа үеийн хэмжилт (үргэлжлэл)

(ix) Гаргасан өрийн хэрэгсэл ба зээлээр авсан эх үүсвэр (үргэлжлэл)

Нийлмэл санхүүгийн хэрэгсэлд агуулагдсан өөрийн хөрөнгийн бүрэлдэхүүнээс (өөрийн хөрөнгийн хөрвөх нөхцөл гэх мэт) бусад аливаа үүсмэл хэрэгслийн үнэ цэнэ нь (худалдан авах опцион гэх мэт) өр төлбөрийн бүрэлдэхүүнд багтана. Банк нь тухайн хэрэгслийн өөрийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн бүрэлдэхүүнүүдийг салгах гэж буй бол тухайн өр төлбөрт салгах шаардлагатай агуулагдсан үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл байгаа эсэхийг үнэлнэ. Банк нь агуулагч гэрээ болон дансаас агуулагдсан үүсмэл санхүүгийн хэрэгслийг зөвхөн доорх нөхцөлд салгана:

- Агуулагдсан үүсмэл санхүүгийн хэрэгслийн эдийн засгийн болон эрсдэлийн шинж чанар нь агуулагч гэрээний эдийн засгийн болон эрсдэлийн шинж чанартай нягт холбоотой биш үед
- Агуулагдсан санхүүгийн үүсмэл хэрэгсэлтэй ижил нөхцөлтэй салангид хэрэгсэл нь санхүүгийн үүсмэл хэрэгслийн тодорхойлолтыг хангаж буй тохиолдолд
- Холимог (нэгтгэсэн) хэрэгсэл нь бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь орлого, зарлагын дансанд бүртгэгдсэн өөрчлөлттэйгөө бодит үнэ цэнээрээ бүртгэгддэггүй (жишээ нь, бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь орлого зарлагын дансанд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө эсвэл өр төлбөрт агуулагдсан санхүүгийн үүсмэл хэрэгсэл)

Хувьцаанд хөрвөх нөхцөлтэй зээлээр авсан эх үүсвэрийг өөрийн хөрөнгөөр бүртгэх хоёрдогч өглөгөөр толилуулсан. (Тодруулга 26)

(x) Харилцагчдын харилцах, хадгаламж

Үүнд харилцагчдаас авсан харилцах, хугацаагүй, хугацаатай хадгаламж болон банкны баталгааны эх үүсвэр хамаарна. (Тодруулга 22)

Анхны хэмжилтийн дараа үед харилцагчдад өгөх өр төлбөрүүдийг үр ашигт хүүний аргыг ашиглан хорогдуулсан өртгөөр нь хэмжинэ.

(xi) Бусад санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж

Бусад банк, санхүүгийн байгууллагуудаас татсан төгрөгийн болон валютын хадгаламжууд болон дотоод гадаадын арилжааны банкууд, Монголбанкны хугацаатай хадгаламжууд үүнд хамаарна (Тодруулга 20). Банк нь харилцагчдийн харилцах хадгаламжийг мөнгөн хөрөнгө нь Банкинд шилжсэн үед хүлээн зөвшөөрдөг. Анхны хэмжилтийн дараа бусад банкуудад өгөх өр төлбөрийг үр ашигт хүүний аргыг ашиглан хорогдуулсан өртгөөр нь хэмжинэ.

(xii) “Эхний өдөр”-ний ашиг ба алдагдал

Ажил гүйлгээний үнэ нь ижил төстэй санхүүгийн хэрэгслийн зах зээлийн ажил гүйлгээний бодит үнэ цэнээс ялгаатай эсвэл нээлттэй зах зээлийн мэдээллийн үнэлгээний аргад суурилсан байвал Банк бодит үнэ цэиэ, ажил гүйлгээний зөрүүг нэн даруй бусад үйл ажиллагааны цэвэр орлогоор хүлээн зөвшөөрнө (Эхний өдрийн ашиг ба алдагдал). Илэрхий нээлттэй мэдээлэлд суурилагүй бол ажил гүйлгээний үнэ болон үнэлгээний загварын зөрүүг орлого орж ирэх нь тодорхой болсон эсвэл санхүүгийн хэрэгсэлийг үл хүлээн зөвшөөрөх үед бодит үнэ цэнийг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

(xiii) Санхүүгийн хөрөнгийн дахин ангилал

“Борлуулахад бэлэн” ангиллаас дахин ангилсан санхүүгийн хөрөнгө дээр өмнө нь хүлээн зөвшөөрч, өөрийн хөрөнгөнд бүртгэсэн аливаа нэг олз гарзыг хөрөнгө оруулалтын үлдсэн хугацааны туршид үр ашигт хүүний аргаар хорогдуулж, орлого, зардлын дансанд бүртгэнэ. Хорогдуулсан шинэ үнэ, хүлээгдэж буй мөнгөн урсгалын хоорондох аливаа нэг зөрүүг мөн хөрөнгийн үлдсэн хугацааны туршид үр ашигт хүүний аргаар хорогдуулна.

**2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**

**2.4 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ҮНДСЭН БОДЛОГУУДЫН ХУРААНГУЙ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**

**(2) Санхүүгийн хэрэгсэл - анхны хүлээн зөвшөөрөлт ба дараа үеийн хэмжилт (үргэлжлэл)**

**(xiii) Санхүүгийн хөрөнгийн дахин ангилал (үргэлжлэл)**

Хэрэв дараагийн тайлант хугацаанд хөрөнгийг үнэ цэнийн бууралтад орсон гэж тодорхойлбол өмнөх хугацаанд өөрийн хөрөнгөд бүртгэсэн дүнг дэлгэрэнгүй орлогын тайлан руу шилжүүлэн бүртгэнэ.

Хэрэв хөрөнгө нь зээл, авлагын тодорхойлолтод нийцэж байгаа бөгөөд Банк хөрөнгийг ойрын ирээдүйд эсвэл дуусгавар хугацаа хүртэл нь эзэмших хандлагатай ба эзэмших чадвартай байгаа бол Банк үүсмэл бус санхүүгийн хөрөнгийг “Худалдах зорилгоор эзэмшиж буй” гэсэн ангиллаас “Зээл ба авлага” гэсэн ангилалд дахин ангилж болно. Хэрэв санхүүгийн хөрөнгийг дахин ангилсан ба орж ирэх мөнгөний хэмжээ өссөний улмаас Банк ирээдүйд хүлээн авах мөнгөний ойролцоолсон дүнг дараагийн тайлант хугацаанд өсгөсөн бол уг өсөлтийн нөлөөг ойролцоолсон тооцоололд өөрчлөлт оруулсан өдрөөс эхлэн “Үр ашигт хүүний түвшинд хийсэн залруулга” гэж хүлээн зөвшөөрнө.

Дахин ангилал нь удирдлагын шийдвэрээс хамаарах ба хэрэгсэл тус бүр дээр тодорхойлно. Банк анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн дараа аливаа нэг санхүүгийн хэрэгслийг “Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь орлого, зардлын дансанд бүртгэгдэх” бүлэгт дахин ангилахгүй.

**(3) Санхүүгийн хөрөнгө бөлөн өр төлбөрийн үл хүлээн зөвшөөрөлт**

**(i) Санхүүгийн хөрөнгө**

Банк санхүүгийн хөрөнгийг (хэрэглэх боломжтой бол, санхүүгийн хөрөнгийн хэсгийг эсвэл хоорондоо төсөөтэй нэг бүлэг санхүүгийн хөрөнгийн хэсгийг) тухайн хөрөнгөөс мөнгөн урсгал хүлээн авах эрх нь дууссан үед үл хүлээн зөвшөөрнө. Мөн Банк нь хөрөнгийг шилжүүлсэн бөгөөд шилжүүлэлт нь үл хүлээн зөвшөөрөх шаардлагыг хангаж байгаа нөхцөлд хөрөнгийг үл хүлээн зөвшөөрнө.

Дараах тохиолдолд санхүүгийн хөрөнгийг үл хүлээн зөвшөөрнө. Үүнд:

- Банк тухайн хөрөнгөөс мөнгөн урсгал хүлээн авах эрхээ шилжүүлсэн, эсвэл
- “Дамжуулан өнгөрөөх” хэлцлийн дагуу хүлээн авсан мөнгөө нийт дүнгээр нь удаан хугацаагаар саатуулалгүйгээр гуравдагч талд төлөх үүрэг хүлээсэн

“Дамжуулан өнгөрөөх” хэлцэл нь Банк тухайн санхүүгийн хөрөнгөөс хүлээх гэрээний эрхээ хадгалж үлдэх бөгөөд (анхны хөрөнгө) доорх гурван нөхцөл биелж байх нөхцөлд гэрээний үүргийн дагуу тэдгээр хүлээн авсан мөнгөн урсгалыг нэг болой түүнээс дээш байгууллагад (эцсийн хүлээн авагчид) шилжүүлнэ.

- Хэрэв тухайн нэг байгууллагын зээлдүүлсэн дүн дээр зах зээлийн хүүгээр хуримтлагдсан хүүтэй хамт бүрэн авах эрхтэй богино хугацаат урьдчилгааг оруулалгүйгээр Банк нь эцсийн хүлээн авагчид анхны хөрөнгө нь дүйцэх хэмжээний мөнгөн урсгалыг цуглуулаагүй цагт ямар нэгэн төлбөр төлөх үүрэггүй болно.
- Банк нь эцсийн хүлээн авагчдаас мөнгөн урсгал хүлээн авахын тулд үнэт цааснаас бусад нөхцөлөөр анхны хөрөнгийг зарах эсвэл барьцаалж болохгүй.
- Банк нь эцсийн хүлээн авагчдын өмнөөс цуглуулсан мөнгөн урсгалыг удаан хугацаагаар саатуулалгүйгээр шилжүүлэх үүрэгтэй. Үүнээс гадна, Банк нь тэдгээр мөнгөн урсгалыг, цуглуулсан өдрөөс шаардлагатай гуйвуулгын өдөр хүртэлх мөнгө болон түүнтэй адилтгах хөрөнгө оруулалт хийсэн богино тооцооны хугацаанаас бусад үед дахин хөрөнгө оруулалтанд оруулахгүй бөгөөд тэдгээр хөрөнгө оруулалтуудаас үүссэн хүү нь эцсийн хүлээн авагчид шилжинэ.

## ТӨРИЙН БАНК ХХК

### САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙ ТОДРУУЛГА – 2017 ОИЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

#### 2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

##### 2.4 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ҮНДСЭН БОДЛОГУУДЫН ХУРААНГУЙ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

###### (3) Санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн үл хүлээн зөвшөөрөлт (үргэлжлэл)

###### (i) Санхүүгийн хөрөнгө (үргэлжлэл)

Дамжуулалтыг зөвхөн доорх нөхцлүүдээс аль нэгийг хангасан тохиолдолд үл хүлээн зөвшөөрнө:

- Банк хөрөнгийн бараг бүх эрсдэл ба өгөөжийг шилжүүлсэн, эсвэл
- Банк тухайн хөрөнгөтэй холбоотой эрсдэл ба өгөөжийг шилжүүлээгүй болон хадгалж үлдээгүй боловч хөрөнгийн хяналтыг шилжүүлсэн.

Банк хөрөнгөөс мөнгө хүлээн авах эрхээ шилжүүлсэн эсвэл “дамжуулан өнгөрөөх” хэлцэл хийсэн боловч хөрөнгөтэй холбоотой ихэнхи эрсдэл, өгөөж болон хяналтыг шилжүүлээгүй тохиолдолд хөрөнгийг Банкны уг хөрөнгөд үргэлжлүүлэн оролцоор байх хэмжээгээр нь хүлээн зөвшөөрнө. Энэ тохиолдолд Банк холбогдох өр төлбөрийг мөн хүлээн зөвшөөрнө. Шилжүүлсэн хөрөнгө ба холбогдох өр төлбөр Банкны хадгалж үлдсэн эрх, үүргийг тусган харуулсан сууриар хэмжинэ.

Энэхүү үргэлжилсэн оролцоо нь шилжүүлсэн хөрөнгийн баталгаа хэлбэртэй байвал оролцоог тус хөрөнгийн анхны бүртгэлийн дүн ба Банкны төлөх шаардлагатай болох хамгийн их дүнгийн аль багаар хэмжинэ.

###### (ii) Санхүүгийн өр төлбөр

Санхүүгийн өр төлбөрийг төлөхөөс чөлөөлөгдсөн, өр төлбөр цуцлагдсан эсвэл хугацаа нь дууссан бол үл хүлээн зөвшөөрдөг. Хэрэв одоо байгаа санхүүгийн өр төлбөрийн зээлдүүлэгч нь хэвээрээ боловч ялгаатай нөхцөлтэй зээлийн гэрээгээр сольсон эсвэл одоо байгаа зээлийн нөхцөл эрс өөрчлөгдсөн бол эдгээр өөрчлөлт шинэчлэлтийг анхны санхүүгийн өр төлбөрийн үл хүлээн зөвшөөрөлт ба шинэ өр төлбөрийн хүлээн зөвшөөрөлт гэж үзнэ. Анхны санхүүгийн өр төлбөрийн бүртгэлийн дүн ба төлсөн дүн хоёрын зөрүүг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

###### (4) Буцаан худалдан авах, буцаан худалдах хэлцлүүд

Ирээдүйд тодорхой заасан хугацаанд буцаан худалдан авах нөхцөлтэй хэлцэл (“репо”)-ийн дор худалдсан үнэт цаасыг санхүүгийн байдлын тайлангаас үл хүлээн зөвшөөрөхгүй. Учир нь Банк эзэмшилтэй холбоотой ихэнхи эрсдэлийг хүлээж, өгөөжийг хүртэж байна. Санхүүгийн байдлын тайланд хүлээн авсан бэлэн мөнгөө хөрөнгөөр, репо хэлцлийн хуримтлагдсан хүүг өр төлбөрөөр тус тус тусгах ба энэ нь Банкинд олгосон зээл гэсэн эдийн засгийн утга агуулгыг илэрхийлнэ. Борлуулсан ба ирээдүйд буцаан худалдан авах үнийн зөрүүг хүүний зардал гэж үзэж үр ашигт хүүний аргыг ашиглан гэрээний хугацааны турш хуримтлуулна. Нөгөө тал нь үнэт цаасыг худалдах эсвэл дахин барьцаалах эрхтэй бол, Банк нь тухайн үнэт цаасуудыг санхүүгийн байдлын тайландаа борлуулахад бэлэн барьцаанд тавьсан санхүүгийн хөрөнгө эсвэл борлуулахад бэлэн барьцаанд тавьсан санхүүгийн хөрөнгө оруулалтын аль тохиромжтой ангилалд үлдээнэ.

Эсрэгээрээ, буцаан худалдах хэлцэл (“урвуу репо”)-ийн дор худалдан авсан үнэт цааснуудыг санхүүгийн байдлын тайланд хүлээн зөвшөөрдөггүй. Төлсөн мөнгөө хуримтлуулсан хүүний хамт тайлан тэнцэлд “Зээлсэн үнэт цаас ба урвуу буцаан худалдан авах хэлцлүүдийн бэлэн мөнгөөрх барьцаа” гэж тусгах ба энэ нь Банкнаас авсан зээл гэсэн эдийн засгийн утга агуулгыг илэрхийлнэ. Худалдан авсан ба буцаан худалдах үнийн зөрүүг “Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого” гэж бүртгэх ба үр ашигт хүүний аргыг ашиглан гэрээний хугацааны турш хуримтлуулна.

Хэрэв буцаан худалдах хэлцлээр худалдан авсан үнэт цаасыг гуравдагч талд худалдсан бол үнэт цаасыг буцаан өгөх үүргийг “Худалдах зорилгоор эзэмшиж буй санхүүгийн өр төлбөр” гэж бүртгэх ба бодит үнэ цэнээр нь хэмжиж, бодит үнэ цэнийн аливаа олз эсвэл гарзыг “Арилжааны цэвэр орлого”-д бүртгэнэ.



2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛНИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2.4 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ҮНДСЭН БОДЛОГУУДЫН ХУРААНГУЙ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

(5) Бодит үнэ цэнийн тодорхойлолт

Банк нь үнэлгээний техникүүдийг ашиглан санхүүгийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлох, толилуулахдаа дараах түвшнийг хэрэглэдэг. Үүнд:

- **Түвшин 1- санхүүгийн хэрэгслүүд**  
Үнэлгээнд ашиглагдсан өгөгдлүүд нь хэмжилтийн өдрөөрх бирж дээр бүртгэлтэй адил төсөөтэй хөрөнгө болон өр төлбөрийн (залруулаагүй), идэвхитэй зах зээл дээрх үнэ. Банк нь хэмжээ болон төлбөрийн чадварын хувьд адил төсөөтэй хөрөнгө болон өр төлбөрийн санхүүгийн тайлангийн өдрөөр боломжтой, заавал болон хэрэгжих үнийн хангалттай арилжааны үйл ажиллагаатай байхыг идэвхтэй зах зээл гэж үзнэ.
- **Түвшин 2- санхүүгийн хэрэгслүүд**  
Үнэлгээнд ашиглагдсан өгөгдлүүд нь, санхүүгийн хэрэгслийн амьдралын мөчлөгийн туршид боломжтой байх зах зээлийн бүх өгөгдлүүдээс шууд болон шууд бусаар үнэлгээнд ашигласан өгөгдлүүд юм. Эдгээр өгөгдлүүдийн дотор идэвхтэй зах зээл дээрх адил төстэй хөрөнгө болон өр төлбөрийн үнэ, идэвхгүй зах зээл дээрх адил төстэй хэрэгслийн үнэ болон үнэнээс өөр хүүгийн түвшин, өгөөжийн муруй, харгалзах хэлбэлзэл болон зээлийн эрсдэлийн үнэ гэх үэрэг ажиглагдахуйц өгөгдлүүд орно. Мөн түүнчлэн, тухайн хөрөнгийн нөхцөл байдал болон байршил мөн харьцуулах зүйлсийн аль нь үнэлэгдсэн хэрэгсэлтэй холбогдох зэргээс залруулга шаардлагатай байж болно. Гэвч ажиглагдахуйц бус өгөгдөл дээр үндэслэн нийт хэмжилтэнд чухал ач холбогдолтой дээрх залруулгыг хийсэн бол Банк нь хэрэгслүүдийг Түвшин 3-р ангилна.
- **Түвшин 3- санхүүгийн хэрэгслүүд**  
Эдгээрт, хэмжилтийн бүхэлд нь чухал ач холбогдолтой, нэг болон түүнээс дээш ажиглагдахуйц бус өгөгдлүүд багтана.

Хөрөнгө ба өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийг хэмжихэд ашигласан үнэ нь зах зээлд оролцогчид нь хөрөнгө ба өр төлбөрийн эдийн засгийн хамгийн өндөр үр өгөөжийг хүртэнэ гэсэн төсөөлөл дээр үндэслэдэг.

Санхүүгийн бус хөрөнгийн бодит үнэ цэнийн хэмжилтийг, тухайн зах зээлд оролцогч тал нь хөрөнгийг ашигласнаар хамгийн өндөр эдийн засгийн үр өгөөжийг хүртэж чадаж байх эсвэл уг хөрөнгийг борлуулснаар худалдан авсан талд уг хөрөнгийг ашигласнаар хамгийн өндөр эдийн засгийн үр өгөөжийг өгч байх, нөхцөлд тооцно.

Банк нь бодит үнэ цэнэ тооцоход шаардлагатай мэдээллүүд нь хангалттай олоцтой үед үнэлгээний техникүүдийг хэрэглэх нь тохиромжтой байдаг ба ажиглагдахуйц өгөгдлийн хэрэглээг нэмэгдүүлж, үл ажиглагдахуйц өгөгдлийн хэрэглээг хамгийн бага түвшинд байлгадаг.

Тайлант хугацааны эцэс бүрт Банк нь санхүүгийн тайландаа тайлагнасан хөрөнгө, өр төлбөрийн хувьд түвшин хооронд хөдөлгөөн гарсан эсэхийг дахин нягталж үздэг (бодит үнэ цэнийн хэмжилтэнд нөлөөлөхүйц хамгийн бага түвшний өгөгдөлд үндэслэн).

Хөрөнгийг үнэлэхэд гадны үнэлгээчдийг оролцуулж болно. Гадны үнэлгээчдийг сонгохдоо зах зээлийн мэдлэг, нэр хүнд, хараат бус байдал болон мэргэжлийн стандарт хангасан эсэх гэх мэт шалгууруудад үндэслэдэг.

Санхүүгийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнийн шинжилгээ болон бусад шаардлагатай мэдээллийг тодруулга 30-д тусгасан.

## ТӨРИЙН БАНК ХХК

### САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

#### 2. НИЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

##### 2.4 НИЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ҮНДСЭН БОДЛОГУУДЫН ХУРААНГУЙ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

###### (6) Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт

Банк нь санхүүгийн хөрөнгө эсвэл бүлэг санхүүгийн хөрөнгө нь үнэ цэнийн бууралтад орсныг нотлох бодит нотолгоо байгаа эсэхийг санхүүгийн байдлын тайлангийн өдөр бүр үнэлж үзнэ. Хэрэв хөрөнгийг анхлан хүлээн зөвшөөрсний дараа нэг буюу түүнээс олон тооны “Алдагдлын тохиолдол”-ын улмаас үнэ цэнийн бууралтын бодит нотолгоо бий болсон ба уг “Алдагдлын тохиолдол” нь санхүүгийн хөрөнгө эсвэл бүлэг санхүүгийн хөрөнгийн ойролцоолон тооцоолсон ирээдүйн мөнгөн урсгалд нөлөөлж байгаа үед санхүүгийн хөрөнгийг эсвэл бүлэг санхүүгийн хөрөнгийг үнэ цэнийн бууралтад орсон гэж үзнэ.

Үнэ цэнийн бууралтын нотолгоонд зээлдэгч эсвэл бүлэг зээлдэгчид нь санхүүгийн томоохон хүндрэлд орсон, дампуурал эсвэл санхүүгийн өөр бусад дахин зохион байгуулалтанд орох магадлалтай болсон, зээлийн хүү болон үндсэн төлбөр зөрчилд орсон, зөрчилтэй холбоотой эдийн засгийн нөхцөл байдалд гарсан өөрчлөлт гэх мэт тооцоолсон ирээдүйн мөнгөн урсгалд хэмжиж болохуйц бууралт байгааг харуулсан бодит өгөгдөл бий болох зэрэг орно.

###### (i) Хорогдуулсан өртгөөр нь бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө

Хорогдуулсан өртгөөр нь бүртгэх санхүүгийн хөрөнгийн хувьд Банк эхлээд дангаараа чухал ач холбогдолтой санхүүгийн хөрөнгө тус бүрийн хувьд үнэ цэнийн бууралтын бодит нотолгоо байгаа эсэхийг нэг бүрчлэн (тусгайлан), дараа нь дангаараа чухал ач холбогдолгүй санхүүгийн хөрөнгийг нийлүүлэн (бүлгээр нь) үнэлнэ. Хэрэв Банк нь нэг бүрчлэн үнэлсэн санхүүгийн хөрөнгийн үнэлгээний хувьд (чухал ач холбогдолтой, холбогдолгүй эсэхийг үл харгалзан) үнэ цэнийн бууралтын бодит нотолгоо байхгүй гэж үзвэл ойролцоо зээлийн эрсдэлийн шинж чанар бүхий санхүүгийн хөрөнгийн бүлэгт оруулан үнэ цэнийн бууралтыг нь нэгдсэн байдлаар үнэлдэг. Үнэ цэнийн бууралтын нэг бүрчилсэн үнэлгээ хийсэн, үнэ цэнийн бууралтын алдагдал нь хүлээн зөвшөөрсөн, эсвэл үргэлжилж буй хөрөнгийг бүлгийн үнэ цэнийн бууралтын үнэлгээнд оруулахгүй.

Үнэ цэнийн бууралтын алдагдал гарсан талаар бодит нотолгоо байгаа бол алдагдлыг тухайн хөрөнгийн бүртгэлийн дүн ба ирээдүйд орж ирэхээр тооцоолсон мөнгөн урсгалын өнөөгийн үнэ цэнийн (бодитоор тохиолдоогүй ирээдүйд хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг оруулахгүй) зөрүүгээр хэмжинэ. Хөрөнгийн бүртгэлийн дүнг эрсдэлийн сангийн дансаар бууруулах ба алдагдлын дүнг орлого, үр дүнгийн тайланд хүлээн зөвшөөрнө. Бүртгэлийн бууруулсан дүн дээр хүүний орлогыг үргэлжлүүлэн хуримтлуулахдаа үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хэмжих зорилгоор ирээдүйн мөнгөн урсгалыг бууруулахад ашигласан хүүгийн хувиар тооцон хуримтлуулна. Хүүний орлогыг “Хүү ба түүнтэй адилтгах орлого”-ын нэг хэсэг болгон бүртгэнэ.

Цаашид эргэн төлөгдөх ямар нэг бодит чиг хандлага байхгүй, бүх барьцаа хөрөнгийг борлуулсан эсвэл банкинд шилжүүлсэн үед, зээлийг холбогдох зээлийн эрсдэлийн сангийн хамт данснаас хасна. Хэрэв дараагийн тайлант хугацаанд үнэ цэнийн бууралтыг хүлээн зөвшөөрсний дараах үйл явдлын улмаас тооцоолсон үнэ цэнийн бууралтын алдагдал өсөж эсвэл буурвал, сангийн дансыг залруулах замаар өмнө хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн бууралтыг өсгөж эсвэл бууруулна. Өмнөх жилүүдэд данснаас хассан хөрөнгө дараа нь эргэн төлөгдвөл, төлөгдсөн тайлант үеийн “бусад үйл ажиллагааны орлого”-оор бүртгэнэ.

Орж ирнэ гэж тооцоолсон ирээдүйн мөнгөн урсгалын өнөөгийн үнэ цэнийг санхүүгийн хөрөнгийн анхны, үр ашигт хүүний хувиар бууруулан тооцдог. Зээлийн хүүний хувь нь хувьсах нөхцөлтэй байх, үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хэмжих хөнгөлөлтийн хувь нь өнөөгийн үр ашигт хүүний хувьтай тэнцүү байна. Банк арилжааны зориулалттай хөрөнгийг “Зээл ба авлага” ангилалд дахин ангилсан бол үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хэмжих хөнгөлөлтийн хувь нь дахин ангилсан өдрийн шинэ үр ашигт хүүний хувьтай тэнцүү байна. Барьцаатай санхүүгийн хөрөнгийн ирээдүйд орж ирэхээр тооцоолсон мөнгөн урсгалын өнөөгийн үнэ цэнийн тооцоо нь барьцааг хураан авах боломжтой эсэхээс үл хамааран тус барьцааг хураан авч, албадан борлуулахад гарах зардлыг хассаны дараах мөнгөн урсгалыг харуулдаг.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2.4 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ҮИДСЭН БОДЛОГУУДЫН ХУРААНГУЙ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

(б) Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт (үргэлжлэл)

(i) Хорогдуулсан өртгөөр нь бүртгэх санхүүгийн хөрөнгө (үргэлжлэл)

Үнэ цэнийн бууралтын бүлгийн үнэлгээгээр үнэлгээг санхүүгийн хөрөнгийн төрөл, хамаарах салбар, газарзүйн байрлал, барьцаа хөрөнгийн төрөл, хугацаа хэтрэлтийн байдал болон бусад гол хүчин зүйлс зэрэг зээлийн эрсдэлийн шинж чанаруудыг харгалзан үзсэн банкны дотооддоо хэрэглэдэг зээлийн ангиллын систем дээр үндэслэн санхүүгийн хөрөнгийг бүлэглэнэ.

Банк нь эрсдэлийн бүлэг тус бүр дээр түүхэн дундаж алдагдлыг харгалзах зээлийн үлдэгдэлд нь хувааж үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг тооцох энгийн аргачлалыг сонгосон. Өнөө үед үгүй болсон түүхэн нөхцөл байдлын нөлөөг арилгах, түүхэн алдагдлын суурилж буй жилүүдэд хамааралгүй өнөөгийн нөхцөл байдлын нөлөөг харуулах үүднээс түүхэн алдагдлын мэдээнд өнөө үед ажиглагдахуйц өгөгдлүүдэд үндэслэн тохиргоо хийнэ. Ирээдүйд орж ирэх мөнгөн урсгалын өөрчлөлтийн тооцоолол нь жил бүрийн ажиглаж болохуйц холбогдох өгөгдлүүдийн өөрчлөлтүүдийг тусгасан. (Үүнд: ажилгүйдлын түвшин, эд хөрөнгийн үнэ, өргөн хэрэглээний барааны үнэ, төлбөрийн чадавхи, алдагдлыг илэрхийлэх хүчин зүйлс бүлгээр болон ач холбогдлоор нь).

Ирээдүйд орж ирэх мөнгөн урсгалыг тооцоолоход ашигласан аргачлал, таамаглалуудыг тооцоолсон алдагдал, бодитоор хүлээсэн алдагдлын хоорондын зөрүүг багасгах зорилгоор тогтмол хянана.

Хорогдуулсан өртгөөр нь бүртгэх санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдлын дэлгэрэнгүйг Тодруулга 8-аас, зээл ба авлагын ангилал тус бүрээрх алдагдлаас хамгаалах сангийн шинжилгээг Тодруулга 14-өөс тус тус харна уу.

(ii) Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө орлуулалт

Банк нь “Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалт”-ын үнэ цэнийн бууралтанд орсон эсэхийг санхүүгийн байдлын тайлангийн өдөр бүр үнэлж үздэг. Борлуулахад бэлэн гэж ангилагдсан өрийн хэрэгслүүдийн хувьд Банк нь үнэ цэнийн бууралтын бодит нотолгоо байгаа эсэхийг нэг бүрчлэн шалгана:

Банкны бүх мөнгөн гүйлгээгээ эргэн авах чадварт нөлөөлөх тооцоолсон ирээдүйн мөнгөн урсгал эсвэл суурь барьцаа (хөрөнгө барьцаалсан үнэт цаасны хувьд, Банк нь төлөгдөөгүй үлдэгдлийг үндсэн барьцаанаас төлүүлнэ гэж үзэж буй тохиолдолд)-нд хэмжиж болохуйц бууралт байгааг харуулсан бодит өгөгдөл бий болсон эсэхийг үнэлнэ. Үнэ цэнийн бууралтаар бүртгэгдэх дүн нь худалдан авалт ба өнөөгийн бодит үнэ цэнэ хоёрын зөрүүнээс орлогын тайланд өмнө нь хүлээн зөвшөөрсөн байсан тухайн хөрөнгө оруулалттай холбоотой үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хассан дүнгээр хэмжигдэх хуримтлагдсан алдагдлын дүн байна. Бүртгэлийн бууруулсан дүн дээр хүүний орлогыг үргэлжлүүлэн хуримтлуулах ба үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хэмжих зорилгоор ирээдүйн мөнгөн урсгалыг бууруулахад ашигласан хүүг ашиглан хуримтлуулна. Хүүний орлогыг “Хүү ба түүнтэй адилтгах орлого”-ын нэг хэсэг болгон бүртгэнэ. Хэрэв дараагийн тайлант хугацаанд орлогын тайланд үнэ цэнийн бууралтыг хүлээн зөвшөөрсний дараах зээлийн үйл явдлын улмаас өрийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнэ өсөж эсвэл буурвал, үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг орлогын тайлангаар дамжуулан буцаана.

“Борлуулахад бэлэн” гэж ангилагдсан өрийн хөрөнгийн хөрөнгө оруулалтын хувьд, бодит нотолгоонд доорх багтана:

- Хөрөнгө оруулалтын бодит үнэ цэнэ нь өртгөөсөө “их хэмжээгээр” эсвэл “урт хугацаанд” тогтмол буурч байвал, эсвэл,
- Өмч гаргагчийн үйл ажиллагаанд сөргөөр нөлөөлж болохуйц бусад мэдээлэл

## ТӨРИЙН БАНК ХХК

### САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

#### 2. НЯГТЛАИ БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

##### 2.4 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ҮНДСЭН БОДЛОГУУДЫН ХУРААНГУЙ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

###### (6) Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт (үргэлжлэл)

###### (ii) Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө орлуулалт (үргэлжлэл)

Банк нь “их хэмжээгээр” гэж ихэвчлэн 20%-р, “урт хугацаанд” гэж ихэвчлэн зургаагаас дээш сар гэж авч үздэг. Үнэ цэнийн бууралтын бодит нотолгоо байгаа тохиолдолд хуримтлагдсан алдагдал (худалдан авалт ба өнөөгийн бодит үнэ цэнэ хоёрын зөрүүнээс орлогын тайланд өмнө нь хүлээн зөвшөөрсөн байсан тухайн хөрөнгө оруулалттай холбоотой үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хассан дүнгээр хэмжигдэх)-ыг өөрийн хөрөнгөөс хасч дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө. Өөрийн хөрөнгийн хөрөнгө оруулалтын үнэ цэнэ бууралтын алдагдлын буцаалтыг орлогын тайлангаар дамжуулдаггүй, үнэ цэнийн бууралтын дараах бодит үнийн өсөлтийг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд тусгана.

“Борлуулахад бэлэн” санхүүгийн хөрөнгө оруулалтын үнэ цэнийн бууралтын талаарх дэлгэрэнгүйг Тодруулга 29-с үзнэ үү.

###### (iii) Зээлийн шинэчилсэн гэрээ

Зээлийн нөхцлийг өөрчлөхдөө хэд хэдэн аргыг ашиглаж болдог. Үүнд зээлийн эргэн төлөлтийн хуваарийг сунгах, зээлийн шинэ нөхцлийг санал болгох зэрэг ойлголтыг хамруулж болох юм. Зээлийн гэрээг нэгэнт шинэчлэн байгуулсан бол аливаа нэг үнэ цэнийн бууралтыг зээлийн нөхцлийг өөрчлөхөөс өмнө тооцож байсны нэг адил анхны үр ашигт хүүний аргыг ашиглан хэмжих ба зээлийг хугацаа хэтэрсэн гэж үзэхгүй. Гэрээнд заасан зээлийн шалгуур нөхцлүүд биелж буй эсэх, ирээдүйн зээл төлөлт хийгдэх баталгаа байгаа эсэхийг баталгаажуулах үүднээс зээлийн шинэчилсэн гэрээнд удирдлагын зүгээс байнгын хяналт тавин ажилладаг. Эдгээр зээл нь зээлийн анхны үр ашигт хүүний хувиар тооцдог тусгайлсан болон багцын үнэ цэнийн бууралтын үнэлгээнд хамрагдсаар байна.

###### (iv) Хураан авсан барьцаа хөрөнгө

Хураан авсан барьцаа хөрөнгө нь уг хөрөнгийг бүртгэсэн өдрөөрх холбогдох зээлийн үлдэгдлийн хорогдуулсан өртөг болон бодит үнэ цэнээс борлуулах өртгийг хассан дүнгийн аль багаар анхлан хүлээн зөвшөөрдөг ба холбогдох зээл болон урьдчилгаа мөн тэдгээрийн үнэ цэнийн бууралтын санг балансын бүртгэлээс хасдаг. Дараагийн тайлант үеүдэд, хураан авсан барьцаа хөрөнгийг өртөг болон бодит үнэ цэнээс түүний борлуулахтай холбоотой гарах зардлыг хассан дүнгийн аль багаар бүртгэдэг ба эдгээр хөрөнгүүд нь тайланд бусад хөрөнгө хэсэгт тайлагнагддаг.

###### (7) Түрээс

Тухайн гэрээ нь түрээсийн гэрээ эсвэл түрээс агуулж байгаа эсэхийг тодорхойлохдоо гэрээний агуулга дээр үндэслэх ба гэрээний биелэлт нь тухайн хөрөнгө эсвэл хөрөнгүүдийн ашиглалтаас хамаарах эсэх, гэрээ нь хөрөнгийг ашиглах эрхийг шилжүүлж байгаа эсэх зэргийг үнэлж үзэх шаардлагатай.

###### *Банк түрээслэгч*

Банкинд түрээслэж байгаа хөрөнгийн бүх эрсдэл, өгөөжийг шилжүүлэхгүй байгаа тохиолдолд түрээсийн гэрээ нь үйл ажиллагааны түрээс байна. Үйл ажиллагааны түрээсийн төлбөрийг түрээсийн хугацаанд шулуун шугамын аргаар бодож дэлгэрэнгүй орлогын тайланд зардлаар бүртгэнэ. Болзошгүй түрээсийн төлбөрийн өр төлбөрийг бий болсон тайлант хугацаанд нь зардлаар хүлээн зөвшөөрнө.

###### *Банк түрээслүүлэгч*

Банк нь хөрөнгийн эзэмшилтэй холбоотой бараг бүх эрсдэлийг хүлээж, өгөөжийг хүртэж байгаа түрээсийг үйл ажиллагааны түрээс гэж ангилна. Үйл ажиллагааны түрээсийн гэрээг анх байгуулахад гарсан шууд зардлуудыг түрээслэсэн хөрөнгийн бүртгэлийн дүн дээр нэмэх ба түрээсийн хугацаанд түрээсийн орлогыг зөвшөөрөхтэй адил аргаар хүлээн зөвшөөрнө. Болзошгүй түрээсийн төлбөрийн орлогыг бий болсон тайлант хугацаанд нь орлогоор хүлээн зөвшөөрнө.

**2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**

**2.4 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ҮНДСЭН БОДЛОГУУДЫН ХУРААНГУЙ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**

**(8) Орлого, зардлыг хүлээн зөвшөөрөх**

Эдийн засгийн өгөөж нь Банкинд орж ирэх нь тодорхой болсон хэмжээгээр, найдвартайгаар хэмжиж болох үед орлогыг хүлээн зөвшөөрнө. Орлогыг хүлээн зөвшөөрөхөөс өмнө дараах тусгай шалгуурууд хангагдсан байх ёстой. Үүнд:

**(i) Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого ба зардал**

Хорогдуулсан өртгөөр нь хэмждэг бүх санхүүгийн хэрэгслүүд, “Борлуулахад бэлэн” гэж ангилагдсан хүүтэй санхүүгийн хөрөнгө, “Бодит үнэ цэнээрх ашиг алдагдлын дансанд бүртгэгдэх” гэж ангилагдсан санхүүгийн хэрэгслүүдийн хүүний орлого, зардлыг үр ашигт хүүний хувийг (ирээдүйд толох эсвэл хүлээн авах мөнгөний ойролцоолон тооцоолсон дүнг санхүүгийн хэрэгслүүдийн хүлээгдэж буй хугацаа эсвэл түүнээс богино хугацааны туршид санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн бүртгэлийн цэвэр дүирүү нь бууруулах хүү) ашиглан бүртгэнэ. Тооцоололд санхүүгийн хэрэгслийн гэрээний бүх нөхцлүүдийг (жишээ нь: урьдчилгаа төлбөрийн хувилбарууд) харгалзан үзсэн ба тухайн хэрэгсэлд шууд хамааралтай ба зээлийн ирээдүйн алдагдал биш харин үр ашигт хүүний салшгүй нэг хэсэг болж байгаа аливаа төлбөр эсвэл өсөн нэмэгдэх зардлуудыг багтаасан. Санхүүгийн хөрөнгийн эсвэл төсөөтэй бүлэг санхүүгийн хөрөнгийн бүртгэлийн дүнг үнэ цэнийн бууралтын алдагдлын улмаас бууруулсан бол үнэ цэнийн бууралтыг хэмжих зорилгоор ирээдүйн мөнгөн урсгалыг бууруулахдаа хэрэглэсэн хүүний түвшинг ашиглан хүүний орлогыг үргэлжлүүлэн хүлээн зөвшөөрнө.

**(ii) Хураамж ба шимтгэлийн орлого**

Банк нь өөрийн харилцагч нарт үзүүлдэг төрөл бүрийн үйлчилгээнээс хураамж, шимтгэлийн орлого олдог. Хураамжийн орлогыг дараах гурван бүлэгт хувааж болно. Үүнд:

***Тодорхой хугацааны туршид үзүүлж байгаа үйлчилгээнүүдээс олсон хураамжийн орлого.***

Тодорхой хугацааны туршид үйлчилгээг үзүүлж олох орлогыг тэр хугацааны туршид нь хуримтлуулна. Эдгээр хураамжинд шимтгэлийн орлого, хөрөнгийн удирдлага, хамгаалалтын болон бусад удирдлага, зөвлөгөөний хураамжууд орно.

***Гүйлгээний үйлчилгээний хураамжийн орлого***

Гуравдагч талтай гүйлгээний талаар хэлэлцээр хийх эсвэл гүйлгээнд оролцохтой холбоотойгоор үүссэн хураамжууд (хувьцаа эсвэл бусад үнэт цаасыг худалдан авах, бизнес худалдан авах, худалдах зөхицуулалт гэх мэт)-ыг холбогдох гүйлгээ дууссан үед хүлээн зөвшөөрнө. Тодорхой иэг гүйцэтгэлтэй уягдсан хураамж эсвэл хураамжийн бүрэлдэхүүн хэсгийг холбогдох шалгуурууд хангагдсаны дараа хүлээн зөвшөөрнө.

***Холбогдох санхүүгийн хэрэгслийн салшгүй хэсэг болох хураамжийн орлого***

Банкны холбогдох санхүүгийн хэрэгслийн салшгүй хэсэг болох хураамжийн орлого нь: зээл олголтын шимтгэл, татан авагдах магадлалтай зээлүүд дээр зээлийн үйлчилгээний шимтгэл болон зээлтэй холбоотой бусад шимтгэлүүд орно. Эдгээр шимтгэл нь (өсөн нэмэгдэх аливаа зардлын хамт) зээлийн үр ашигт хүүний залруулга гэж хүүгийн орлогоор хүлээн зөвшөөрөгдөнө. Харин татан авахгүй нь бараг тодорхой болсон зээлүүдийн зээлийн үйлчилгээний шимтгэл нь хугацааны эцэст орлогоор хүлээн зөвшөөрөгдөнө. НББОУС 39-ийн хүрээнд зээлийн үүргийн шимтгэлүүд нь (“Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг нь орлого, зардлын дансанд бүртгэх” гэж тодорхойлогдоогүй, эсвэл зах зээлийн хүүгийн түвшингээс бага, эсвэл цэврээр илэрхийлэгдсэн бол) үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл гэж бүртгэи бодит үнэ цэнээр нь хэмжин зөрүүг орлого, зардлын дансанд бүртгэнэ.

## ТӨРИЙН БАНК ХХК

### САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

#### 2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

##### 2.4 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ҮНДСЭН БОДЛОГУУДЫН ХУРААНГУЙ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

###### (8) Орлого, зардлыг хүлээн зөвшөөрөх (үргэлжлэл)

###### (iii) Арилжааны цэвэр орлого

Арилжааны үйл ажиллагаанаас үүссэн үр дүнд санхүүгийн үүсмэл хэрэгсэлийг багтаасан, “Худалдах зорилгоор эзэмшиж буй” санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийн бодит үнэ цэнээс үүсэлтэй олз, гарзууд багтана.

###### (9) Бэлэн мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө

Мөнгөн гүйлгээний тайланд зааснаар бэлэн мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгөд касс дахь мөнгө, Монголбанкин дахь хязгаарлалтгүй харилцах данс, бусад банкин дахь харилцах ба 3 сар түүнээс бага хугацаатай хадгаламжууд орно.

###### (10) Үндсэн хөрөнгө

Үндсэн хөрөнгийг анх өртгөөр нь бүртгэх ба өдөр тутмын үйлчилгээний зардал үүнд хамаарахгүй. Хөрөнгө тус бүрийн өртгийг үлдэх өртөг хүртэл нь, ойролцоолон тооцоолсон ашиглалтын хугацааны туршид, шулуун шугамын аргаар элэгдүүлнэ. Хөрөнгийн хорогдуулах хугацаа эсвэл элэгдүүлэх аргад өөрчлөлт орсноор хөрөнгийн ашиглалтын хугацаанд өөрчлөлт орсон гэж үзэх ба зохистой гэж үзвэл нягтлан бодох бүртгэлийн тооцооллын өөрчлөлт гэж үзнэ. Газрыг элэгдүүлэхгүй. Үндсэн хөрөнгийн ойролцоогоор тооцоолсон ашиглалтын хугацааг доор үзүүлэв.

Барилга	40 жил
Компьютер техник хэрэгсэл	3 жил
Тавилга, тоног төхөөрөмж	10 жил
Тээврийн хэрэгсэл	10 жил

Харилцагчаас шилжүүлсэн хөрөнгийг анхлан тухайн хөрөнгийн хяналтыг авсан өдөр бодит үнэ цэнээр бүртгэнэ.

Газар ба барилгыг дараагийн тайлант хугацаанд хуримтлагдсан элэгдэл болон үнэлгээ хийсэн өдөр хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн бууралтыг хассан дүнгээр хэмжинэ. Дахин үнэлж буй хөрөнгийн дансны үнийг бодит үнэ цэнээс материаллаг байдлаар зөрүүгүй байлгах давтамжтайгаар хөрөнгийн үнэлгээг хийнэ.

Газар ба барилгыг дахин үнэлэх давтамж нь үнэлж буй тэдгээрийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөс хамаарна. Үнэлж буй хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ нь бүртгэлийн дүнгээсээ материаллаг хэмжээгээр зөрж буй үед цаашдын дахин үнэлгээ шаардлагатай. Зарим газар ба барилгын бодит үнэ цэнэ нь их хэмжээгээр, хувьсан өөрчлөгддөг тул жил бүр үнэлэх шаардлагатай байдаг. Бодит үнэ цэнэ нь бага хэмжээгээр өөрчлөгддөг газар ба барилгын хувьд тогтмол үндсэн хөрөнгийн үнэлгээ шаардлагагүй. Үүний оронд гурав эсвэл таван жил тутам үнэлэх шаардлагатай.

Үндсэн хөрөнгө дахин үнэлснээс үүссэн нэмэгдлийг эздийн өмчийн тайлангийн үндсэн хөрөнгө дахин үнэлсний нэмэгдэл хэсэгт тайлагнана. Хэрэв үндсэн хөрөнгийг өмнө нь дахин үнэлээд дахин үнэлгээний бууралтыг орлого үр дүнгийн тайланд тусгасан байсан хөрөнгийг дахин үнэлснээр нэмэгдэл бүртгэхээр байвал өмнөх тайлант хугацаанд хүлээн зөвшөөрсөн зардлыг буцааж орлого үр дүнгийн тайланд тайлагнаж болно. Мөн үүнтэй адил үндсэн хөрөнгийг өмнө нь дахин үнэлээд дахин үнэлгээний нэмэгдүүлийг эздийн өмчийн хэсэгт тусгасан байсан бол тайлант хугацаан дах тухайн хөрөнгийн дахин үнэлгээний бууралтыг эздийн өмчийн үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдэл дансны дүнтэй цэвэршүүлэх ба бусад тохиолдолд орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

2.4 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ҮНДСЭН БОДЛОГУУДЫН ХУРААНГУЙ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

(10) Үндсэн хөрөнгө (үргэлжлэл)

Үндсэн хөрөнгийг худалдан борлуулах үед эсвэл түүний ашиглалт, борлуулалтаас ирээдүйд эдийн засгийн үр ашгийн хүлээлт үгүй болсон үед үл хүлээн зөвшөөрнө. Хэрэв үндсэн хөрөнгийн үл хүлээн зөвшөөрөлтөөс ашиг эсвэл алдагдал үүссэн тохиолдолд (борлуулалтын цэвэр орлого, дансны цэвэр үнэ хоёрын зөрүүгээр тооцоолно) орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

Үндсэн хөрөнгийн үлдэх өртөг, ашиглалтын хугацаа, элэгдүүлэх аргыг санхүүгийн жилийн эцэс бүрт хянаж үздэг ба зохистой үед залруулж тохируулдаг.

(11) Биет бус хөрөнгө

Банкны биет бус хөрөнгөд компьютерийн програм хангамж ба лиценз орно.

Зөвхөн биет бус хөрөнгийн өртгийг зохистойгоор хэмжиж болох ба хүлээгдэж буй эдийн засгийн ирээдүйн өгөөж Банкинд орж ирэх нь магадлалтай болсон үед биет бус хөрөнгийг хүлээн зөвшөөрнө.

Тусад нь авсан биет бус хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрөхдөө өртгөөр нь бүртгэдэг. Бизнесийн нэгдлийн үед олж эзэмшсэн биет бус хөрөнгийн өртөг нь олж эзэмшсэн өдрийн бодит үнэ цэнэ байна. Анх хүлээн зөвшөөрсний дараа, биет бус хөрөнгийг хуримтлагдсан хорогдуулалт болон үнэ цэнэ бууралтын алдагдлыг хассан өртгөөр нь тайланд тусгадаг.

Биет бус хөрөнгийн ашиглалтын хугацаа нь тодорхой эсвэл тодорхой бус эсэхийг үнэлнэ. Ашиглалтын тодорхой хугацаатай биет бус хөрөнгийг эдийн засгийн үр ашигтай хугацааны туршид нь хорогдуулна. Ашиглалтын тодорхой хугацаатай биет бус хөрөнгийн хорогдуулах хугацаа болон аргыг хамгийн багадаа санхүүгийн жил бүрийн эцэст хянаж үздэг. Хүлээгдэж буй ашиглалтын хугацаа эсвэл хүлээгдэж буй ирээдүйн үр өгөөжийн хэв загварт орсон өөрчлөлтийг хорогдуулалтын хугацаа эсвэл аргын аль тохиромжтойг нь өөрчлөх замаар бүртгэлд тусгах ба уг өөрчлөлтийг нягтлан бодох бүртгэлийн тооцооллын өөрчлөлт гэж үзнэ. Хязгаарлагдмал хугацаатай биет бус хөрөнгийн хорогдуулалтын зардлыг орлогын тайланд бусад үйл ажиллагааны зардлын бүлэгт хүлээн зөвшөөрнө.

Биет бус хөрөнгийн өртгийг дараах ойролцоогоор тооцоолсон ашиглалтын хугацааны туршид, шулуун шугамын аргыг ашиглан, үлдэх өртөг хүртэл нь хорогдуулна. Үүнд:

Компьютерийн програм хангамж (үндсэн програм хангамж)	2-10 жил
Програм хангамжийн лиценз	1-3 жил

(12) Санхүүгийн бус хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт

Хөрөнгө нь үнэ цэнийн бууралтад орсон байж болох шинж тэмдэг байгаа эсэхийг Банк тайлант хугацаа тутамд шалгаж үздэг. Хэрэв тийм шинж тэмдэг илэрсэн эсвэл жилд нэг удаа хийдэг хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын тестийг хийж гүйцэтгэх үед Банк нь хөрөнгөөс цуглуулан авах боломжтой дүнг тооцож үздэг. Цуглуулан авах дүн нь хөрөнгийн эсвэл бэлэн мөнгө бий болгогч нэгжийн бодит үнэ цэнэ (борлуулалтын зардлыг хасаж тооцсон) ба ашиглалтын өртөг хоёрын аль өндөр нь байна. Хөрөнгийн эсвэл бэлэн мөнгө бий болгогч нэгжийн дансны дүн нь цуглуулан авах дүнгээс илүү байгаа үед хөрөнгийг үнэ цэнийн бууралтад орсон гэж үзэн цуглуулан авах дүн хүртэл нь бууруулж бүртгэнэ.

Ашиглалтын үнийг үнэлэхдээ, тооцоолсон ирээдүйн мөнгөн урсгалыг мөнгөний цаг хугацааны үнэ цэнэ ба хөрөнгөд харгалзах эрсдэлүүдийн талаарх өнөөгийн зах зээлийн үнэлгээнүүдийг тусгасан татварын өмнөх хөнгөлөлтийн хувь хэмжээгээр бууруулан өнөөгийн үнэ цэнийг олно. Борлуулалтын зардлыг хассаны дараах бодит үнэ цэнийг тодорхойлохдоо тохиромжтой үнэлгээний загварыг ашиглан тооцоолно. Үнэлгээний үржүүлэгч, нийтэд хувьцаагаа зардаг охин компанийн хөрөнгийн бирж дээрх хувьцааны үнэ эсвэл бодит үнэ цэнийн бусад үзүүлэлтүүдээр эдгээр тооцооллыг хэмжиж болно.

## ТӨРИЙН БАНК ХХК

### САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

#### 2. НИЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

##### 2.4 НИЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ БОДЛОГУУДЫН ТОВЧОО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

###### (12) Санхүүгийн бус хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт (үргэлжлэл)

Гүүдвиллээс бусад хөрөнгө дээр, тайлагналын өдөр бүр өмнө хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн бууралтын алдагдал арилсан эсвэл буурсан эсэх талаар ямар нэгэн шинж тэмдэг байгаа эсэх талаар үнэлгээг хийдэг. Хэрэв тийм шинж тэмдэг нлэрвэл Банк нь тухайн хөрөнгийн эсвэл бэлэн мөнгө бий болгогч нэгжийн нөхөн төлөгдөх дүнг ойролцоогоор тооцож үзнэ. Хамгийн сүүлд үнэ цэнийн бууралтыг хүлээн зөвшөөрснөөс хойш хөрөнгийн цуглуулан авах дүнг тодорхойлоход ашигласан тооцооллуудад өөрчлөлт гарсан тохиолдолд өмнө хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн бууралтыг буцаана. Буцаалт нь хязгаартай байх ба ингэснээр хөрөнгийн бүртгэлийн дүн нь цуглуулан авах дүн ба өмнөх жилүүдэд хөрөнгийн үнэ цэнийн алдагдлыг хүлээн зөвшөөрөөгүй тохиолдолдбайх ёстой байсан бүртгэлийн цэвэр дүнгээс (элэгдлийг хассан цэвэр дүнгээс) хэтрэхгүй байна. Ийм буцаалтуудыг орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

Гудвиллтэй холбоотой үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг дараагийн тайлант үеүдэд буцаахгүй. Банк нь тайлагнасан хугацааны туршид санхүүгийн бус хөрөнгүүдийн үнэ цэнийн бууралтыг бүртгэх шаардлагагүй байсан.

###### (13) Санхүүгийн баталгаа

Бизнесийн хэвийн нөхцөлд Банк аккредитив, баталгаа, хүлээн зөвшөөрөлт гэх мэт санхүүгийн баталгааг гаргадаг. Санхүүгийн баталгааг санхүүгийн тайлангуудад анхлан бүртгэхдээ бодит үнээр нь буюу хүлээн авсан урамшууллын дүнгээр “Бусад өр төлбөр”-г хүлээн зөвшөөрдөг. Ийнхүү анхлан хүлээн зөвшөөрсний дараа баталгаа бүрт Банкны хүлээх хариуцлагыг хорогдуулсан урамшуулал ба уг баталгааны улмаас үүсэх аливаа нэг санхүүгийн үүргийг биелүүлэхэд шаардлагатай зардлын хамгийн сайн тооцоолсон дүн хоёрын аль ихээр нь хэмжинэ.

Санхүүгийн баталгааны холбогдох өр төлбөрийн аливаа өсөлтийг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэнэ.

###### (14) Ажиллагсдын гэтгэмж

###### (i) Богино хугацаат тэтгэмж

Цалин ба түүнтэй холбогдох бусад зардлуудыг Банкны ажилчдаас холбогдох үйлчилгээг үзүүлсэн тухайн жилд нь зардалд тусгана. Ажилтнуудад ээлжийн амралт зэрэг богино хугацааны чөлөөтэй үед нөхөн олговрыг ажилласан жилийг нь харгалзан олгодог бөгөөд өвчтэй байх хугацааны нөхөн олговрыг цаг тухайд нь олгодог.

###### (ii) Заавал төлөх даатгалын шимтгэлүүд

Монгол Улсын холбогдох хууль, тогтоомжид заасны дагуу Монгол Улсад үйл ажиллагаа явуулж байгаа компаниуд нь Монгол Улсын эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын санд шимтгэл төлнө. Эдгээр шимтгэлийг гарсан хугацаанд нь орлого, үр дүнгийн тайланд зардлаар хүлээн зөвшөөрнө.

###### (15) Татвар

###### (i) Тайлант хугацааны орлогын албан татвар

Одоогийн болон өмнөх тайлант хугацааны өнөөгийн албан татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг татварын байгууллагаас буцаан авахаар хүлээж байгаа эсвэл татварын байгуулагад төлөх дүнгээр хэмжинэ. Энэ дүнг тооцоолоход хэрэглэсэн татварын хувь хэмжээ, татварын хуулиуд нь тайлагналын өдрийн байдлаар хүчин төгөлдөр үйлчилж байсан.



**2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**

**2.4 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ БОДЛОГУУДЫН ТОВЧОО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**

**(15) Татвар (үргэлжлэл)**

**(ii) Хойшлогдсон орлогын албан татвар**

Хойшлогдсон орлогын албан татварыг тайлагналын өдрийн байдлаарх хөрөнгө, өр төлбөрийн татварын суурь, тэдгээрийн санхүүгийн бүртгэлийн дүн хоёрын хооронд түр зөрүүний дүнгээс тайлан тэнцлийн аргыг хэрэглэн тооцдог. Дараахаас бусад бүх түр зөрүүнүүд дээр хойшлогдсон орлогын албан татварын өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрнө. Үүнд:

- Хэрэв хойшлогдсон орлогын албан татварын өр төлбөр нь гүүдвиллээс эсвэл бизнесийн нэгдлийн үеийн бус гүйлгээнээс үүссэн ба гүйлгээ хийх үед нягтлан бодох бүртгэлийн ашиг ба татвар ногдох ашгийн аль алинд нөлөө үзүүлэхгүй хөрөнгө, өр төлбөрийн анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөс үүссэн бол.

Хойшлогдсон орлогын албан татварын хөрөнгийн бүртгэлийн дүнг санхүүгийн байдлын тайлангийн өдөр бүр хянаж үздэг ба энэхүү хөрөнгийг бүхэлд нь эсвэл хэсэгчлэн ашиглахад хангалттай хэмжээний татвар ногдох орлого орж ирэх магадлал буурах үед уг бүртгэлийн дүнг бууруулна.

Үл хүлээн зөвшөөрсөн хойшлогдсон орлогын албан татварын хөрөнгийг санхүүгийн байдлын тайлангийн өдөр бүр дахин үнэлж үздэг ба хойшлогдсон орлогын албан татварын хөрөнгийг ашиглахыг зөвшөөрсөн татвар ногдох орлого ирээдүйд орж ирэх магадлалтай болсон үед хүлээн зөвшөөрнө.

Хөрөнгийг олж авах эсвэл өр төлбөрийг барагдуулах тэр тайлант хугацаанд хэрэглэгдэнэ гэж хүлээж байгаа (тайлант жилийн эцсийн өдрийн байдлаар хүчин төгөлдөр үйлчилж байсан татварын хувь хэмжээ, татварын хуулиуд дээр үндэслэн) татварын хувь хэмжээгээр хойшлогдсон орлогын албан татварын хөрөнгө, өр төлбөрийг хэмжинэ.

Борлуулахад бэлэн хөрөнгийн бодит үнэ цэнийн дахин хэмжилттэй холбоотой БДО-д тусгагдсан татвараас бусад хойшлогдсон татвар ба орлогын албан татвар нь орлогын тайланд орлогын албан татварын буцаан авалт эсвэл зардлаар хүлээн зөвшөөрөгдөнө. Энэ нь, дараагаар БДО-с орлогын тайлан руу холбогдох хойшлуулсан ашиг алдагдлын хамт дахин ангилагдана. Мөн Банк нь, өөрийн хөрөнгө гэж ангилсан санхүүгийн хэрэгслүүдтэй холбоотой зардал, төлбөрийн татварын үр дагаварыг өөрийн хөрөнгө гэж шууд хүлээн зөвшөөрнө.

Банк нь хойшлогдсон татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг хооронд нь цэвэршүүлэн тайлагнах хуулиар олгогдсон эрхтэй ба тооцоог цэвэр дүнгээр барагдуулах зорилготой бол цэвэршүүлэн тайлагнаж болно.

**(16) Өөрийн хөрөнгө**

Энгийн хувьцааг өөрийн хөрөнгөд ангилна. Өөрийн хөрөнгийн гүйлгээтэй холбоотой гүйлгээний зардлыг татвар суутгасан дүнгээр нь өөрийн хөрөнгөөс хасна. Өөрийн хөрөнгийн гүйлгээний өртөгт зөвхөн өөрийн хөрөнгийн гүйлгээнд шууд холбоотой гадны нэмэгдүүлсэн өртгөөс бусад өртгийг оруулахгүй.

Энгийн хувьцааны ногдол ашгийг өр төлбөр гэж хүлээн зөвшөөрөх ба Банкны хувьцаа эзэмшигчид баталсан үед өөрийн хөрөнгөөс хасна. Хугацааны дундуур зарласан ногдол ашгийг Банк буцаах боломжгүй болсон үед өөрийн хөрөнгөөс хасна.

**(17) Бусад нөөцийн сан**

Банкны санхүүгийн байдлын тайлан дах өөрийн хөрөнгөд бүртгэгдсэн бусад нөөцөд дараах нөөцүүд орно. Үүнд:

## ТӨРИЙН БАНК ХХК

### САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

#### 2. НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН БОДЛОГО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

##### 2.4 НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН ГОЛ БОДЛОГУУДЫН ТОВЧОО (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

###### (17) Бусад нөөцийн сан (үргэлжлэл)

###### *Хөрөнгийн дахин үнэлгээний нөөц*

Банкны барилга болон газар дахин үнэлсэнээс үүссэн нэмэгдлийг бүртгэдэг нөөцийн сан.

###### *Нөөцийн сан*

Банк нь урьдчилан тооцоолоогүй эрсдэлээс хамгаалахын тулд тус санг байгуулсан. Банкны захирлуудын зөвлөлийн шийдвэр дээр үндэслэсэн хуримтлагдсан ашгийн хуваарилагдаагүй хэсгээс тус нөөцийн санд хуваарилдаг.

###### *Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хэрэгслийн сан*

Банкны ашиг, алдагдал ба бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлангийн бусад дэлгэрэнгүй орлого хэсэгт тайлагнасан “Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хэрэгслийн сан”-д борлуулахад бэлэн санхүүгийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг оруулдаг.

###### *Нийгмийн хөгжлийн сан*

Банк нь өөрийн ажиллагсдыг эдийн засгийн хүндрэлтэй үед нь дэмжих зорилгоор хуримтлагдсан ашгаас Нийгмийн хөгжлийн санд хуваарилдаг.

#### 3. ХҮҮ БОЛОН ТҮҮНТЭЙ АДИЛТГАХ ОРЛОГО

	2017 мян. төг	2016 мян. төг
Бэлэн мөнгө болон Монголбанкн дахь хадгаламж	9,549,262	8,008,402
Урвуу репо хэлцлүүд	367,088	294,923
Бусад банк санхүүгийн харилцах, хадгаламж	6,442,240	7,522,733
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	216,999,823	167,554,470
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт- борлуулахад бэлэн	47,772,284	22,669,827
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт- дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших	–	17,004,256
	<b>281,130,697</b>	<b>223,054,611</b>
Своп арилжаанаас олсон хүүний орлого	–	301,827
	<b>281,130,697</b>	<b>223,356,438</b>

Борлуулахад бэлэн болон дуусгавар хугацаа хүртэл эзэмших санхүүгийн хөрөнгө оруулалтаас олсон хүү болон түүнтэй адилтгах орлогод Засгийн Газрын бондоос олсон 32,872,343 мян.төгрөг багтсан. (2016 онд: 32,154,458 мян.төгрөг)

#### 4. ХҮҮ БОЛОН ТҮҮНТЭЙ АДИЛТГАХ ЗАРДАЛ

	2017 мян. төг	2016 мян. төг
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах хадгаламж	9,070,381	12,004,514
Репо хэлцэл	810,639	1,074,953
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	155,843,034	128,683,087
Зээлээр авсан эх үүсвэр	13,096,356	9,581,534
	<b>178,820,410</b>	<b>151,344,088</b>
Своп арилжааны хүүний зардал	–	104,837
	<b>178,820,410</b>	<b>151,448,925</b>

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

5. ХУРААМЖ БА ШИМТГЭЛИЙН ЦЭВЭР ОРЛОГО

	2017 мян. төг	2016 мян. төг
<b>Хураамж ба шимтгэлийн орлого</b>		
Зээлийн шимтгэл, хураамж	6,690,895	5,140,222
Мөнгөн гуйвуулга болон бусад үйлчилгээний орлого	2,204,770	2,248,146
Картын үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	5,302,231	4,576,166
Дансны үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	9,026,818	7,742,553
Бусад шимтгэл, хураамж	50	3,370,738
	<b>23,224,764</b>	<b>23,077,825</b>
<b>Хураамж ба шимтгэлийн зардал</b>		
Банкны үйлчилгээний хураамж	1,193,820	991,129
Картын гүйлгээний хураамж	1,769,467	1,481,030
Бусад	236,169	-
	<b>3,199,456</b>	<b>2,472,159</b>
<b>Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого</b>	<b>20,025,308</b>	<b>20,605,666</b>

6. АРИЛЖААНЫ ЦЭВЭР ОРЛОГО

	2017 мян. Төг	2016 мян. төг
Гадаад валют	3,182,567	1,578,923
Өрийн үнэт цаас	3,732,057	685,307
Үнэт металл	(2,871)	-
	<b>6,911,753</b>	<b>2,264,230</b>

Гадаад валютын орлогод спот, форвард, своп болон бусад санхүүгийн үүсмэл хэрэгслүүдийн хэлцлээс бий болсон ашиг, алдагдлууд орно. Өрийн үнэт цаасны орлогод өрийн үнэт цаасыг худалдан авах, худалдах арилжааны үр дүн, тэдгээрийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтүүд болон холбогдох хүүний орлого, зардал орно.

7. ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУСАД ОРЛОГО

	2017 мян. төг	2016 мян. төг
Гадаад валютын арилжааны бус олз, цэвэр	721,159	7,305,558
Бусад	535,146	624,264
	<b>1,256,305</b>	<b>7,929,822</b>

8. ЗЭЭЛИЙН ҮНЭ ЦЭНИЙН БУУРАЛТЫН АЛДАГДЛЫН ЗАРДАЛ

	2017 мян. төг	2016 мян. Төг
Зээлийн үнэ цэнийн бууралтын сангийн зардал/(буцаалт)		
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Тодруулга 14)	34,980,713	15,157,986
Бусад хөрөнгө (Тодруулга 16)	6,981,330	(26,301)
	<b>41,962,043</b>	<b>15,131,685</b>

**ТӨРИЙН БАНК ХХК**

**САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОИЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**

**9. ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДАЛ**

	2017 мян. Төг	2016 мян. төг
Цалин, хөлс ба урамшуулал	39,472,711	40,905,060
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл (Тодруулга 17)	5,975,535	5,798,366
Үйл ажиллагааны түрээс	4,434,823	4,922,175
Эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын сан	4,353,308	4,532,720
Даатгалын хураамж	4,026,147	3,495,827
Мэдээлэл технологи, харилцаа холбоо	2,974,457	2,925,884
Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал	1,539,360	1,433,223
Зар сурталчилгаа, маркетинг	1,533,449	1,727,854
Бичиг хэрэг	1,520,137	1,401,035
Ашиглалт	1,519,459	1,421,097
Биет бус хөрөнгийн хорогдуулга (Тодруулга 18)	1,178,191	1,086,805
Томилолт	837,333	786,376
Тээвэр	654,916	656,965
Аудит болон мэргэжлийн үйлчилгээний төлбөр	603,429	921,663
Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны гарз	365,382	62,414
Биет бус хөрөнгө борлуулсны гарз	13,146	1,915
Бусад	5,209,537	4,224,242
	<u>76,211,320</u>	<u>76,303,621</u>

**10. ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАРЫН ЗАРДАЛ**

2017 болон 2016 онуудын 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон жилийн орлогын албан татварын зардлын бүрэлдэхүүнд:

	2017 мин.төг	2016 мян.төг
<b>Тайлант жилийн татвар:</b>		
Тайлант жилийн үр дүнд ногдох орлогын албан татвар	–	120,281
<b>Хойшлогдсон татвар:</b>		
Түр зөрүүтэй холбоотой	–	15,418
Данснаас хассан хойшлогдсон татварын хөрөнгө (Тодруулга 19)	(62,549)	544,035
	<u>(62,549)</u>	<u>679,734</u>

Банк нь санхүүгийн тайланд орлогын дүнг орлогын татварын хуульд заасан чөлөөлөгдөх эсвэл үл чөлөөлөгдөх зүйлүүдээр тохируулсан дүнд үндэслэн орлогын татварын зардлыг тооцдог. Банк нь 3 тэрбум төгрөг хүртэл ашгаас 10% -ийн, 3 тэрбумаас дээш төгрөгийн ашгаас 25% -ийн орлогын албан татвар төлдөг. Засгийн Газрын бондын хүүний орлогод татвар ногдохгүй. Зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын алдагдал нь татвар ногдох орлогоос хасагдах зардал болдог.

Монгол Улсын Засгийн Газар зах зээлийн эдийн засагт шилжсэнээс хойш бизнес болон арилжааны дэд бүтцийг шинэчилсээр байгаа. Үүнтэй холбоотойгоор бизнесийн үйл ажиллагаанд нөлөө үзүүлэхүйц хууль тогтоомж, дүрэм журмууд хурдацтай өөрчлөгдөн шинэчлэгдэж байна.

Эдгээр өөрчлөлтүүд нь зарим тохиолдолд хуулийн хангалтгүй боловсруулалт, маргаантай тайлбар болон татварын албадын ялгаатай хэрэглээ зэргээс хамаарч бий болдог. Ялангуяа, татварыг хуулийн дагуу торгууль, алданги ногдуулах эрх бүхий олон тооны байгууллагууд хянаж шалгадаг. Банк нь татварын хууль тогтоомжийн талаарх өөрсдийн ойлголт болон тайлант жилийн эцэс дэх санхүүгийн үр дүнд үндэслэн татварын өр төлбөрийг зохистойгоор тооцоолж илэрхийлсэн гэж үзэж байгаа боловч дээрх нөхцөл нь Банкинд татварын эрсдэлийг үүсгэж болзошгүй ба энэхүү эрсдэлийг тоон хэмжээгээр илэрхийлэх боломжгүй байна.

**ТӨРИЙН БАНК ХХК**

**САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**

**10. ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАРЫН ЗАРДАЛ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**

Татварын өмнөх ашгаас хуулиар тогтоосон хувь хэмжээгээр тооцож гаргасан орлогын татварын зардлыг Банкнд хүчин төгөлдөр үйлчлэх орлогын татварын хувь хэмжээгээр тооцож гаргасан орлогын татварын (буцаан авалт)/зардалд 2017 болон 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр хэрхэн тохируулсныг дараах байдлаар үзүүлэв. Үүнд:

	2017 мян.төг	2016 мян.төг
Татварын өмнөх ашиг	12,330,290	11,271,925
10% болон 25%-ийн татварын хувиар тооцсон орлогын албан татвар (2016 онд: 10%, 25%)	2,632,573	2,367,981
Татварын нөлөө:		
Татвараас чөлөөлөгдөх орлого	(8,458,692)	(8,054,982)
Тусгай хувь хэмжээгээр татвар ногдох орлого	(22,018)	(11,076)
Татвар ногдох орлогоос хасагдахгүй зардал	945,537	503,103
Хойшлогдсон татварын хөрөнгө хүлээн зөвшөөрөөгүй тайлант жилийн алдагдал	4,430,582	4,934,309
Хүлээн зөвшөөрөөгүй хойшлогдсон татварын хөрөнгийн хөдөлгөөний нөлөөлөл	409,469	940,399
<b>Тайлант жилийн татварын зардал</b>	<b>(62,549)</b>	<b>679,734</b>

2017 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөрх татварын алдагдал нь 17,722,328 мянган төгрөг бөгөөд (2016 онд 19,737,235 мянган төгрөг). Банк нь дараагийн хоёр жилд татварын алдагдлыг шилжүүлэн ашиглаж болох хангалттай татвар ногдох ашиг олох нь тодорхойгүй байгаа тул хойшлогдсон татварын хөрөнгө хүлээн зөвшөөрөөгүй болно.

**11. БЭЛЭН МӨНГӨ БА МОНГОЛБАНК ДАХЬ ХАРИЛЦАХ**

	2017 мян.төг	2016 мян.төг
Бэлэн мөнгө	52,324,613	67,709,412
Монголбанк дахь харилцах	217,597,406	220,708,767
	<b>269,922,019</b>	<b>288,418,179</b>

Монголбанк дахь харилцах дансыг Монголбанкны шаардлагын дагуу байршуулдаг. Монголбанкнд байршуулах бэлэн мөнгөний заавал байлгах нөөцийн үлдэгдэл нь харилцагчаас татан төвлөрүүлсэн харилцах, хадгаламжийн хоёр долоо хоногийн дундаж үлдэгдлийн 12%-аас багагүй байдаг. 2017 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх Банкны заавал байлгах шаардлагатай хоёр долоо хоногийн дундаж нөөцийн хэмжээ төгрөгөөр 195,263 сая төгрөг (2016 онд 149,429 сая төгрөг) ба гадаад валютаар 23,357 сая төгрөг (2016 онд 24,604 сая төгрөг) байсан.

**12. БУСАД БАНК БА САНХҮҮГИЙН БАЙГУУЛЛАГА ДАХЬ ХАРИЛЦАХ, ХАДГАЛАМЖ**

	2017 мян.төг	2016 мян.төг
Гадаадын банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан мөнгө	9,058,410	43,631,902
Дотоодын банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан мөнгө	40,245,719	98,575,065
	<b>49,304,129</b>	<b>142,206,967</b>

Бусад банк санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж нь дотоодын болон гадаадын санхүүгийн байгууллага дахь дотоод болон гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн харилцах болон хадгаламжийн дансуудыг хэлнэ.

**ТӨРИЙН БАНК ХХК**

**САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**

**13. ҮҮСМЭЛ САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГСЛҮҮД**

Доорх хүснэгтэнд хөрөнгө болон өр төлбөрөөр бүртгэсэн үүсмэл санхүүгийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнийг нэрлэсэн үнийн хамтаар харууллаа. Нэрлэсэн үнэ нь нийт дүнгээрээ үүсмэл санхүүгийн хэрэгслийн суурь үнэт цаасны дүн байх бөгөөд суурь хүү эсвэл хүүний индексээс шалтгаалан үүсмэл санхүүгийн хэрэгслийн үнэлгээнд өөрчлөлт орно. Нэрлэсэн үнэ нь жилийн эцсийн байдлаарх гүйлгээний дүнг харуулах боловч зах зээлийн эрсдэл эсвэл зээлийн эрсдэлийн алийг нь ч илэрхийлэхгүй.

	Бодит үнэ цэнэ			Бодит үнэ цэнэ		
	Нэрлэсэн үнэ	Хөрөнгө	Өр төлбөр	Нэрлэсэн үнэ	Хөрөнгө	Өр төлбөр
	2017	2017	2017	2016	2016	2016
	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг
Валютын своп хэлцэл	24,396,400	282,957	-	174,500	-	6,997
	<b>24,396,400</b>	<b>282,957</b>	<b>-</b>	<b>174,500</b>	<b>-</b>	<b>6,997</b>

Үүсмэл санхүүгийн хэрэгслийн хувьд анхны хөрөнгө оруулалт бага байх буюу эсвэл огт шаардагдахгүй. Хэдий тийм боловч эдгээр санхүүгийн хэрэгслүүд нь ихэвчлэн хөшүүргийн өндөр түвшинг хамрах бөгөөд нилээн тогтворгүй байдаг. Үүсмэл санхүүгийн хэрэгслүүдийн хэлцлийн хөрөнгө, түвшин, индексийн үнэлгээний бага хэмжээний өөрчлөлт нь Банкны ашиг, алдагдалд томоохон нөлөө үзүүлж болзошгүй.

Банк нь үүсмэл санхүүгийн хэрэгслүүдийн гэрээний эрсдэлд өртөх дүнг зах зээлийн эрсдэлийн удирдлагын хүрээнд хянадаг. (Тодруулга 29.4-г үзнэ үү).

**14. ХАРИЛЦАГЧДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ БА УРЬДЧИЛГАА**

	2017	2016
	мян.төг	мян.төг
Бизнесийн зээл	368,420,799	331,688,628
Орон сууцны зээл	227,340,295	260,014,922
Хэрэглээний зээл	716,729,704	507,166,312
Хөдөө аж ахуйн зээл	129,475,684	44,285,779
Бусад	-	3,275,852
	<b>1,441,966,482</b>	<b>1,146,431,493</b>
Хуримтлагдсан хүүний авлага	26,276,110	16,219,415
<b>Харилцагчдад олгосон нийт зээл ба урьдчилгаа</b>	<b>1,468,242,592</b>	<b>1,162,650,908</b>
Үнэ цэнийн бууралтын сан	(68,483,722)	(33,655,220)
<b>Харилцагчдад олгосон цэвэр зээл ба урьдчилгаа</b>	<b>1,399,758,870</b>	<b>1,128,995,688</b>

14. ХАРИЛЦАГЧДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ БА УРЬДЧИЛГАА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

**Нийт дүнгээр нь үл хүлээн зөвшөөрөөгүй шилжүүлсэн санхүүгийн хөрөнгө**

Банк нь 2012 оны 10 дугаар сараас эхлэн тогтмол хүүтэй орон сууцны барьцаат зээлүүдийн багцаас орж ирэх мөнгөн урсгалыг авах эрхийг Монголын Ипотекийн Корпораци (“МИК”)-д худалдсан ба зээлүүдийн гүйцэтгэлд баталгаа гаргасан. Банк уг багцад холбогдох эрсдэл, өгөөжийг шилжүүлээгүй тул санхүүгийн хөрөнгийг үл хүлээн зөвшөөрөх шалгуурыг хангаагүй. Тиймээс Банк уг ажил гүйлгээг барьцаат санхүүжилт гэж бүртгэсэн ба хүлээн авсан мөнгийг санхүүгийн өр төлбөр гэж бүртгэсэн. 2017 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх шилжүүлсэн зээлийн багцын бүртгэлийн дүн нь 5,188 сая төгрөг (2016 онд 2,326 сая төгрөг), өр төлбөрийн дүн нь 5,188 сая төгрөг (2016 онд 2,326 сая төгрөг) тус тус байсан.

**Нийт дүнгээр нь үл хүлээн зөвшөөрсөн шилжүүлсэн санхүүгийн хөрөнгүүд**

Банк нь жил бүр тогтмол хүүтэй орон сууцны барьцаат зээлийн багцаас орж ирэх мөнгөн урсгалыг авах эрхийг МИК-ийн эзэмшлийн тусгай зориулалтын компаниудад худалдаж, оронд нь Ипотекийн Зээлээр Баталгаажсан Бондыг “ИЗББ”-ыг худалдан авдаг. Банк нь зээлийн багцыг үл хүлээн зөвшөөрч давуу эрхтэй болон энгийн ИЗББ-ыг санхүүгийн хөрөнгөөр хүлээн зөвшөөрсөн. Шилжүүлсэн зээлийн багцын дансны дүн нь 59,068 сая төгрөг (2016 онд 22,705 сая төгрөг) байсан. Санхүүгийн хөрөнгөөр хүлээн зөвшөөрсөн давуу эрхтэй болон энгийн ИЗББ-ын дансны үнэ тус тус 53,162 сая төгрөг болон 5,906 сая төгрөг (2016 онд 20,434 сая төгрөг болон 2,270 сая төгрөг) байсан. 2017 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон тайлант жилд 53,162 сая төгрөгийн (2016 онд 20,434 сая төгрөг) давуу эрхтэй ИЗББ-г Монголбанкнаас авсан зээлийг төлөхөөр Монголбанкинд шилжүүлсэн.

**Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сан**

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сангийн тохируулгыг зээлийн төрөл тус бүрээр нь салган үзүүлбэл:

	Бизнесийн мян.төг	Хэрэглээний мян.төг	Орон Сууцны мян.төг	Хөдөө аж ахуйн мян.төг	Нийт мян.төг
<b>2017 оны 12 дугаар сарын 31</b>					
2017 оны 01 дүгээр сарын 01	26,332,172	1,807,359	5,434,451	81,238	33,655,220
Тайлант жилд байгуулсан	28,229,969	6,630,434	2,638,618	1,349,606	38,848,627
Эргэн төлөлтөөр буурсан	(2,764,181)	(495,692)	(520,533)	(87,508)	(3,867,914)
Гадаад валютын ханшийн өөрчлөлтийн нөлөө	(108,777)	(19,507)	(20,484)	(3,443)	(152,211)
<b>2017 оны 12 дугаар сарын 31</b>	<b>51,689,183</b>	<b>7,922,594</b>	<b>7,532,052</b>	<b>1,339,893</b>	<b>68,483,722</b>
Тусгай үнэ цэнийн бууралт	31,512,422	–	43,118	–	31,555,540
Бүлгийн үнэ цэнийн бууралт	20,176,761	7,922,594	7,488,934	1,339,893	36,928,182
	<b>51,689,183</b>	<b>7,922,594</b>	<b>7,532,052</b>	<b>1,339,893</b>	<b>68,483,722</b>
Тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнийн бууралттай гарсан зээлийн тусгай үнэ цэнийн бууралтын дүнг хасахаас өмнөх нийт дүн	<b>68,558,095</b>	–	<b>938,200</b>	–	<b>69,496,295</b>

**ТӨРИЙН БАНК ХХК**

**САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**

**14. ХАРИЛЦАГЧДАД ОЛГОСОН ЗЭЭЛ БА УРЬДЧИЛГАА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**

**2016 оны 12 дугаар сарын 31**

2016 оны 01 дүгээр сарын 01	16,365,594	1,339,427	1,394,932	37,722	19,137,675
Тайлант жилд байгуулсан	15,317,915	4,003,096	4,448,624	176,131	23,945,766
Эргэн төлөлтөөр буурсан	(4,808,517)	(3,437,543)	(409,105)	(132,615)	(8,787,780)
Данснаас хассан	(542,820)	(97,621)	–	–	(640,441)
<b>2016 оны 12 дугаар сарын 31</b>	<b>26,332,172</b>	<b>1,807,359</b>	<b>5,434,451</b>	<b>81,238</b>	<b>33,655,220</b>
Тусгай үнэ цэнийн бууралт	15,673,816	39,081	1,269,614	–	16,982,511
Бүлгийн үнэ цэнийн бууралт	10,658,356	1,768,278	4,164,837	81,238	16,672,709
	<b>26,332,172</b>	<b>1,807,359</b>	<b>5,434,451</b>	<b>81,238</b>	<b>33,655,220</b>
Тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнийн бууралттай гарсан зээлийн тусгай үнэ цэнийн бууралтын дүнг хасахаас өмнөх нийт дүн	<b>55,612,022</b>	<b>184,063</b>	<b>2,870,523</b>	<b>–</b>	<b>58,666,608</b>

2017 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дангаараа үнэ цэнийн орсон зээлүүдтэй холбоотой Банкны эзэмшиж буй барьцаа хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ нь 39,694 сая төгрөг (2016 онд 66,997 сая төгрөг) байна. Эдгээр үнэлгээг хамгийн сүүлийн үеийн боломжит мэдээлэлд үндэслэн удирдлага тооцож гаргасан. Дэлгэрэнгүй мэдээллийг Тодруулга 29.2 “Зээлийн барьцаа хөрөнгө ба сайжруулалтууд” хэсгээс үзнэ үү.

**15. САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ**

	2017 мян.төг	2016 мян.төг
<b>Борлуулахад бэлэн:</b>		
Өмчөөрх хөрөнгө оруулалт		
Бодит үнэ цэнээрээ биржид бүртгэлтэй өмчийн хөрөнгө оруулалт	5,253,299	6,374,165
Өртөгөөрөө бүртгэгдсэн, биржид бүртгэлгүй хөрөнгө оруулалт	12,461	11,205
	<b>5,265,760</b>	<b>6,385,370</b>
Тогтмол орлоготой хөрөнгө оруулалт		
Энгийн ИЗББ, бодит үнэ цэнээр	41,530,133	19,397,613
Бодит үнэ цэнээрээ биржид бүртгэлтэй бонд	–	26,852,994
Биржид бүртгэлгүй Засгийн Газрын бонд	50,814,053	76,888,050
Бодит үнэ цэнээрээ биржид бүртгэлтэй Засгийн Газрын үнэт цаас	43,181,807	161,140,480
Биржид бүртгэлгүй Монголбанкны үнэт цаас	379,735,030	53,949,013
Биржид бүртгэлгүй өрийн бичиг	–	83,005,771
	<b>515,261,023</b>	<b>421,233,921</b>
	<b>520,526,783</b>	<b>427,619,291</b>
<b>Буцаан худалдан авах хэлцлийн барьцаанд буй борлуулахад бэлэн:</b>		
Биржид бүртгэлгүй бонд*	7,760,816	7,760,816

\* Биржид бүртгэлгүй бонд:

2017 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр тус бонд нь Банкны буцаан худалдан авах хэлцлийн барьцаанд байна.



15. САНХҮҮГИЙН ХӨРӨНГӨ ӨРУУЛАЛТ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Биржид бүртгэлтэй хөрөнгө оруулалт гэдэг нь Монголын Хөрөнгийн Бирж дээр бүртгэлтэй өмчийн хөрөнгө оруулалтыг илэрхийлнэ.

Биржид бүртгэлгүй хөрөнгө оруулалт нь хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй компанид оруулсан хөрөнгө оруулалтыг илэрхийлнэ. Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй хувьцаанд оруулсан хөрөнгө оруулалтын бодит үнэ цэнийг бодитойгоор хэмжих боломжгүй учир тэдгээрийг өртгөөр нь бүртгэдэг. Үнэлгээний техникүүдийг ашиглан хийсэн бодит үнэ цэнийн тооцоолууд хоорондоо их хэмжээгээр зөрнө гэсэн хүлээлттэй байна. Эдгээр хөрөнгө оруулалтын хувьд зах зээлийн үнэ тодорхойгүй ба Банк энэхүү хөрөнгө оруулалтыг ойрын хугацаанд борлуулах хандлагагүй байна.

Энгийн “ИЗББ” нь Монгол Улсын үнэт цаасны тухай хуулийн дагуу МИК Холдинг ХК-аас гаргасан хүү тооцох урт хугацаат үнэт цаас бөгөөд энэхүү үнэт цаасыг арилжааны банкууд хамгийн багадаа 3 жилийн хугацаанд эзэмшихийг шаардсан.

Монголбанкны үнэт цаас нь хямдруулсан үнээр гаргасан, богино хугацаатай хөрөнгө оруулалт юм. Засгийн Газрын үнэт цаас нь богино хугацаатай, хямдруулсан эсвэл урамшуулалтай үнээр гаргасан үнэт цаас юм. Засгийн Газрын бонд нь урт хугацаатай, хүү тооцдог, хямдруулсан эсвэл урамшуулалтай үнээр гаргасан үнэт цаас юм.

Өрийн бичиг нь Сангийн Яамнаас Засгийн Газрын 282 дугаар тогтоол болон Улсын Их Хурлын 07 дугаар тогтоолыг үндэслэн гаргасан үнэт цааснууд болно.

16. БУСАД ХӨРӨНГӨ

	2017 мян.төг	2016 мян.төг
Өрийн бичгийн авлага	7,436,601	7,302,836
Хангамжийн ба бусад бараа материал	1,825,553	1,806,976
Урьдчилж төлсөн зардал	1,760,378	973,328
Орлогын албан татварын авлага	194,380	159,336
Бусад авлага	3,584,329	3,847,604
	<b>14,801,241</b>	<b>14,090,080</b>
Хасах нь:		
Бусад авлагын үнэ цэнийн бууралтын сан	(8,278,948)	(1,311,521)
	<b>6,522,293</b>	<b>12,778,559</b>

	2017 мян.төг	2016 мян.төг
<b>Бусад авлагын үнэ цэнийн бууралтын сан</b>		
1-р сарын 1-нээр	1,311,521	1,239,112
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 8)	7,242,912	–
Эргэн төлөлтөөр буурсан (Тодруулга 8)	(282,691)	(26,301)
Гадаад валютын ханшийн өөрчлөлтийн нөлөө	(13,903)	98,710
12-р сарын 31-нээр	<b>8,257,839</b>	<b>1,311,521</b>
<b>Хураан авсан хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын сан</b>		
1-р сарын 1-нээр	–	–
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 8)	21,109	–
12-р сарын 31-нээр	<b>21,109</b>	–

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

17. ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ

	Газар ба барилга мян.төг	Компьютер, тоног төхөөрөмж мян.төг	Тавилга, эд хогшил мян.төг	Тээврийн хэрэгсэл мян.төг	Дуусаагүй барилга мян.төг	Нийт мян.төг
<b>2017 оны 12 сарын 31</b>						
<b>Өртөг/дахин үнэлсэн</b>						
2017 оны 01-р сарын 01-нээр	72,156,656	15,403,665	19,076,727	5,742,878	1,933,094	114,313,020
Нэмэгдсэн	–	2,938,528	3,595,752	637,380	3,113,407	10,285,067
Хасагдсан	(97,697)	(867,404)	(515,383)	(251,053)	(133,232)	(1,864,769)
Дахин ангилсан	2,538,600	–	–	–	(2,538,600)	–
2017 оны 12-р сарын 31-нээр	74,597,559	17,474,789	22,157,096	6,129,205	2,374,669	122,733,318
<b>Хуримтлагдсан элэгдэл</b>						
2017 оны 01-р сарын 01-нээр	10,222,731	12,819,609	9,327,875	3,027,994	–	35,398,209
Тайланг жилд байгуулсан (Тодруулга 9)	1,908,940	1,710,228	1,810,495	545,872	–	5,975,535
Хасагдсан	(22,065)	(865,773)	(417,427)	(194,122)	–	(1,499,387)
2017 оны 12-р сарын 31-нээр	12,109,606	13,664,064	10,720,943	3,379,744	–	39,874,357
<b>Дансны цэвэр дүн</b>	<b>62,487,953</b>	<b>3,810,725</b>	<b>11,436,153</b>	<b>2,749,461</b>	<b>2,374,669</b>	<b>82,858,961</b>

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОИЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

17. ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

	Газар ба барилга мян.төг	Компьютер, тоног төхөөрөмж мян.төг	Тавилга, эд хогшил мян.төг	Тээврийн хэрэгсэл мян.төг	Дуусаагүй барилга мян.төг	Нийт мян.төг
<b>2016 оны 12 сарын 31</b>						
<b>Өртөг/дахин үзлэсэн</b>						
2016 оны 01-р сарын 01-нээр	69,885,229	14,785,232	18,789,086	5,757,998	23,270	109,241,285
Нэмэгдсэн	630,041	872,298	547,140	22,880	3,460,996	5,533,355
Данснаас хассан	-	(283,851)	(134,826)	(38,000)	(4,943)	(461,620)
Дахин ангилсан	1,641,386	29,986	(124,673)	-	(1,546,699)	-
2016 оны 12-р сарын 31-нээр	<u>72,156,656</u>	<u>15,403,665</u>	<u>19,076,727</u>	<u>5,742,878</u>	<u>1,933,094</u>	<u>114,313,020</u>
<b>Хуримтлагдсан элэгдэл</b>						
2016 оны 01-р сарын 01-нээр	8,217,752	11,493,775	7,803,938	2,483,584	-	29,999,049
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 9)	1,986,025	1,542,230	1,707,810	562,301	-	5,798,366
Данснаас хассан	-	(282,866)	(98,449)	(17,891)	-	(399,206)
Дахин ангилсан	18,954	66,470	(85,424)	-	-	-
2016 оны 12-р сарын 31-нээр	<u>10,222,731</u>	<u>12,819,609</u>	<u>9,327,875</u>	<u>3,027,994</u>	<u>-</u>	<u>35,398,209</u>
<b>Дансны цэвэр дүн</b>	<u>61,933,925</u>	<u>2,584,056</u>	<u>9,748,852</u>	<u>2,714,884</u>	<u>1,933,094</u>	<u>78,914,811</u>

Газар ба барилгад бодит үнэ цэнээр бүртгэгдсэн барилга багтсан ба 2017 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар эдгээр барилгуудыг өртгөөр нь бүртгэсэн байсан бол 52,293 сая төгрөг байх байсан (2016 онд 51,387 сая төгрөг).

2017 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банкны хувьд 2,013 сая төгрөгийн (2016 онд 1,834 сая төгрөг) гэрээний үүргийн дагуу худалдан авах үндсэн хөрөнгө болон тоног төхөөрөмж байсан. (Тодруулга 28 -аас үзнэ үү).

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

18. БИЕТ БУС ХӨРӨНГӨ

	Программ хангамж мян.төг	Программ хангамжийн эрх мян.төг	Нийт мян.төг
<b>2017 оны 12-р сарын 31</b>			
<b>Өртгөөр</b>			
01-р сарын 01-нээр	2,763,231	2,420,295	5,183,526
Нэмэгдсэн	–	630,953	630,953
Хасагдсан	(21,208)	(1,876)	(23,084)
12-р сарын 31-нээр	<u>2,742,023</u>	<u>3,049,372</u>	<u>5,791,395</u>
<b>Хуримтлагдсан хорогдол</b>			
01-р сарын 01-нээр	1,846,130	1,374,921	3,221,051
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 8)	288,699	889,492	1,178,191
Хасагдсан	(9,693)	(245)	(9,938)
12-р сарын 31-нээр	<u>2,125,136</u>	<u>2,264,168</u>	<u>4,389,304</u>
<b>Дансны цэвэр дүн</b>	<u>616,887</u>	<u>785,204</u>	<u>1,402,091</u>
<b>2016 оны 12-р сарын 31</b>			
<b>Өртгөөр</b>			
01-р сарын 01-нээр	3,682,947	1,668,492	5,351,439
Нэмэгдсэн	162,006	771,303	933,309
Данснаас хассан	(501,722)	(599,500)	(1,101,222)
Дахин ангилсан	(580,000)	580,000	–
12-р сарын 31-нээр	<u>2,763,231</u>	<u>2,420,295</u>	<u>5,183,526</u>
<b>Хуримтлагдсан хорогдол</b>			
01-р сарын 01-нээр	2,472,293	761,239	3,233,532
Тайлант жилд байгуулсан (Тодруулга 9)	374,603	712,223	1,086,826
Данснаас хассан	(499,808)	(599,499)	(1,099,307)
Дахин ангилсан	(500,958)	500,958	–
12-р сарын 31-нээр	<u>1,846,130</u>	<u>1,374,921</u>	<u>3,221,051</u>
<b>Дансны цэвэр дүн</b>	<u>917,101</u>	<u>1,045,374</u>	<u>1,962,475</u>

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

19. ХОЙШЛОГДСОН ТАТВАР

	2017 мян.төг	2016 мян.төг
<b>Хойшлогдсон татварын (өр төлбөр)/хөрөнгө</b>		
01-р сарын 01-ний өдрөөр	(561,859)	47,849
Бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрсөн	121,678	(50,164)
Хойшлогдсон татварын өр төлбөрийн буцаалт	–	40,343
Бнет бус хөрөнгийн хорогдуулалтын түр зөрүү (Тодруулга 10)	62,549	(55,852)
Ашиг, алдагдлаар хүлээн зөвшөөрөгдсөн (Тодруулга 10)	–	(544,035)
<b>12-р сарын 31-ний өдрөөр</b>	<b>(377,632)</b>	<b>(561,859)</b>

	Хойшлогдсон татварын өр төлбөр мян.төг	Хойшлогдсон татварын хөрөнгө мян.төг	Цэвэр хойшлогдсон хөрөнгө мян.төг
<b>2017 оны 12 сарын 31-ний өдрөөр</b>			
Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалтын дахин үнэлгээ	(377,632)	–	(377,632)
	<b>(377,632)</b>	<b>–</b>	<b>(377,632)</b>
<b>2016 оны 12 сарын 31-ний өдрөөр</b>			
Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хөрөнгө оруулалтын дахин үнэлгээ	(499,310)	–	(499,310)
Биет бус хөрөнгийн хорогдуулалттай холбоотой түр зөрүү	(62,549)	–	(62,549)
	<b>(561,859)</b>	<b>–</b>	<b>(561,859)</b>

20. БУСАД БАНК САНХҮҮГИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН ХАРИЛЦАХ, ХАДГАЛАМЖ

	2017 мян.төг	2016 мян.төг
Банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах	22,253,652	34,331,608
Банк, санхүүгийн байгууллагын хугацаатай хадгаламж	171,028,731	92,807,790
	<b>193,282,383</b>	<b>127,139,398</b>

Бусад банк санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламжид дотоодын болон гадаадын банк санхүүгийн байгууллагуудаас байршуулсан харилцах, хадгаламжийн дансууд орсон. 2017 оны 12-р сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банкинд байршуулсан дотоодын болон гадаадын нийт харилцах хадгаламжийн дансууд нь жилийн 1.2–17.8% (2016 онд 2.9% -14.75%)-ийн хүүтэй, 8-аас 267 (2016 онд 4-176 хоног) хүртэлх хоногийн хугацаатай байсан болно.

## ТӨРИЙН БАНК ХХК

### САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

#### 21. РЕПО ХЭЛЦЭЛ

Бизнесийн ердийн үйл ажиллагаанд Банк нь үнэт цаас зээлж, зээлдүүлдэг ба буцаан худалдан авах (репо) хэлцэлээр худалдаж, мөн буцаан худалдах хэлцэл (“урвуу репо”)-ийн дор үнэт цаас худалдан авч болдог.

Дараахь хүснэгт нь зээлсэн үнэт цаас ба урвуу буцаан худалдан авах хэлцлүүдийн бэлэн мөнгөөрх барьцаан дахь санхүүгийн байдлын тайланд тусгагдсан хуримтлуулсан хүүний хамт төлсөн мөнгийг нэгтгэн харуулсан ба энэ нь Банкнаас авсан зээл гэсэн эдийн засгийн утга агуулгыг илэрхийлнэ.

	2017 мян.төг	2016 мян.төг
Урвуу репо хэлцлүүд	—	2,998,786

Дараахь хүснэгт нь зээлдүүлсэн үнэт цаас ба буцаан худалдан авах хэлцлүүдийн санхүүгийн байдлын тайланд тусгагдсан хуримтлуулсан хүүний хамт хүлээн авсан мөнгөнөөс үүссэн өглөгийг нэгтгэн харуулсан ба энэ нь Банкинд олгосон зээл гэсэн эдийн засгийн утга агуулгыг илэрхийлнэ.

	2017 мян.төг	2016 мян.төг
Репо хэлцлүүд	7,722,342	7,722,342

#### 22. ХАРИЛЦАГЧДЫН ХАРИЛЦАХ, ХАДГАЛАМЖ

	2017 мян.төг	2016 мян.төг
<b>Засгийн Газар</b>		
- Харилцах данс	161,275,997	145,095,213
- Хугацаатай хадгаламж	33,778,177	97,923,561
- Баталгааны эх үүсвэр	50,077	224,089
<b>Хувийн сектор</b>		
- Харилцах данс	103,641,665	83,513,783
- Хугацаагүй хадгаламж	633	86,801
- Хугацаатай хадгаламж	55,208,142	45,422,423
- Баталгааны эх үүсвэр	6,222,148	4,555,718
<b>Иргэд</b>		
- Харилцах данс	80,219,300	73,127,726
- Хугацаагүй хадгаламж	193,802,030	174,755,609
- Хугацаатай хадгаламж	939,269,281	726,913,079
- Баталгааны эх үүсвэр	82	86
	<u>1,573,467,532</u>	<u>1,351,618,088</u>

**ТӨРИЙН БАНК ХХК**

**САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**

**23. ЗЭЭЛЭЭР АВСАН САНХҮҮЖИЛТ**

	2017 мян. төг	2016 мян. төг
<b>Бусад байгууллагаас авсан эх үүсвэр</b>		
Монголбанк	91,452,174	113,309,814
Сангийн Яам	85,111,859	75,266,658
Сангийн Яам - Азийн Хөгжлийн Банк	2,670,595	2,803,336
Хөгжлийн Банк	73,458,152	84,074,498
Хөдөлмөр Эрхлэлтийг Дэмжих Сан	4,000,000	21,000,000
Жижиг Дунд Үйлдвэрлэлийг Хөгжүүлэх Сан	8,983,672	13,876,103
Сангийн Яам / Японы Олон Улсын Хамтын Ажиллагааны Банк	26,543,872	17,258,894
Монголын Ипотекийн Корпораци	5,210,214	7,275,984
Өрийн бичиг	-	14,993,838
Бусад	1,195,963	2,000,000
<b>Эх үүсвэрийн нийт дүн</b>	<b>298,626,501</b>	<b>351,859,125</b>

Дээрх эх үүсвэрүүд нь барьцаагүй болно.

Зээлийн гэрээнүүдийн ихэнх нь тодорхой шалгуур үзүүлэлтүүдийг хангаж байхыг Банкнаас шаарддаг ба тус нөхцөлүүдийг дараах төрлүүдэд ангилан үзүүлж болно:

- Өөрийн хөрөнгийн харьцаа (эрсдэлээр жигнэсэн өөрийн хөрөнгийн харьцаа, 1 дүгээр зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө болон нийт хөрөнгийн харьцаа)
- Санхүүгийн эрсдэлийн холбогдох харьцаа үзүүлэлтүүд (гадаад валютын эрсдэлийн харьцаа, нийт гадаад валютын нээлттэй позиц, нэгж гадаад валютын арилжааны эрсдэлийн харьцаа, төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварын харьцаа.)
- Зээлийн харьцаа (нэг зээлдэгч болон өөрийн хөрөнгийн харьцаа, холбоотой талын зээлийн харьцаа болон нийт томоохон нөлөөллийн харьцаа)
- Бусад харьцаа (эргэлтийн бус хөрөнгө болон нийт хөрөнгийн харьцаа, чаааргүй зээл болон нийт зээлийн харьцаа гэх мэт)

Биелүүлсэн байх шаардлагатай харьцаа үзүүлэлтүүдийг хангаагүй тохиолдолд холбогдох зээлийн үүрэг биелэгдээгүйд тооцогдох буюу зээл нь нэхэмжилсэн үед төлөгдөх шаардлагатай болно. Тиймээс харьцаа үзүүлэлтүүдийн биелэлтэд Банк Төлөвлөлт Шинжилгээний Хэлтсээрээ дамжуулан сар болгон хяналт тавин ажилладаг.

Санхүүгийн Газар нь Банкны гүйцэтгэлийн тайланд үндэслэн биелүүлсэн байх шаардлагатай харьцаа үзүүлэлтүүдийг, гүйцэтгэлээрх үзүүлэлтүүдтэй харьцуулж үр дүнг нь Актив, Пассивын Удирдлагын Хороонд тайлагнадаг.

2017 оны 12-р сарын 31 болон 2016 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар Банк нь биелүүлэх шаардлагатай бүх харьцаануудыг хангасан.

**24. БУСАД ӨР ТӨЛБӨР**

	2017 мян. төг	2016 мян. төг
Өглөг ба хуримтлагдсан зардал -	2,049,877	2,372,877
Клирингийн түр саатал	5,087,005	3,951,833
Бусад	871,629	866,148
	<b>8,008,511</b>	<b>7,190,858</b>

**ТӨРИЙН БАНК ХХК**

**САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**

**25. ЭНГИЙН ХУВЬЦАА БА БУСАД НӨӨЦ**

Энгийн хувьцаа

	1 бүр нь 1,000,000 төгрөгийн нэрлэсэн үнэтэй энгийн хувьцааны тоо		Дүн	
	2017	2016	2017	2016
			мян. төг	мян. төг
12-р сарын 31-ний өдрөөр	113,000	113,000	113,000,000	113,000,000

Бусад нөөц

	Нийгмийн хөгжлийн сан мян. төг	Нөөцийн сан мян. төг	Борлуулахад бэлэн санхүүгий хэрэгсэл мян. төг	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний нөөц мян. төг	Нийт бусад нөөц мян. төг
<b>2017 оны 12-р сарын 31</b>					
01-р сарын 01-ний өдрөөр	956,832	693,669	4,493,791	10,547,302	16,691,594
Хуримтлагдсан ашиг руу шилжүүлсэн	-	-	-	(352,000)	(352,000)
Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын бодит үнэ цэнийн цэвэр өөрчлөлт	-	-	(1,095,708)	-	(1,095,708)
<b>2017 оны 12-р сарын 31</b>	<b>956,832</b>	<b>693,669</b>	<b>3,398,083</b>	<b>10,195,302</b>	<b>15,243,886</b>

**2016 оны 12-р сарын 31**

01-р сарын 01-ний өдрөөр	956,832	693,669	4,042,314	11,009,228	16,702,043
Хуримтлагдсан ашиг руу шилжүүлсэн	-	-	-	(461,926)	(461,926)
Борлуулахад бэлэн хөрөнгө оруулалтын бодит үнэ цэнийн цэвэр өөрчлөлт	-	-	451,477	-	451,477
<b>2016 оны 12-р сарын 31</b>	<b>956,832</b>	<b>693,669</b>	<b>4,493,791</b>	<b>10,547,302</b>	<b>16,691,594</b>

Ноогдол ашиг

2017 болон 2016 онуудад ноогдол ашиг хуваарилаагүй болно.

**26. ХОЁРДОГЧ ӨГЛӨГ**

Монгол Улсын Засгийн Газар нь өөрийн хэрэгжүүлж буй “Сайн малчин” хөтөлбөрийн хүрээнд Банкинд 65 тэрбум төгрөгийн зээлийн багцыг шилжүүлэх шийдвэрийг 2016 оны 02-р сарын 22-нд гаргасан. Банкны хүлээж авсан 65 тэрбум төгрөгийн хүүгүй зээлийн багц нь 5 жилийн хугацаатай ба хугацааны эцэст нэгж үнэ нь нэг сая төгрөг бүхий Төрийн Банкны 65,000 ширхэг хувьцаанд хөрвөх нөхцөлтэй байна. 2016 оны 6-р сарын 24-нд Монголбанк нь энэхүү хоёрдогч өглөгийг өөрийн хөрөнгөөр бүртгэх зөвшөөрөл олгосон болно.



**ТӨРИЙН БАНК ХХК**

**САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**

**27. МӨНГӨ, ТҮҮНТЭЙ АДИЛТГАХ ХӨРӨНГӨ (НЭМЭЛТ ТОДРУУЛГА)**

	2017 мян. төг	2016 мян. төг
Бэлэн мөнгө ба Монголбанкин дахь харилцах (Тодруулга 11)	269,922,019	288,418,179
Бусад банк, санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж (Тодруулга 12)	49,304,129	142,206,967
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй Монголбанкны үнэт цаас (Тодруулга 15)	379,735,030	53,949,013
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй Засгийн Газрын үнэт цаас (Тодруулга 15)	43,181,807	161,140,480
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй Засгийн Газрын бонд (Тодруулга 15)	58,574,869	84,648,866
	<b>800,717,854</b>	<b>730,363,505</b>
Хасах нь: Банкны өдөр тутмын үйд ажиллагааг үл санхүүжүүлэх, Монголбанкинд заавал байлгах нөөц (Тодруулга 11)	(218,620,220)	(174,033,407)
Хасах нь: Бусад банкинд байршуулсан, анхны дуусгавар хугацаа нь гурван сараас дээш хугацаа бүхий харилцах, хадгаламж	(300,000)	(71,167,845)
Хасах нь: Засгийн газрын анхны дуусгавар хугацаа нь гурван сараас дээш хугацаа бүхий үнэт цаас	(33,016,219)	(116,372,076)
Хасах нь: Засгийн газрын анхны дуусгавар хугацаа нь гурван сараас дээш хугацаа бүхий бонд	(58,574,869)	(84,648,866)
<b>Нийт мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө</b>	<b>490,206,546</b>	<b>284,141,311</b>

**28. БОЛЗОШГУЙ ӨР ТӨЛБӨР БА ҮҮРЭГ**

Харилцагчдын санхүүгийн хэрэгцээ, шаардлагыг хангахын тулд, Банк нь янз бүрийн буцалтгүй үүрэг болон болзошгүй өр төлбөр хүлээж байдаг. Хэдийгээр эдгээр үүргийг санхүүгийн байдлын тайланд тусгаагүй байж болох ч, эдгээр нь зээлийн эрсдэл, улмаар Банкны нийт эрсдэлийг бүрдүүлж байдаг (Тодруулга 29.2 үзнэ үү).

	2017 мян.төг	2016 мян.төг
<b>Болзошгүй өр төлбөр</b>		
Эх үүсвэргүй гүйцэтгэлийн баталгаа	2,713,158	1,068,215
Аккредитив	102,558	—
	<b>2,815,716</b>	<b>1,068,215</b>
<b>Үүрэг</b>		
Олгогдоогүй зээл	3,481,175	1,495,988
Үндсэн хөрөнгө	2,013,321	1,833,863
	<b>5,494,496</b>	<b>3,329,851</b>
<b>Нийт</b>	<b>8,310,212</b>	<b>4,398,066</b>

## ТӨРИЙН БАНК ХХК

### САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

#### 28. БОЛЗОШГҮЙ ӨР ТӨЛБӨР БА ҮҮРЭГ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

##### Болзошгүй өр төлбөр

Баталгаа нь тусгай үйл явдал тохиолдоход харилцагчийн өмнөөс голдуу тендерийн үйл ажиллагаатай холбоотойгоор төлбөр хийх үүргийг Банкнд ногдуулдаг байна. Баталгаа, нь зээлийн эрсдэлтэй ижил эрсдэлийг агуулдаг. Эдгээр гүйлгээний улмаас материаллаг алдагдал гарахгүй гэсэн хүлээлттэй байна.

##### Үүрэг

Үүрэг гэдэг нь Банкны зүгээс зээл олгох, зээлийн шугам нээх гэрээт үүргүүдийг хүлээснийг илэрхийлдэг. Ийм үүргүүд нь тогтсон дуусах хугацаа эсвэл цуцлах бусад төрлийн заалтуудтай байдаг. Зээл олгох үүрэг нь хэрэгжээгүй байтал тус үүргийнх нь хугацаа нь дууссан байж болох тул гэрээнд заасан дүн нь ирээдүйн мөнгөний шаардлагыг илэрхийлдэг гэсэн ойлголт биш юм.

##### Шүүхийн нэхэмжлэл

Бизнесийн онцлог шинж чанарын улмаас Банкны салбарт шүүхээр асуудлыг шийдэх явдал энгийн үзэгдэл байдаг. Банк нь шүүхийн нэхэмжлэлтэй хэрхэн ажиллах талаар тогтсон журамтай. Мэргэжлийн зөвлөгөө аван, хохирлын хэмжээг зохистойгоор тооцоолох боломжтой нөхцөлд тухайн нэхэмжлэлээс үүдэн Банкны санхүүгийн тайланд үзүүлж болох сөрөг нөлөөллийг Банк бүртгэдэг. 2017 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банкнд томоохон шийдэгдээгүй шүүхийн нэг нэхэмжлэл байсан.

Хадгаламж Банк болон Жаст Групп ХХК-ийн хооронд байгуулсан гэх баталгааны гэрээний хүчин төгөлдөр эсэх асуудалтай холбоотойгоор Э.Сүрэнгийн эсрэг эрүүгийн хэргийн нэхэмжлэлийг 2013 оны 11 дүгээр сарын 28-ны өдөр Банк нь Улсын Мөрдөн Байцаах Газарт гаргасан. Энэхүү эрүүгийн хэргийн нэхэмжлэлийг гаргахаас өмнө иргэний хэргийн шүүхээс Төрийн Банк болон Хадгаламж Банкны үүрэг хүлээгчийн хооронд байгуулсан “Хөрөнгө, Өр Төлбөр Шилжүүлэх Гэрээ” (цаашид “Шилжүүлэх Гэрээ” гэх)-ний 2.3-т зааснаар Хадгаламж Банкны үүрэг Төрийн Банкнд шилжсэн гэсэн үндэслэлээр Төрийн Банкнаас 32.85 сая ам.долларыг Жаст Группд төлүүлэх Э. Сүрэнгийн нэхэмжлэлийг хангасан шийдвэрийг гаргасан.

Төрийн Банк нь дараах хоёр үндэслэлээр хэргийг хариуцагч биш гэж үзэн шүүхийн шийдвэрийг хүлээн зөвшөөрөөгүй. Үүнд: 1) Монголбанкны шийдвэрийн дагуу Банкнд шилжүүлсэн Хадгаламж Банкны хөрөнгө, өр төлбөр, мөн түүний салбарууд нь “Хөрөнгө, Өр Төлбөр Шилжүүлэх Гэрээ”-ний хавсралтанд заасан хөрөнгө, өр төлбөрийн жагсаалтаар хязгаарлагдах ба энэхүү жагсаалтанд Хадгаламж Банк болон Жаст Групп ХХК-ийн хуурамчаар үйлдсэн баталгаа ороогүй, 2) Төрийн Банк 2017 оны 02 дугаар сарын 14-ний өдөр Сүхбаатар дүүргийн шүүхэд шинээр үүссэн нөхцөл байдлын улмаас баталгааны гэрээг хүчинтэй эсэхийг дахин хэлэлцэх албан ёсны хүсэлт илгээсэн. Энэхүү хэрэг нь 2017 онд хэд хэдэн шүүхийн шатанд хэлэлцэгдэж, 2018 оны 02 дугаар сарын сүүлийн байдлаар Нийслэлийн Баянзүрх дүүргийн шүүхэд хэлэлцэгдэж байна.

Дээр дурдсан үндэслэлээр Банкны удирдлага уг хэргийн эцсийн шийдвэр Банкны талд нааштай шийдэгдэнэ гэдэгт итгэлтэй байгаа. Тиймээс 2017 болон 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банк ямар нэгэн өр төлбөр бүртгээгүй болно.

##### Үйл ажиллагааны түрээсийн үүрэг - Түрээслэгч нь Банк

Банк нь цуцлах боломжтой, үйл ажиллагааны түрээсийн гэрээний дагуу түрээслэгч болж төрөл бүрийн барилгыг үйл ажиллагаа явуулах зорилгоор түрээслэдэг. Банк эдгээр гэрээнүүдийн хугацааг дуусгавар болгох тохиолдолд мэдэгдлээ нэг сарын өмнө өгөх үүрэгтэй. Түрээсийн гэрээнд аливаа шинэчлэх, худалдан авах, сайжруулах боломжуудыг тусгаагүй ба Банкнд эдгээр түрээсийн гэрээнд тал болсноор аливаа хязгаарлалтууд тавигдаагүй болно.

**28. БОЛЗОШГҮЙ ӨР ТӨЛБӨР БА ҮҮРЭГ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**

*Активын Чанарын Үнэлгээ (АЧҮ)*

2017 онд Монгол Улсын Арилжааны Банкуудын Төлбөрийн Чадварын Үнэлгээг (АЧҮ-г хамруулаад) Монголбанк зохион байгуулсан. Дээрх үнэлгээний урьдчилсан үр дүнг арилжааны банкуудад 2018 оны 01 дүгээр сард танилцуулсан.

АЧҮ-ний дараагаар Монголбанк макро-эдийн засгийн нөхцөл байдлууд, таамаглалуудад тулгуурлан стресс тест хийхээр төлөвлөж байгаа ба АЧҮ-ний урьдчилсан үр дүнг дагалдан хийгдэх хяналт шалгалтыг гүйцэтгэх юм. Үүнд банк тус бүрийн сүүлийн үед гарсан санхүүгийн нөхцөл байдлын өөрчлөлтүүдийг харгалзан үзэж, үнэлгээ хийх явдал хамаарна.

Энэхүү санхүүгийн тайланг батлан гаргах өдрөөр, АЧҮ болон стресс тестийн эцсийн үр дүн гараагүй байсан бөгөөд Монгол Улсын санхүүгийн сектор болон Банкинд үнэлгээний үр дүн хэрхэн нөлөөлөх нь хараахан тодорхой болоогүй байсан. Дэлгэрэнгүйг Тодруулга 29.4 Зах зээлийн эрсдэл хэсгээс харна уу.

**29. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА**

**29.1 Оршил**

Банкны үйл ажиллагааны салшгүй гол эрсдэлүүд бол зээлийн эрсдэл, хөрвөх чадварын эрсдэл, хүүний түвшний эрсдэл, валютын ханшийн эрсдэл, үйл ажиллагааны эрсдэлүүд байдаг ба эдгээр эрсдэлүүдийг Эрсдэлийн Удирдлагын Хэлтэс удирдаж байдаг бөгөөд Гүйцэтгэх Захиралд шууд тайлагнадаг бие даасан нэгж юм. Эрсдэлийн удирдлагын үндсэн зорилго нь бизнесийн сегментэд эрсдэл өгөөжийн түвшинтэй нь уялдуулан капиталыг зөв хуваарилах болон Банкны хөрөнгийн эрсдэлд тохируулсан өгөөжийг нэмэгдүүлэхийн тулд байнгын илрүүлэлт, хэмжилт, хяналтын үйл явцуудаар дамжуулан эрсдэлийг удирдах явдал юм. Энэ үйл явц нь Банкны тасралтгүй ашигт ажиллагаанд маш чухал үүрэгтэй ба Банкны ажилтан бүрийн оролцоо, тэдний ажил үүргийн хариуцлагын хүрээнд эрсдэлийг илрүүлэхтэй шууд холбоотой юм.

Хараат бус эрсдэлийн удирдлагын явцад бизнесийн эрсдэлийн удирдлага багтаагүй болно. Бизнесийн эрсдэл гэдэг нь бизнесийн хүрээлэн буй орчин, технологи, болон үйл ажиллагаа явуулж буй салбарт гарсан өөрчлөлтүүдээс үүссэн эрсдэлийг хэлнэ. Эдгээр бизнесийн эрсдэлүүд нь Банкны стратеги төлөвлөлтийн хүрээнд хянагдаж байдаг.

Банк нь эрсдэлийг бүр мөсөн арилгахад чиглэхээс илүүтэйгээр эрсдэл, өгөөжийг хамгийн оновчтой хослуулахад чиглэсэн эрсдэлийн удирдлагын бодлоготой. Одоо мөрдөж буй эрсдэлийн удирдлагын систем нь дараах зарчмуудыг агуулсан байна. Үүнд:

- (i) Эрсдэлүүдийг удирдаж буй ажилтнууд нь шаардлага болон хэмжилтийн системийг сайн ойлгож байх;
- (ii) Банкны эрсдэл нь Төлөөлөн Удирдах Зөвлөл (“ТУЗ”)-өөс тогтоосон эрсдэлийн хязгаарын хүрээнд байх;
- (iii) Эрсдэлийн хэмжилт нь ТУЗ-өөс баталсан бизнесийн стратегийн дагуу байх;
- (iv) Капиталын хуваарилалт нь эрсдэлийн түвшинтэйгээ уялдаж байх;
- (v) Банкны гүйцэтгэлийн зорилтууд нь эрсдэл даах хэмжээ болон зөвшөөрөгдөх хэмжээтэй уялдаж байна.

**Эрсдэлийн удирдлагын бүтэц, зохион байгуулалт**

Төлөөлөн Удирдах Зөвлөл нь эрсдэлийн удирдлагын арга барилыг бүхэлд нь хариуцах бөгөөд эрсдэл даах хэмжээ болон зөвшөөрөгдөх хэмжээг тодорхойлсон эрсдэлийн болон зээлийн бодлогыг баталж гаргадаг.

## ТӨРИЙН БАНК ХХК

### САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАИГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

---

#### 29. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА

##### 29.1 Оршил (үргэлжлэл)

###### ТУЗ-ийн дэргэдэх Эрсдэлийн Удирдлагын Асуудал Эрхэлсэн Хороо (“ЭУАЭХ”)

ТУЗ-ийн дэргэдэх Эрсдэлийн Удирдлагын Асуудал Эрхэлсэн Хороо нь ТУЗ-д Банкны эрсдэлийг хянаж, удирдахад тусалдаг. ЭУАЭХ нь Банкны эрсдэлийн удирдлагын үндсэн чиг хандлагыг тодорхойлж, эрсдэлийн стратеги, зарчмыг батлах, Банкны бүхий л үйл ажиллагааг чиглүүлэх, нэвтрүүлэхэд шаардлагатай бодлого, журмуудыг бэлтгэн гаргадаг.

###### Эрсдэлийн Удирдлагын Хороо (“ЭУХ”)

ЭУХ нь Банкны бизнес нэгжүүдийн шинээр бий болсон болон өмнө байсан санхүүгийн эрсдэлүүдийг урьдчилан харах, хянах, хүлээх эрсдэлийн зохистой хязгаар, тохиромжтой системийг тогтоох болон үйл ажиллагааны эрсдэл, зээлийн эрсдэл, гүйцэтгэлийг хэмжих стандартыг тодорхойлж, дэлгэрэнгүй эрсдэлийг тайлагнах, удирдлагын хяналтын процессоор хангах үйл ажиллагааг эрхэлдэг. Банкинд хоёр түвшний эрсдэлийн удирдлагын хороо ажилладаг: банкны төв болон салбарын түвшинд.

###### Дотоод Аудит

Банкны эрсдэлийн удирдлагын үйл явцад дотоод аудит жилд нэг удаа аудит хийх ба аудитын үед Банкны журмуудын зохистой байдал, журмуудын мөрдөж байгаа байдалд хяналт хийдэг. Дотоод аудитын газар нь хийсэн бүх үнэлгээнийхээ үр дүнг Банкны удирдлагатай хэлэлцэж, илрүүлсэн алдаа, дутагдал болоод өгөх зөвлөмжүүдийн талаар ТУЗ болон ЭУАЭХ-нд тайлагнана.

###### Актив Пассивын Удирдлагын Хороо (“АПУХ”)

АПУХ нь эрсдэлийн удирдлагын стратегийг боловсруулж, ТУЗ болон ТУЗ-ийн дэргэдэх ЭУАЭХ-нд санал оруулах үндсэн үүрэгтэй. Батлуулсан тохиолдолд АПУХ нь хүүгийн түвшин, хөрвөх чадвар болон зах зээлийн эрсдэлүүдтэй холбоотой зарчим, хамрах хүрээ, бодлого, хязгаарлалтуудыг хэрэгжүүлдэг.

###### Зээлийн Хороод

Зээлийн хороод нь дотоод журмаар тодорхойлсон эрх хэмжээний хүрээнд зээлийн шийдвэр гаргадаг Банкны нэгж юм. Зээлийн хороод нь дараах үндсэн чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ. Үүнд :

- Бүх зээлийн багцын чанар, бүтэц болон багцын эрсдэлийг тогтмол хянах;
- Сектор тус бүрээр болон газарзүйн бүсийн байршлын хувьд олгогдох зээлийн хэмжээг тогтоон батлах;
- Зээлийн бодлого, журам батлах;
- Зээлийн ангилал болон сан байгуулах түвшин хэмжээг батлах;
- Зээлийн хүсэлт/өргөдөл батлах.

###### Эрсдэлийн Удирдлагын Газар

Эрсдэлийн Удирдлагын Газар нь Банкны эрсдэлийн бодлогын удирдлага болон хэрэгжүүлэлтийг бүхий л түвшинд тусгай үүрэг бүхий дараах гурван хэлтсээр дамжуулан хангаж ажилладаг.

###### *Үйл Ажиллагааны Эрсдэлийн Удирдлагын Хэлтэс*

Үйл ажиллагааны эрсдэлийн удирдлагын хэлтэс нь эрсдэлийн холбогдох бодлого, журмыг боловсруулах болон хэрэгжүүлэх үүрэгтэй ба хондлогийн хяналтын зохистой хэрэгжилтийг хангаж ажилладаг.

Мөн тус хэлтэс нь үйл ажиллагааны эрсдэлийн зарчмын мөрдлөгийг хянах, үйл ажиллагааны эрсдэлийг тодорхойлох болон хэмжих, болзошгүй өрийн хэмжээ эрсдэлийн удирдлага болон тайлагналын системийн дагуу зохих түвшинд байгаа эсэх дээр хяналт тавин ажилладаг.

29. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

29.1 Оршил (үргэлжлэл)

Эрсдэлийн Удирдлагын Газар (үргэлжлэл)

*Тусгай Активын Хэлтэс*

Тусгай Активын Хэлтсийн үндсэн үүрэг нь чанаргүй активыг нөхөн барагдуулах, Банкны капиталыг хамгаалаан ажиллахад оршино.

*Зээлийн Эрсдэлийн Удирдлагын Хэлтэс:*

Зээлийн Эрсдэлийн Удирдлагын Хэлтэс дараах үндсэн үүргийг хэрэгжүүлдэг. Үүнд:

- (i) Зээлийн эрсдэлийн үнэлгээ, судалгааг хийх;
- (ii) Зээлийн эрсдэлийн түвшинг тогтоохын тулд зээлийн өргөдөлд бие даасан эрсдэлийн үнэлгээг хийх;
- (iii) Зээлийн багцыг хянах болон зээлийн багцын эрсдэлийг салбар бүрээр болон газарзүйн хувьд бүсчилээр төрөлжүүлэх талаар санал зөвлөмж өгөх;
- (iv) Төрөл бүрийн аргачилал ашиглан Банкны зээлийн багцын эрсдэлийг бууруулах.

**Эрсдэлийг хэмжих болон тайлагнах систем**

Банкны эрсдэлийг ердийн нөхцөлд үүсэх хүлээгдэж буй алдагдал болон статистик загварт үндэслэн тооцсон эцсийн бодит алдагдал болох хүлээгдээгүй алдагдал зэрэг аль алиныг нь агуулсан аргачлалд үндэслэн хэмждэг. Энэхүү загвар нь түүхэн мэдээллийг эдийн засгийн орчны нөхцөл байдлаар тохируулан гаргасан магадлалыг ашигладаг.

Эрсдэлийн удирдлага, хяналт нь гол төлөв Банкнаас тогтоосон хязгаарын хүрээнд хэрэгждэг. Эдгээр хязгаарт Банкны бизнес төлөвлөгөө, зах зээлийн орчин болон тухайн салбарын онцлогийг тодотгосон хүлээн зөвшөөрөхүйц эрсдэлийн түвшин хамаарна. Үүнээс гадна Банк нь өөрийн эрсдэл даах чадварыг бүхий л холбогдох үйл ажиллагаа болон эрсдэлийн төрлүүдээр тодорхойлон хэмжиж, түүнд хяналт тавьж байдаг.

Эрсдэлийг цаг алдалгүй олж таних, шинжлэх, хянах үүднээс бизнесийн бүх нэгжүүдээс авсан мэдээллүүдийг нягталж, шалгаж үздэг. Энэхүү мэдээллийг ТУЗ, ЭУАЭХ, Актив Пассивын Удирдлагын Хороо, ЭХ, Зээлийн хороод болон бүх газар, хэлтсийн захирлуудад танилцуулж, тайлбарладаг. Тайланд зээлийн эрсдэлд өртөж болох нийт багцын хэмжээ, кредит метрикийн таамаглал, тогтоосон лимитийн гажилт, VaR, хөрвөх чадварын харьцаа болон эрсдэлийн өөрчлөлтийг тусгадаг.

Улирал бүр Актив Пассивын Удирдлагын Хороо болон Эрсдэлийн Хороо нь Банкны эрсдэлд үнэлэлт, дүгнэлт өгөхөд бүхий л шаардлагатай мэдээллээр хангах үүднээс иж бүрэн эрсдэлийн тайланг хүлээн авдаг. Хоёр долоо хоног бүр Актив Пассивын Удирдлагын Хороонд VaR, хөрвөх чадварын шинжилгээ, зах зээлийн эрсдэлийн хязгаарлалтын хэрэгжилт болон бусад эрсдэл үүсгэх хүчин зүйлийн талаар танилцуулдаг.

**Эрсдэлийг бууруулах**

Ерөнхий эрсдэлийн удирдлагын хүрээнд, хүүний түвшний эрсдэл, гадаад валютын ханшийн өөрчлөлт, зээлийн эрсдэл болон ирээдүйн үйл ажиллагаанаас үүдэж болзошгүй эрсдэлийн хэмжээг мэдрэмжийн шинжилгээ болон VaR аргаар тооцон, хянаж ажилладаг.

Банк зээлийн эрсдэлийг бууруулах зорилгоор барьцаа хөрөнгө болон хувь хүний батлан даалтыг идэвхитэй ашигладаг.

## ТӨРИЙН БАНК ХХК

### САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

---

#### 29. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

##### 29.1 Оршил (үргэлжлэл)

###### Эрсдэлийн хэт төвлөрөл

Төвлөрөл нь хэд хэдэн талууд ижил төрлийн бизнесийн үйл ажиллагаа эрхэлдэг, нөгөөтэйгөөр газар зүйн болон эдийн засгийн хувьд нийтлэг шинж чанартай бизнес эрхэлдэг бөгөөд улс төр, эдийн засаг болон бусад өөрчлөлтүүд тэдгээрийн гэрээний үүргийн биелэлтэнд ижил төстэй байдлаар нөлөөлөхүйц байх үед үүсэн бий болдог. Төвлөрөл нь тодорхой салбар болон газар зүйн байрлалаас шалтгаалан үр дүнд нөлөөлөхүйц байдлыг харуулдаг.

Эрсдэлийн хэт төвлөрлөөс зайлсхийх үүднээс Банк өөрийн бодлого, журамдаа багцыг төрөлжүүлэх талаар заалт оруулсан байдаг. Олж илрүүлсэн зээлийн эрсдэлийн төвлөрлийг зохистойгоор хянаж удирддаг. Нэг зээлдэгчийн хүрээнд Монголбанк дараах хязгаарлалтуудын стандартыг тогтоож мөрддөг. Үүнд:

- (i) Нэг зээлдэгч болон түүний холбоотой этгээдэд олгох нийт зээлийн дүн болон зээлтэй адилтган тооцох бусад хөрөнгийн нийлбэр дүн Банкны өөрийн хөрөнгийн 20 хувиас хэтрэхгүй.
- (ii) Банкны нэг холбоотой этгээдэд олгосон зээлийн хэмжээ болон зээлтэй адилтган тооцох бусад хөрөнгийн дүн нь Банкны өөрийн хөрөнгийн 5 хувиас, нийт холбоотой талуудад олгосон зээлийн хэмжээ болон зээлтэй адилтган тооцох бусад хөрөнгийн нийлбэр дүн нь өөрийн хөрөнгийн 20 хувиас тус тус хэтрэхгүй.

Банкны журмын дагуу хадгаламжийн төвлөрлийн түвшингээс хамааран хөрвөх чадварыг Банк нь зохистой түвшинд барих ёстой.

##### 29.2 Зээлийн эрсдэл

Банкны харилцагч буюу зээлдэгч гэрээнд заагдсан үүргээ биелүүлэхгүй байх нөхцөл байдлаас үүсэх эрсдэлийг зээлийн эрсдэл гэнэ. Банк нь зээлийн өргөдлүүдийг сайтар хянах, эрсдэлийн түвшинд нийцэх хүүгийн хувь хэмжээг тогтоох, газарзүйн байршил, салбар болон нэг харилцагчид олгох зээлийн эрсдэлийн хязгаар тогтоох зэргээр зээлийн эрсдэлд хяналт тавьдаг.

Банк нь эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор харилцагчийн зээл төлөх чадварыг үнэлэхээр зээлийн чанарын хяналтын ажлыг нэвтрүүлсэн ба зээлийн эргэн төлөлтийн хуваарийн өөрчлөлт, барьцаа хөрөнгөө тогтмол шинэчлэх зэрэг ажлууд хийгддэг. Зээлийн чанарын хяналтын ажил нь Банкинд үүсч болзошгүй алдагдлыг эрт тогтоох, түүнээс сэргийлэх арга хэмжээ авах бололцоогоор хангадаг.

Банк зээлийн үйл ажиллагааг жишиг аргачлалд нийцүүлэх үүднээс зээлийн журам зааврыг тогтмол хянан шалгаж, сайжруулж байдаг.

###### Зээлтэй холбоотой болзөшгүй үүргийн эрсдэл

Банк нь харилцагчдад баталгаа, зээлийн аккредитив зэрэг үйлчилгээ үзүүлдэг бөгөөд энэ нь Банк тэдгээрийн өмнөөс төлбөр төлөх шаардлагыг бий болгох магадлалтай. Ийм төлбөр төлсөн нөхцөлд тухайн баталгааны гэрээний нөхцөлд тулгуурлан харилцагчдаас эргүүлэн авдаг. Эдгээр баталгаа нь Банкинд зээлтэй нэгэн адил эрсдэлийг учруулах ба түүнийг мөн зээлийн үйл ажиллагааны бодлого, журмаар зохицуулдаг.

**ТӨРИЙН БАНК ХХК**

**САИХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**

**29. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**

**29.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)**

Барьцаа хөрөнгө болон бусад зээлийн баталгаа, батлан даалтыг тооцохгүйгээр зээлд учирч болзошгүй эрсдэлийн дээд хэмжээг авч үзвэл:

Доорх хүснэгт нь тайлан тэнцлийн үзүүлэлт бүрийн хувьд зээлийн эрсдэлд өртөж болох нийт багцыг харуулсан байна. Эрсдэлд өртөж болох нийт багцыг барьцаа хөрөнгөөр эрсдэлийг бууруулахаас өмнөх нийт дүнгээр илэрхийлсэн болно.

	<b>Нийт багцын хэмжээ 2017 мян.төг</b>	<b>Нийт багцын хэмжээ 2016 мян.төг</b>
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах (касс дахь бэлэн мөнгийг оролцуулаагүй) (Тодруулга 11)	217,597,406	220,708,767
Бусад банк, санхүүгийн харилцах, хадгаламж (Тодруулга 12)	49,304,129	142,206,967
Урвуу буцаан худалдан авах хэлцэл (Тодруулга 21)	–	2,998,768
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл (Тодруулга 13)	282,957	–
Харилцагчдад олгосон зээл, урьдчилгаа (Тодруулга 14)	1,468,242,592	1,162,650,908
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт-борлуулахад бэлэн (Тодруулга 15)	515,261,023	421,233,921
Барьцаанд байгаа буцаан худалдан авах хэлцлээрх санхүүгийн хөрөнгө оруулалт борлуулахад бэлэн (Тодруулга 15)	7,760,816	7,760,816
Бусад хөрөнгө (Тодруулга 16)	11,020,930	11,150,440
<b>Нийт</b>	<b>2,269,469,853</b>	<b>1,968,710,587</b>
Болзошгүй өр төлбөр (Тодруулга 28)	2,815,716	1,068,215
Олгогдоогүй зээл (Тодруулга 28)	3,481,175	1,495,988
<b>Нийт</b>	<b>6,296,891</b>	<b>2,564,203</b>
<b>Зээлийн эрсдэлд өртөж болох нийт дүн</b>	<b>2,275,766,744</b>	<b>1,971,274,790</b>

Бодит үнээр бүртгэгддэг санхүүгийн хэрэгслийн хувьд дээрх дүнгүүд нь өнөөгийн зээлийн эрсдэлийн өртөлтийг харуулсан ба энэ нь ирээдүйд үнэ цэнэ өөрчлөгдөхөөс шалтгаалж бий болж болох эрсдэлийн дээд хэмжээ биш юм.

## ТӨРИЙН БАНК ХХК

### САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

#### 29. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

##### 29.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

##### Эрсдэлийн төвлөрлийн шинжилгээ

Дараах хүснэгтэд Банкны харилцагчдад олгосон зээл, урьдчилгааг (Тодруулга 14) аж үйлдвэрийн салбараар нь ангилан, нийт дүнгээр (зээлийн барьцаа хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ эсвэл зээлийн чанарыг сайжруулах бусад зүйлүүдийг авч үзэхээс өмнөх нь) үзүүлэв.

	2017		2016	
	Нийт багцын хэмжээ мян.төг	%	Нийт багцын хэмжээ мян.төг	%
Хэрэглээний	962,604,606	66%	778,887,672	67%
Хөдөө аж ахуй	190,950,057	13%	167,511,609	14%
Барилга	87,940,105	6%	61,859,503	5%
Үйлдвэр	83,374,981	6%	48,588,023	4%
Бөөний болон жижиглэн	31,097,847	2%	29,934,133	3%
Зочид буудал болон ресторан	28,051,770	2%	–	0%
Уул уурхай, олборлолт	13,785,379	1%	5,995,018	1%
Тээвэр, харилцаа холбоо	7,371,058	1%	5,370,335	0%
Үл хөдлөх хөрөнгө	6,118,126	0%	6,633,455	1%
Эрүүл мэнд хамгаалал	4,050,026	0%	2,851,597	0%
Аялал жуулчлал	3,957,470	0%	2,541,432	0%
Санхүүгийн үйлчилгээ	1,789,585	0%	2,789,452	0%
Боловсрол	1,583,615	0%	3,222,678	0%
Цахилгаан ба газрын тос	1,545,843	0%	1,610,723	0%
Засвар үйлчилгээ	203,367	0%	–	0%
Нийтийн үйлчилгээ	2,141	0%	39,261	0%
Бусад	43,816,316	3%	44,816,017	4%
	<b>1,468,242,592</b>	<b>100%</b>	<b>1,162,650,908</b>	<b>100%</b>

##### Зээлийн барьцаа хөрөнгө ба бусад сайжруулалтууд

Шаардлагатай барьцаа хөрөнгийн үнэлгээний дүн болон төрөл нь зээлдэгч болон харилцагчийн зээлийн эрсдэлийн үнэлгээ ба олгох зээлийн төрлөөс хамаарна. Барьцаанд авсан хөрөнгийн гол төрлүүдийг дор үзүүлэв. Үүнд:

- (i) Байгууллагуудад олгосон зээлийн хувьд үл хөдлөх хөрөнгө, бараа материал, үйлдвэр ба тоног төхөөрөмж, машин механизм;
- (ii) Жижиг бизнесийн зээлийн хувьд үл хөдлөх хөрөнгө, бараа материал;
- (iii) Хэрэглээний зээлийн хувьд автомашин, санхүүжилтийн орлого, болон үл хөдлөх хөрөнгө, гэх мэт;
- (iv) Орон сууц худалдан авах зээлийн хувьд орон сууц.

Банк нь хязгаарлагдмал хариуцлагатай компанид зээл олгохдоо тухайн компаний толгой компани болон гол хувьцаа эзэмшигчдээс баталгаа гаргуулж авч болох боловч дээр харуулаагүй.

Банк нь барьцаа хөрөнгийн зах зээлийн үнэ цэнийг тогтмол хянаж байдаг ба тухайн гэрээний дагуу шаардлагатай үед нэмэлт барьцаа хөрөнгө гаргуулахаар хүсэлт тавьдаг.

Банкны журмаар өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгүүдийг Банк нь зохион байгуулалттайгаар борлуулдаг. Хөрөнгө борлуулсанаас орж ирсэн орлогыг зээлийн үлдэгдэл төлбөрийг багасгах эсвэл толж дуусгахад зориулна. Банк нь өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгийг өөрийн бизнесийн хэрэгцээнд ашигладаггүй.



29. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

29.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгийн бүлэг нэг бүрийн чанар

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны чанарыг Банк дотооддоо хэрэглэдэг зээлийн үнэлгээний системийг ашиглан удирддаг.

Банкны зээлийн эрсдэлийн үнэлгээний системийг дараах хүснэгтээр үзүүлэв:

<u>Зээлийн зэрэглэл</u>	<u>Толорхойлолт</u>
A	Маш сайн
B	Сайн
C	Хангалттай
D	Хэвийн бус

Банк зээлийн багцдаа зохистой, байнгын эрсдэлийн зэрэглэл тогтоож байх бодлогыг баримталдаг. Энэ нь зарим төрлийн эрсдэлийг удирдах боломжийг олгохын зэрэгцээ, бүх зээлүүдийн эрсдэлийг нэг хэмжигдэхүүнээр илэрхийлэн харуулах боломжийг олгодог. Үнэлгээний систем нь харилцагчийн зээлийн эрсдэлд нөлөөлөх гол хүчин зүйлүүдийн статистик шинжилгээ болон зах зээлийн мэдээлэлд суурилагдан хийгддэг. Эрсдэлийн зэрэглэл нь төрөл бүрийн зээлийн эрсдэлтэй уялдсан бөгөөд зээл эрсдэх тохиолдолд алдагдлыг бууруулах барьцаа хөрөнгө, эсхүл бусад төрлийн алдагдлыг бууруулах зээл тус бүр ялгаатай байна гэсэн бодлогыг баримталдаг.

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

29. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

29.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Зээлийн багцын чанар, эрсдэлийн ангиллаар

Дараах хүснэгтэд зээлийн чанарыг Банкны зээлийн дотоод үнэлгээний систем дээр үндэслэн зээлтэй холбоотой хөрөнгийг бүлэг тус бүрээр нь үзүүлэв. Үнэ цэнийн бууралтын санг оруулаагүй дүнгээр үзүүлэв.

Тодруулга	2017						Хугацаа хэтэрсэн эсвэл дангаараа үнэ цэнийн бууралттай бууралттай мян. төг	Нийт мян. төг
	Хугацаа хэтэрлгүй ба үнэ цэнийн бууралтгүй							
	Маш сайн мян. төг	Сайн мян. төг	Хангалттай мян. төг	Хэвийн бус мян. төг	Үнэлээгүй мян. төг			
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дах харилцах	11	217,597,406	–	–	–	–	–	217,597,406
Бусад банк, санхүүгийн харилцах, хадгаламж	12	41,281,068	–	8,023,061	–	–	–	49,304,129
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалтууд	15							
Борлуулахад бэлэн		473,730,890	–	–	–	41,530,133	–	515,261,023
Барьцаанд байгаа буцаан худалдан авах хэлцээрх борлуулахад бэлэн		7,760,816	–	–	–	–	–	7,760,816
Зээл ба урьдчилгаа	14							
Бизнесийн зээл		220,589,447	36,520,491	287,538	23,004	–	118,446,395	375,866,875
Хэрэглээний зээл		721,729,991	869,766	106,928	594,355	–	5,481,678	728,782,718
Орон сууц худалдан авах зээл		220,233,001	1,152,172	275,456	2,294,584	–	4,345,357	228,300,570
Хөдөө аж ахуйн зээл		134,907,654	46,648	556	–	–	337,571	135,292,429
Бусад	16	2,724,951	–	–	–	–	8,295,979	11,020,930
<b>Нийт</b>		<b>2,040,555,224</b>	<b>38,589,077</b>	<b>8,693,539</b>	<b>2,911,943</b>	<b>41,530,133</b>	<b>136,906,980</b>	<b>2,269,186,896</b>

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

29. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

29.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Зээлийн багцын чанар, эрсдэлийн ангиллаар (үргэлжлэл)

	Тодруулга	2016					Хугацаа хэтэрсэн эсвэл дангаараа үнэ цэнийн бууралттай	Нийт
		Хугацаа хэтрэлтгүй ба үнэ цэнийн бууралтгүй						
		Маш сайн	Сайн	Хангалттай	Хэвийн бус	Үнэлээгүй		
мян. төг	мян. төг	мян. төг	мян. төг	мян. Төг	мян. төг	мян. Төг		
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дах харилцах	11	220,708,767	–	–	–	–	–	220,708,767
Бусад банк, санхүүгийн харилцах, хадгаламж	12	40,778,921	1,587,736	99,840,310	–	–	–	142,206,967
Урвуу репо хэлцэл	21	–	–	2,998,768	–	–	–	2,998,768
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалтууд	15							
Борлуулахад бэлэн		401,836,308	–	–	–	19,397,613	–	421,233,921
Барьцаанд байгаа буцаан худалдан авах хэлцлээрх борлуулахад бэлэн		7,760,816	–	–	–	–	–	7,760,816
Зээл ба урьдчилгаа	14							
Бизнесийн зээл		263,869,305	4,730,283	99,641	140,026	–	67,753,579	336,592,834
Хэрэглээний зээл		506,986,067	2,108,677	151,811	781,249	–	5,822,852	515,850,656
Орон сууц худалдан авах зээл		254,287,973	2,284,416	6,568	231,067	–	4,313,760	261,123,784
Хөдөө аж ахуйн зээл		45,264,153	62,045	1,021	–	–	480,563	45,807,782
Бусад		–	3,275,852	–	–	–	–	3,275,852
Бусад хөрөнгө	16	1,228,402	–	–	–	–	9,922,038	11,150,440
<b>Инит</b>		<b>1,742,720,712</b>	<b>14,049,009</b>	<b>103,098,119</b>	<b>1,152,342</b>	<b>19,397,613</b>	<b>88,292,792</b>	<b>1,968,710,587</b>

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

29. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

29.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Хугацаа хэтэрсэн боловч тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнийн бууралтад ороогүй зээлүүдийн насжилтын шинжилгээг дор үзүүлэв.

2017.12.31-ний өдрөөр	30 хоног хүртэл мян. төг	31-60 хоног мян. төг	61-90 хоног мян. төг	91-ээс дээш хоног мян. төг	Нийт мян. төг
Бизнесийн зээл	13,062,520	–	6,163,192	8,635,299	27,861,011
<b>Нийт</b>	<b>13,062,520</b>	<b>–</b>	<b>6,163,192</b>	<b>8,635,299</b>	<b>27,861,011</b>

2016.12.31-ний өдрөөр	30 хоног хүртэл мян. төг	31-60 хоног мян. төг	61-90 хоног мян. төг	91-ээс дээш хоног мян. төг	Нийт мян. төг
Бизнесийн зээл	1,558,710	6,052,171	1,470,621	2,707,085	11,788,587
Орон сууц худалдан авах зээл	122,986	35,971	300,470	1,318,538	1,777,965
Хэрэглээний зээл	552,279	587,246	449,055	4,067,929	5,656,509
Хөдөө аж ахуйн зээл	6,898	9,021	34,459	430,707	481,085
<b>Нийт</b>	<b>2,240,873</b>	<b>6,684,409</b>	<b>2,254,605</b>	<b>8,524,259</b>	<b>19,704,146</b>

Хугацаа хэтэрсэн боловч тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнийн бууралтад ороогүй зээл, урьдчилгааны нийт дүнд Банк нь 2017 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар 41,458 сая төгрөг (2016 онд 28,297 сая төгрөг)-ийн үнэ бүхий хөрөнгийг барьцаалаад байна. Харилцагчдад олгосон зээл, урьдчилгаанд байгуулсан зээлийн алдагдлын сангийн талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг тодруулга 14-аас харна уу.

## ТӨРИЙН БАНК ХХК

### САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙ ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

#### 29. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

##### 29.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

##### Нөхцөл өөрчлөгдсөн санхүүгийн хөрөнгийн бүлэг тус бүрийн бүртгэлийн дүн

Нөхцөл өөрчлөгдсөн санхүүгийн хөрөнгийн бүртгэлийн дүнг бүлэг тус бүрээр нь дараах хүснэгтэд үзүүлэв.

	2017	2016
	мян. төг	мян. төг
Зээл ба урьдчилгаа:		
Төслийн зээл	20,164,338	21,157,628
Бизнесийн зээл	38,325,011	33,130,483
Орон сууц худалдан авах зээл	5,122,252	5,304,785
Тусгай нөхцөлт зээл	4,351,647	5,483,601
Хөдөө аж ахуйн зээл	809,156	539,339
Хэрэглээний зээл	250,336	367,922
	<b>69,022,740</b>	<b>65,983,758</b>

##### Үнэ цэнийн бууралтын үнэлгээ

Зээлийн үндсэн ба хүүний графикт төлбөр 90-ээс дээш хоногоор хугацаа хэтэрсэн, зээлдэгчийн мөнгөн урсгалд мэдэгдэхүйц хүндрэл учирсан, зээлийн үнэлгээ буурсан, зээлийн гэрээний анхны нөхцөл зөрчигдсөн эсэх зэрэг асуудлуудыг зээлийн үнэ цэнийн бууралтын шинжилгээ хийх явцад авч үздэг. Банк нь үнэ цэнийн бууралтын шинжилгээг бүлгийн ба тусгайлсан үнэлгээ гэж ялган авч үздэг.

##### Тусгайлсан үнэлгээгээр үнэлсэн үнэ цэнийн бууралтын сан

Банк нь өндөр дүнтэй зээл, урьдчилгаанд нэг бүрчлэн зээлийн эрсдэлийн тохирох санг тооцдог. Зээлийн үнэ цэнийн бууралтын хэмжээг тодорхойлоход зээлдэгчийн бизнес төлөвлөгөөний тогтвортой байдал, санхүүгийн хүндрэл тохиолдсон үед гүйцэтгэлээ сайжруулах чадвар, дампуурал тохиолдсон үед хүлээн авах төлбөр болон хүлээгдэж буй ногдол ашгийн төлбөр, санхүүгийн өөр бусад дэмжлэг авах боломжууд, барьцаа хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ, хүлээгдэж буй мөнгөн урсгалын хугацаа зэргийг зайлшгүй авч үздэг. Үнэ цэнийн бууралтаас үүсэх алдагдлын хэмжээг, гэнэтийн үйл явдлуудын улмаас илүү нухацтай авч үзэх шаардлагатай байгаагаас бусад тохиолдолд тайлант өдөр бүр үнэлж үзнэ.

##### Бүлгийн үнэлгээгээр үнэлсэн үнэ цэнийн бууралтын сан

Дангаараа чухал ач холбогдолгүй бүх зээл, урьдчилгаа ба дангаараа чухал ач холбогдолтой боловч тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнэ бууралтын бодит нотолгоо гарч ирээгүй зээл, урьдчилгаануудыг бүлэглэн, бүлэг тус бүр дээр хүлээж болзошгүй алдагдлыг тооцно. Удирдлагын зүгээс бүлгийн үнэлгээг жил бүр, бүлэг тус бүрт ялгаатай шинжилгээнд үндэслэн хийнэ.

Бүлгийн үнэлгээнд тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнийн бууралтын бодит нотолгоо байхгүй боловч тэдгээрийг багтаасан багцын түвшинд оршин байх магадлалтай үнэ цэнийн бууралтыг тооцдог. Үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг бүлгийн алдагдлын түүхэн өгөгдөл, эдийн засгийн өнөөгийн байдал, алдагдал гарсан гэж таамаглаж буй үе болон уг алдагдлыг олж тогтоосон үе хоорондын ойролцоолсон хугацаа мөн үнэ цэнийн бууралттай гэж тогтоогдсоны дараа хүлээгдэж буй эргэн төлөгдөх эсвэл цуглуулан авах дүн зэрэг мэдээлэл дээр үндэслэн тогтоодог.

Санхүүгийн баталгаа болон аккредитивийг зээл ба урьдчилгаатай адил байдлаар үнэлж, сан байгуулдаг.

## **ТӨРИЙН БАНК ХХК**

### **САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**

---

#### **29. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**

##### **29.3 Төлбөрийн чадварын эрсдэл**

Санхүүгийн хэвийн болон тогтворгүй нөхцөл байдалд харилцагчийн өмнө хүлээсэн төлбөр тооцооны үүргээ гүйцэтгэж чадахгүй байвал банк төлбөрийн чадварын эрсдэлд орно. Уг эрсдэлийг хязгаарлахын тулд удирдлага нь өөрийн үндсэн харилцах, хадгаламжийн эх үүсвэрээс гадна олон төрлийн эх үүсвэрийг төвлөрүүлсэн ба өдөр тутам ирээдүйн мөнгөн урсгал болон төлбөрийн чадвараа хянаж байдаг.

Банк нь хангалттай хэмжээний, Монголбанкнаас шаарддаг түвшнээс илүү хэмжээ бүхий хөрвөх хөрөнгөтэй байдаг. Үүнээс гадна Банк нь нийт харилцагчдын харилцах, хадгаламжийн 12%-тай тэнцэх бэлэн мөнгийг Монголбанкнид заавал байршуулж байх ёстой.

##### **Санхүүгийн өр төлбөрийг гэрээний үлдэж буй хугацаагаар шинжилсэн шинжилгээ**

Дараах хүснэгтэд 2017 оны болон 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх Банкны санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн дуусгавар хугацааг тэдгээрийн аливаа нэг хөнгөлөлтгүйгээр, гэрээний дагуу эргэн төлөх үүрэг дээр үндэслэн харууллаа. Гэсэн хэдий ч, Банк харилцагчдын дийлэнх нь гэрээт хугацаанаасаа өмнө зарлагын гүйлгээ хийхгүй гэсэн хүлээлттэй байгаа ба хадгаламжийн татан авалтын түүхэн өгөгдөл дээр үндэслэн Банкны хүлээж буй мөнгөн урсгалыг хүснэгтэд тусгаагүй болно

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТӨДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

29. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

29.3 Төлбөрийн чадварын эрсдэл (үргэлжлэл)

Санхүүгийн өр төлбөрийг гэрээний үлдэж буй хугацаагаар шинжилсэн шинжилгээ (үргэлжлэл)

2017 оны 12 сарын 31-нээр	Хугацаагүй мян.төг	3 сараас Доош мян.төг	3-6 сар мян.төг	6 сараас 1 жил мян.төг	1-5 жил мян.төг	5-аас дээш жил мян.төг	Нийт дүн мян.төг
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	269,922,019	–	–	–	–	–	269,922,019
Бусад банкны харилцах, хадгаламж	15,024,299	34,440,642	325,260	–	–	–	49,790,201
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	–	283,810	–	–	–	–	283,810
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт							
- Борлуулахад бэлэн	5,265,760	392,226,197	39,082,040	–	61,638,418	108,228,991	606,441,406
- Барьцаанд байгаа буцаан худалдан авах хэлцлээрх борлуулахад бэлэн	–	–	–	–	8,641,787	–	8,641,787
Зээл ба урьдчилгаа	38,389,347	47,345,178	116,093,481	175,236,191	1,259,396,662	537,239,632	2,173,700,491
<b>Нийт</b>	<b>328,601,425</b>	<b>474,295,827</b>	<b>155,500,781</b>	<b>175,236,191</b>	<b>1,329,676,866</b>	<b>645,468,623</b>	<b>3,108,779,714</b>
Бусад банкны харилцах, хадгаламж	12,860,314	115,090,072	62,447,433	3,806,836	–	–	194,204,655
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	538,939,627	319,000,437	286,668,881	334,481,216	88,902,802	118,949,272	1,686,942,235
Зээлээр авсан эх үүсвэр	4,063,527	2,398,689	60,742,366	4,811,375	150,417,192	134,655,140	357,088,289
Репо хэлцэл	–	7,722,342	–	–	–	–	7,722,342
Бусад өр төлбөр	8,008,511	–	–	–	–	–	8,008,511
<b>Нийт</b>	<b>563,871,979</b>	<b>444,211,540</b>	<b>409,858,680</b>	<b>343,099,427</b>	<b>239,319,994</b>	<b>253,604,412</b>	<b>2,253,966,032</b>
Цэвэр дүн	(235,270,554)	30,084,287	(254,357,899)	(167,863,236)	1,090,356,872	391,864,211	854,813,682

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

29. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

29.3 Төлбөрийн чадварын эрдэл (үргэлжлэл)

Санхүүгийн өр төлбөрийг гэрээний үлдэж буй хугацаагаар шинжилсэн шинжилгээ (үргэлжлэл)

2016 оны 12 сарын 31-ээр	Хугацаагүй мян.төг	3 сараас Доош мян.төг	3-6 сар мян.төг	6 сараас 1 жил мян.төг	1-5 жил мян.төг	5-аас дээш жил мян.төг	Нийт дүн мян.төг
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	288,418,179	–	–	–	–	–	288,418,179
Бусад банкны харилцах, хадгаламж	44,634,331	76,943,545	–	24,895,300	–	–	146,473,176
Урвуу репо хэлцэл	–	2,998,912	–	–	–	–	2,998,912
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт							
Борлуулахад бэлэн	4,304,841	320,651,032	31,950,177	–	50,390,368	88,478,888	495,775,306
Барьцаанд байгаа буцаан худалдан авах хэлцлээрх борлуулахад бэлэн	–	–	–	–	8,641,787	–	8,641,787
Зээл ба урьдчилгаа	38,923,775	35,508,884	87,070,111	131,427,143	944,547,497	402,929,724	1,640,407,134
Бусад хөрөнгө	2,536,083	–	–	–	–	–	2,536,083
<b>Нийт</b>	<b>378,817,209</b>	<b>436,102,373</b>	<b>119,020,288</b>	<b>156,322,443</b>	<b>1,003,579,652</b>	<b>491,408,612</b>	<b>2,585,250,577</b>
Бусад банкны харилцах, хадгаламж	28,796,300	12,074,190	66,243,489	25,756,823	–	–	132,870,802
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	–	174,500	–	–	–	–	174,500
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	488,227,058	288,037,041	247,447,263	234,044,863	69,412,319	82,784,080	1,409,952,624
Зээлээр авсан эх үүсвэр	18,301,325	63,621,833	1,702,723	63,872,068	107,647,218	168,317,463	423,462,630
Репо хэлцэл	–	–	–	–	7,728,684	–	7,728,684
Бусад өр төлбөр	7,190,858	–	–	–	–	–	7,190,858
<b>Нийт</b>	<b>542,515,541</b>	<b>363,907,564</b>	<b>315,393,475</b>	<b>323,673,754</b>	<b>184,788,221</b>	<b>251,101,543</b>	<b>1,981,380,098</b>
<b>Цэвэр дүн</b>	<b>(163,698,332)</b>	<b>72,194,809</b>	<b>(196,373,187)</b>	<b>(167,351,311)</b>	<b>818,791,431</b>	<b>240,307,069</b>	<b>603,870,479</b>



29. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

29.4 Зах зээлийн эрсдэл

Зах зээлийн эрсдэл гэдэг нь хүүний түвшин, гадаад валютын ханш гэх мэт зах зээлийн хувьсагчуудын өөрчлөлтийн улмаас санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнэ эсвэл ирээдүйн мөнгөн урсгал хэлбэлзэх эрсдэлийг хэлнэ. Банк нь эрсдэлийн энэ элементийг VaR болон мэдрэмжийн шинжилгээг ашиглан хянаж удирддаг. Арилжааны багцын зах зээлийн эрсдэлийг эрсдэлийн хувьсагчдын харилцан хамааралыг илэрхийлэх VaR аргачлалыг ашиглан хянаж удирддаг. Арилжааны бус нөхцөл байдлыг бусад мэдрэмжийн шинжилгээг ашиглан хянаж удирддаг.

*Активын Чанарын Үнэлгээ (АЧҮ)*

2017 оны 5 дугаар сарын 24-ний өдөр Олон Улсын Валютын Сангийн Захирлуудын Зөвлөлөөс Монгол Улсын эдийн засгийн шинэчлэлийн хөтөлбөрийн хүрээнд Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөрийг гурван жилийн хугацаанд хэрэгжүүлэхээр баталсан. Хөтөлбөрийн хүрээнд ойролцоогоор 5.5 тэрбум ам.долларын санхүүжилт олгогдох бөгөөд Азийн Хөгжлийн Банк, Дэлхийн Банк, Япон Улс, Бүгд Найрамдах Солонгос Улс болон Бүгд Найрамдах Хятад Ард улсуудаас дэмжлэг авах юм. Хөтөлбөрийн нэгэн тулгуур нь банкны системийг сэргээн тогтворжуулж, Монголбанкны үйл ажиллагааг бэхжүүлэхэд чиглэсэн цогц арга хэмжээ юм. Хөтөлбөрийн хүрээнд, Монгол Улсын Арилжааны Банкуудын Төлбөрийн Чадварын Үнэлгээг (АЧҮ-г хамруулаад) Монголбанк зохион байгуулсан. АЧҮ-г Европын Төв Банкны Активын Чанарын Үнэлгээний Удирдамж 2-ын дагуу гүйцэтгэсэн ба Монголбанк нь тодорхой зүйлсийг Монгол Улсын нөхцөл байдалд тааруулж тусгайлан тохируулсан. Дээрх үнэлгээний урьдчилсан үр дүнг арилжааны банкуудад 2018 оны 01 дүгээр сард танилцуулсан.

АЧҮ-ний дараагаар Монголбанк макро-эдийн засгийн нөхцөл байдлууд, таамаглалуудад тулгуурлан стресс тест хийхээр төлөвлөж байгаа ба АЧҮ-ний урьдчилсан үр дүнг дагалдан хийгдэх хяналт шалгалтыг гүйцэтгэх юм. Үүнд банк тус бүрийн сүүлийн үед гарсан санхүүгийн нөхцөл байдлын өөрчлөлтүүдийг харгалзан үзэж, үнэлгээ хийх явдал хамаарна. Стресс тест болон АЧҮ-г 2018 оны 3 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болно гэж төлөвлөж байгаа ба түүний дараагаар холбогдох үр дүн, банкны капиталд учирч болох нөлөөллийг арилжааны банкуудад мэдэгдэх төлөвлөгөөтэй байна.

Энэхүү санхүүгийн тайланг батлан гаргах өдрөөр, АЧҮ болон стресс тестийн эцсийн үр дүн гараагүй байсан бөгөөд Монгол Улсын санхүүгийн сектор болон Банкинд үнэлгээний үр дүн хэрхэн нөлөөлөх нь хараахан тодорхой болоогүй байсан. Энэ нь зах зээлийн, хууль эрх зүйн, зээлийн болон бусад эрсдэлд (хөрөнгийн хангалттай байдлын эрсдэл үүнд хамаарна) үлэмж хэмжээний тодорхойгүй байдлыг бий болгож байгаа бөгөөд Банк эдгээр эрсдэлд хэрхэн өртөх болон үр дүн нь хэрхэх нь зөвхөн цаг хугацааны туршид тодорхой болох юм. Банкны санхүүгийн тайланд АЧҮ болон стресс тест хэрхэн санхүүгийн хувьд нөлөөлөхийг одоогоор тодорхойлох боломжгүй байгаа бөгөөд Банкны санхүүгийн тайланд энэ асуудлаар ямар нэгэн залруулга хийгдээгүй болно.

**Хүүний түвшний эрсдэл**

Хүүний түвшний өөрчлөлтүүдээс үүдэн Банкны ашигт байдал, ирээдүйн мөнгөн урсгал эсвэл санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнэд нөлөөлөх нөхцлөөс хүүний түвшний эрсдэл үүснэ. Банкны зээлийн болон санхүүжилтийн, хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаанууд нь хүүний эрсдэлийг бий болгодог. Хүүний хувь хэмжээний өөрчлөлт нь Банкны хүүний цэвэр орлогод тэр даруй нөлөөлдөг бол урт хугацаанд Банкны хөрөнгө, өр төлбөр, тэнцлийн гадуурх зүйлсийн эдийн засгийн үнэ цэнэд нөлөөлөх учраас Банкны өөрийн хөрөнгөд нөлөөлдөг. Тодорхой хугацаанд байж болох хүүний хувь хэмжээний өөрчлөлтийн хязгаарыг Банкны удирдлага тогтоож өгдөг. Позицуудыг өдөр бүр хянаж байдаг ба хейджинг стратеги хэрэгжүүлэх замаар позицийг тогтоосон хязгаарын хүрээнд удирдан ажилладаг.

Дараах хүснэгтэд Банкны орлогын тайлангийн зүйлүүдийн, бусад бүх хувьсагчууд тогтмол байх үед хүүний хувь хэмжээний зохистой, боломжит өөрчлөлтүүдэд үзүүлэх мэдрэмжийг харуулав. Орлогын тайлангийн мэдрэмж гэж нэг жилийн хүүний цэвэр орлогод хүүний өөрчлөлт (2017 оны 12 дугаар сарын 31 ба 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн хөвөгч хүүний өөрчлөлт)-ийн үзүүлэх нөлөөллийг хэлнэ.

## ТӨРИЙН БАНК ХХК

### САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

#### 29. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

##### 29.4 Зах зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Валют	Өсөлт/ (Бууралт)	Цэвэр хүүний орлогын мэдрэмж	
		2017	2016
		мян.төг	мян.төг
Евро	+/-120	15,694	14,005
Америк доллар	+/-120	68,406	708,394
Төгрөг	+/-120	515,784	668,208

##### Гадаад валютын эрсдэл

Гадаад валютын эрсдэл гэдэг нь санхүүгийн хэрэгслүүдийн үнэ цэнэ гадаад валютын ханшийн сөрөг өөрчлөлтийн улмаас хэлбэлзэх эрсдэл юм. Банкны удирдлага гадаад валютын позицууд дээр хязгаар тогтоож өгдөг ба тэдгээрийг тогтмол хянадаг. Үүнээс гадна Банк нь гадаад валютын эрсдэлийг удирдах, хэмжих үйл ажиллагаандаа VaR загварыг ашигладаг. VaR нь тодорхой хугацаанд ба өгөгдсөн итгэлцлийн түвшинд багцын зах зээлийн үнэд гарч болох өөрчлөлтийг ойролцоолон тооцоолох замаар санхүүгийн эрсдэлийг хэмжихэд ашиглагддаг арга юм.

##### VaR аргачлалын зорилго, төсөөлөл, хязгаарлалтууд

VaR загвар нь зах зээлийн хэвийн орчинд зах зээлийн эрсдэлийг хэмжихэд ашигладаг. Эдгээр загварууд нь зах зээлийн хэвийн орчинд нөлөө үзүүлж буй эрсдэлийн хүчин зүйлүүд дээр гарч буй аливаа өөрчлөлтүүд нь хэвийн тархалттай байна гэж авч үздэг. Банк нь өнгөрсөн нэг өдрийн түүхэн өгөгдөлд суурилан валютын багцад гарч болох өөрчлөлтүүдийг тооцоолохдоо түүхэн болон Монте Карло гэх хоёр загварыг ашигладаг. Банкны хэрэглэж буй VaR аргачлал нь 99 хувийн итгэлцлийн түвшин ба хэрэв одоогийн зах зээлийн эрсдэлийн хэмжээ нэг өдөр өөрчлөгдөхгүй хэвээр байхад болзошгүй алдагдлын хэмжээ нь хэтэрч илүү гарахгүй байх 1 өдрийн хугацааг ашигладаг ба эдгээр хувьсагчуудыг зах зээлийн өгөгдлийн 250 өдрийн хөдөлгөөнийг ажигласны үндсэн дээр тодорхойлдог. 99%-ийн итгэлцлийн түвшинг ашиглана гэдэг нь VaR-ын дүнгээс илүү гарсан алдагдалтай өдөр 100 өдөр тутамд нэгээс илүү тохиолдохгүй гэсэн үг.

VaR нь зах зээлийн үнэ ба үнийн ирээдүйн хөдөлгөөн нь статистик тархалттай байна гэж үздэг, мөн зах зээлийн үнийн түүхэн корреляц ба огцом өөрчлөлтүүд дээр суурилдаг учраас энэ аргыг хэрэглэхэд зарим нэг хязгаарлалтууд байдаг. VaR арга нь мэдээллийг гаргахдаа түүхэн өгөгдлүүд дээр их тулгуурладаг, эрсдэлийн хүчин зүйлүүдийн ирээдүйн өөрчлөлт ба хөдөлгөөнийг тодорхой харуулж чаддаггүй зэргийн улмаас хэрэв эрсдэлийн хүчин зүйлүүдийн өөрчлөлт нь хэвийн тархалттай байна гэсэн төсөөллөөс зөрвөл, зах зээлийн том хөдөлгөөнийг магадлалыг дутуу үнэлж болно. Эрсдэлийн хүчин зүйлүүд ба тодорхой нэг хэрэгслүүдийн хувьд тэдгээр хүчин зүйлүүдийн хоорондын хамаарлын талаар хийсэн төсөөллүүдийн улмаас VaR нь дутуу эсвэл илүү тооцоолж болно. Позицууд нь өдрийн туршид өөрчлөгдөөгүй байсан ч VaR нь зөвхөн ажлын өдөр дуусах үеийн байдлаарх багцын эрсдэлийг илэрхийлдэг ба 99 хувийн итгэлцлийн түвшнээс давсан аливаа нэг алдагдлыг тооцож үздэггүй.

VaR-ын хязгаар ба алдагдлын хэмжээ нь удирдлагаас тогтоож өгсөн хязгаарт байгаа эсэхийг тогтмол шалгаж үздэг. Гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн санхүүгийн хэрэгсэл дээр нэг өдрийн хугацаанд гарч болох алдагдлын хэмжээг VaR аргаар тооцоолж гаргасныг дор үзүүлэв. Үүнд:

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

---

29. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

29.4 Зах зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

	Түүхэн загвар мян.төг	Монте Карло загвар мян.төг
2017.12.31-ний өдөр	(347,492)	(350,272)
2017 оны өдрийн дундаж	(295,356)	(293,975)
2017 оны дээд хэмжээ	(703,454)	(702,047)
2017 оны доод хэмжээ	(162,576)	(155,098)
2016.12.31-ний өдөр	1,080,338	1,046,202
2016 оны өдрийн дундаж	623,083	613,683
2016 оны дээд хэмжээ	1,342,172	1,295,735
2016 оны доод хэмжээ	294,829	285,290

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

29. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

29.4 Зах зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Дараах хүснэгтэд гадаад валютын эрсдэлд өртөж болох Банкны хөрөнгийн дүнг 2017 болон 2016 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар үзүүлэв. Хүснэгтэд санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн бүртгэлийн дүнг гадаад валют тус бүрээр бүлэглэн үзүүлэв.

Санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөр, валютаар	Төгрөг мян.төг	Ам.доллар мян.төг	Евро мян.төг	Бусад мян.төг	Нийт мян.төг
<b>2017 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр</b>					
<b>Хөрөнгө</b>					
Бэлэн мөнгө ба Монголбанкн дахь харилцах (Тодруулга 11)	204,093,339	47,285,190	2,799,060	15,744,430	269,922,019
Бусад банк, санхүүгийн харилцах, хадгаламж (Тодруулга 12)	300,890	42,685,903	2,014,445	4,302,891	49,304,129
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл (Тодруулга 11)	282,957	-	-	-	282,957
Зээл ба урьдчилгаа (Тодруулга 14)	1,387,641,936	12,115,477	-	1,457	1,399,758,870
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт					
- борлуулахад бэлэн (Тодруулга 15)	484,042,538	36,471,784	12,461	-	520,526,783
- барьцаанд байгаа буцаан худалдан авах хэлцлээрх борлуулахад бэлэн (Тодруулга 15)	7,760,816	-	-	-	7,760,816
Бусад хөрөнгө	2,494,100	228,273	1,449	18,160	2,741,982
	<b>2,086,616,576</b>	<b>138,786,627</b>	<b>4,827,415</b>	<b>20,066,938</b>	<b>2,250,297,556</b>
<b>Өр төлбөр</b>					
Банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж (Тодруулга 20)	170,026,580	21,930,559	184,324	1,140,920	193,282,383
Репо хэлцэл (Тодруулга 21)	7,722,342	-	-	-	7,722,342
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж (Тодруулга 22)	1,435,619,492	125,975,687	4,615,347	7,257,006	1,573,467,532
Зээлээр авсан эх үүсвэр (Тодруулга 23)	297,262,947	1,363,554	-	-	298,626,501
Бусад өр төлбөр (Тодруулга 24)	7,754,952	231,791	4,467	17,301	8,008,511
	<b>1,918,386,313</b>	<b>149,501,591</b>	<b>4,804,138</b>	<b>8,415,227</b>	<b>2,081,107,269</b>
<b>Цэвэр позиц</b>	<b>168,230,263</b>	<b>(10,714,964)</b>	<b>23,277</b>	<b>11,651,711</b>	<b>169,190,287</b>

ТӨРИЙН БАНК ХХК

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

29. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

29.4 Зах зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Гадаад валютын эрсдэл (үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөр, валютаар	Төгрөг мян.төг	Ам.доллар мян.төг	Евро мян.төг	Бусад мян.төг	Нийт мян.төг
<b>2016 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр</b>					
<b>Хөрөнгө</b>					
Бэлэн мөнгө ба Монголбанкн дахь харилцах	168,659,289	88,752,625	1,129,452	29,876,813	288,418,179
Бусад банк, санхүүгийн харилцах, хадгаламж	82,616,952	46,947,884	3,878,799	8,763,332	142,206,967
Урвуу репо хэлцэл	2,998,768	-	-	-	2,998,768
Зээл ба урьдчилгаа	1,125,472,110	3,487,038	14,746	21,794	1,128,995,688
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт					
- борлуулахад бэлэн (Тодруулга 15)	312,901,235	114,718,056	-	-	427,619,291
- барьцаанд байгаа буцаан худалдан авах хэлцлээрх борлуулахад бэлэн (Тодруулга 15)	7,760,816	-	-	-	7,760,816
Бусад хөрөнгө	2,303,993	7,517,144	1,303	16,479	9,838,919
	<b>1,702,713,163</b>	<b>261,422,747</b>	<b>5,024,300</b>	<b>38,678,418</b>	<b>2,007,838,628</b>
<b>Өр төлбөр</b>					
Банкуудын харилцах, хадгаламж	47,153,275	78,625,473	319,275	1,041,375	127,139,398
Рено хэлцэл	7,722,342	-	-	-	7,722,342
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	6,997	-	-	-	6,997
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	1,175,865,962	139,680,449	4,434,756	31,636,921	1,351,618,088
Зээлээр авсан эх үүсвэр	350,122,625	1,736,500	-	-	351,859,125
Бусад өр төлбөр	6,377,850	517,368	231,899	63,741	7,190,858
	<b>1,587,249,051</b>	<b>220,559,790</b>	<b>4,985,930</b>	<b>32,742,037</b>	<b>1,845,536,808</b>
<b>Цэвэр позит</b>	<b>115,464,112</b>	<b>40,862,957</b>	<b>38,370</b>	<b>5,936,381</b>	<b>162,301,820</b>

## ТӨРИЙН БАНК ХХК

### САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

#### 29. ЭРСДЭЛИЙН УДИРДЛАГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

##### 29.4 Зах зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

###### Үйл ажиллагааны эрсдэл

Үйл ажиллагааны эрсдэл гэдэг нь системийн доголдол, хувь хүний санамсаргүй болон саиаатай үйлдэл болон бусад гадаад хүчин зүйлүүдийн улмаас Банк алдагдалд орж болох эрсдэл юм. Хяналт алдагдах үед үйл ажиллагааны эрсдэл нь нэр хүнд унах, хуулийн болон зохицуулалтын асуудалд орох, улмаар санхүүгийн алдагдалд ороход ч хүргэж болно. Банк хэдийгээр үйл ажиллагааны эрсдэлийг бүрэн арилгах бололцоогүй ч хяналт, мониторинг сайжруулах замаар энэ төрлийн эрсдэлийг удирдаж болно. Хяналтад ажил үүргийн хуваарь, хяналттай системд нэвтрэх, тулган баталгаажуулах журмууд, боловсон хүчний боловсрол, үнэлгээний үйл явцууд багтана. Мөн дотоод аудиторын ажлыг ашиглах явдал орно.

#### 30. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГСЛИЙН БОДНТ ҮНЭ ЦЭНЭ

##### Бодит үнэ цэнэ болон бодит үнэ цэнийн түвшинг тодорхойлох

Бодит үнэ цэнэ гэдэг нь хэмжилтийн өдрөөр зах зээлд оролцогч талуудын хооронд хийгдсэн хөрөнгө борлуулсанаас хүлээн авсан эсвэл өр төлбөрт шилжүүлсэн ажил гүйлгээний үнэ, санхүүгийн хэрэгслийн зах зээл дээр арилжаалагдах дүн юм. Зах зээл дээр бүртгэлгүй санхүүгийн хэрэгслийн хувьд бодит үнэ цэнийг нь тохиромжтой үнэлгээний аргуудыг ашиглан тодорхойлно.

Дараах хүснэгтэд бодит үнэ цэнээрээ бүртгэгдсэн санхүүгийн хэрэгслүүдийг бодит үнэ цэнийн түвшнээр нь ангилан үзүүлэв.

	Түвшин 1 мян.төг	Түвшин 2 мян.төг	Түвшин 3 мян.төг	Нийт мян.төг
<b>2017.12.31-ний өдрөөр</b>				
<b>Санхүүгийн хөрөнгө</b>				
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт				
- борлуулахад бэлэн (Тодруулга 15)	5,253,299	515,261,023	-	520,514,322
Дахин үнэлсэн хөрөнгө (Тодруулга 17)	-	-	62,487,953	62,487,953
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл (Тодруулга 13)	-	282,957	-	282,957
<b>Нийт</b>	<b>5,253,299</b>	<b>515,543,980</b>	<b>62,487,953</b>	<b>583,285,232</b>
<b>Санхүүгийн өр төлбөр</b>				
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл	-	-	-	-
<b>Нийт</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>

**ТӨРИЙН БАНК ХХК**

**САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**

**30. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГСЛИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭНЭ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**

**2016.12.31-ний өдрөөр**

**Санхүүгийн хөрөнгө**

Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт

- борлуулахад бэлэн (Тодруулга 15)	6,374,165	421,233,921	-	427,608,086
Дахин үнэлсэн хөрөнгө (Тодруулга 17)	-	-	61,933,925	61,933,925
<b>Нийт</b>	<b>6,374,165</b>	<b>421,233,921</b>	<b>61,933,925</b>	<b>489,542,011</b>

**Санхүүгийн өр төлбөр**

Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл

(Тодруулга 13)	-	6,997	-	6,997
<b>Нийт</b>	<b>-</b>	<b>6,997</b>	<b>-</b>	<b>6,997</b>

**1, 2 болон 3 дугаар түвшний хоорондох хөдөлгөөн**

Бодит үнэ цэнээрээ бүртгэгдсэн, санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийн 1, 2 болон 3 дугаар түвшний хооронд хөдөлгөөн гараагүй болно.

**3-дугаар түвшингийн санхүүгийн хэрэгслүүдэд орсон бодит үнэ цэнийн хөдөлгөөнийг доорх хүрснэгтүүдэд харуулав:**

Борлуулахад бэлэн санхүүгийн хэрэгсэл

	2017 мян.төг	2016 мян.төг
<b>01 дүгээр сарын 01-ний өдөр</b>	11,205	5,326
Худалдан авалт	5,390	5,879
Борлуулалт	(4,134)	-
<b>12 дугаар сарын 31-ний өдөр</b>	<b>12,461</b>	<b>11,205</b>

Дахин үнэлсэн хөрөнгө

	2017 мян.төг	2016 мян.төг
<b>01 дүгээр сарын 01-ний өдөр</b>	61,933,925	61,667,477
Нэмэгдсэн (Тодруулга 17)	2,538,600	2,252,473
Ашиг алдагдлаарх эсвэл бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлан дахь элэгдэл (Тодруулга 17)	(1,908,940)	(1,986,025)
Хасагдсан (Тодруулга 17)	(75,632)	-
<b>12 дугаар сарын 31-ний өдөр</b>	<b>62,487,953</b>	<b>61,933,925</b>

## ТӨРИЙН БАНК ХХК

### САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

---

#### 30. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГСЛҮҮДИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭНЭ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

*Хөрөнгийн биржид бүртгэлгүй борлуулахад бэлэн хувьцаа*

Бодит үнэ цэнийг найдвартай тооцоолох боломжгүй тул 3 дугаар түвшний санхүүгийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнийг тооцоолох таамаглалын боломжит өөрчлөлтийн нөлөөг өртгөөр нь бүртгэсэн.

*Хөрөнгийн дахин үнэлгээ*

Барилга байгууламж болон газрын бодит үнэ цэнийн сүүлийн үнэлгээг тогтоохын тулд зах зээлийн үнийн аргачлал ашигласан. Үнэлгээчин үнэлгээ хийхдээ зах зээл дээр байгаа ижил төстэй барилга байгууламжийн тооцоолсон худалдах өртөгт үндэслэсэн. Хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ нь хараат бус мэргэшсэн үнэлгээчид болох консорциум компаниудын үнэлгээн дээр үндэслэсэн байна.

Хэрэв зах зээлийн үнэ нь 2% -иар өсвөл үнэлсэн хөрөнгийн бодит үнэ нь 1,249,759 мян.төгрөг (2016 онд 1,238,678 мян.төгрөг) өсөхөөр байна.

#### **Бодит үнэ цэнээрээ тусгагдаагүй санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн бодит үнэ цэнэ**

Санхүүгийн тайланд бодит үнэ цэнээрээ хараахан бүртгэгдээгүй байгаа санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлоход ашиглах аргачлал, таамаглалыг доор харуулав.

#### **Бодит үнэ цэнэ нь дансны үнэтэйгээ ойролцоо хөрөнгө**

Хөрвөх чадвар сайтай эсвэл эргэн төлөгдөх хугацаа богинотой (нэг жилээс богино хугацаатай) аливаа санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн хувьд дансны үнэ цэнийг түүний бодит үнэ цэнээр ойролцоолон авч үздэг. Удирдлагын гүйцэтгэсэн бодит үнэ цэнийн үнэлгээг харахад, нэг жилээс дээш хугацаатай банк, санхүүгийн байгууллагаас татсан бодит үнэ цэнийг санхүүгийн тайланд түүний дансны үнэ цэнийг ойролцоолон тавьсан байна. Энэ нь адил төстэй хадгаламжийн бүтээгдэхүүнд ногдож байгаа өнөөгийн зах зээлийн хүү нь зах зээлд анх гаргасан хүүнээс огцом өөрчлөгдөхгүй гэсэн зарчим, баримтаас үүдэлтэй.



**ТӨРИЙН БАНК ХХК****САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31****30. САНХҮҮГИЙН ХЭРЭГСЛҮҮДИЙН БОДИТ ҮНЭ ЦЭНЭ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)****Тогтмол хүүтэй санхүүгийн хэрэгсэл**

Хорогдуулсан өртгөөр илэрхийлэгдсэн тогтмол хүүтэй санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийг Монгол улс дахь ижил төстэй санхүүгийн хэрэгслүүдийн одоогийн зах зээлийн хүү болон тэдгээр санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрсөн үеийн зах зээлийн хүүтэй харьцуулан тооцно. Санхүүгийн тайланд бодит үнэ цэнээрээ тусгагдаагүй Банкны санхүүгийн хэрэгслүүдийг ангилал бүрээр нь дансны болон бодит үнэ цэнээр нь харьцуулан дараах хүснэгтээр харууллаа. Энэхүү хүснэгтэд санхүүгийн бус хөрөнгө болон санхүүгийн бус өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийг оруулаагүй болно.

	Дансны үнэ мян.төг	Бодит үнэ цэнэ мян.төг
<b>2017 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр</b>		
<b>Санхүүгийн хөрөнгө</b>		
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Тодруулга 14)	<u>1,399,758,870</u>	<u>1,399,758,870</u>
	<b>1,399,758,870</b>	<b>1,399,758,870</b>
<b>Санхүүгийн өр төлбөр</b>		
Зээлээр авсан санхүүжилт (Тодруулга 23)	<u>298,626,501</u>	<u>298,626,501</u>
	<b>298,626,501</b>	<b>298,626,501</b>
<b>2016 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр</b>		
<b>Санхүүгийн хөрөнгө</b>		
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Тодруулга 14)	<u>1,128,995,688</u>	<u>1,128,995,688</u>
	<b>1,128,995,688</b>	<b>1,128,995,688</b>
<b>Санхүүгийн өр төлбөр</b>		
Зээлээр авсан санхүүжилт (Тодруулга 23)	<u>336,865,287</u>	<u>336,865,287</u>
	<b>336,865,287</b>	<b>336,865,287</b>

## ТӨРИЙН БАНК ХХК

### САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31

#### 31. ХОЛБООТОЙ ТАЛУУДЫН ТОДРУУЛГА

##### Банкны гол удирдах албан тушаалтнуудтай хийсэн ажил гүйлгээ

Тайлант жилийн турш Банкны захирлууд болон Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлийн гишүүдэд олгосон нийт олговрын дүнг дараах хүснэгтээс харна уу. Үүнд:

	2017 мян.төг	2016 мян.төг
<i>Богино хугацаат тэтгэмж:</i>		
Цалин	1,446,833	1,580,275
Эрүүл мэнд нийгмийн даатгалын сан	14,000	46,066
Урамшуулал	194,628	623,634
	<b>1,655,461</b>	<b>2,249,975</b>

	2017 мян.төг	2016 мян.төг
<i>Зээл болон харилцах, хадгаламж:</i>		
Гол удирдах албан тушаалтнуудад олгосон зээл	482,142	517,788
Гол удирдах албан тушаалтнуудын байршуулсан харилцах, хадгаламж	304,638	124,950

Банкны бизнесийн ердийн үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхийн тулд гол албан тушаалтнууд үндсэн үүргээ гүйцэтгэж байсан боловч үндсэн ажлаа хийж байгаа бусад ажиллагсад, ажилтнуудтай харьцуулбал зээлийн хүү болон барьцааны хувьд нэлээд ялгаатай байна. Эргэн төлөлт эсвэл бусад тааламжгүй нөхцөлүүдээс илүү ялгарах онцлог байхгүй.

Гол удирдах албан тушаалтнуудад олгосон зээл болон урьдчилгаа нь барьцаатай бөгөөд жилийн 5%-иас 36% (2016 онд 6%-иас 22.8%) хувийн хүүтэй ба 1-ээс 30 хүртэл жилийн эргэн төлөгдөх хугацаатай байна. Уг санхүүгийн жилд эдгээр зээлээс олсон хүүний орлого нь 49.66 сая төгрөг болно (2016 онд 30.9 сая төгрөг).

Гол удирдах албан тушаалтнуудын харилцах, хадгаламж нь жилийн 0.6%-иас 17.8%-ийн хүүтэй байсан (2016 онд 2.0%-иас 15.6% байсан). Тухайн санхүүгийн жилд эдгээр харилцах, хадгаламжид 5.1 сая төгрөгийн хүүний зардал төлсөн (2016 онд 2.1 сая төгрөг).

##### Банкны хувьцаа эзэмшигчидийн дансны үлдэгдэл

12 сарын 31-нээрх үлдэгдэл:

	2017 MNT'000	2016 MNT'000
Хувьцаа эзэмшигчдээс авсан зээл (Тодруулга 23)	(87,782,454)	(78,069,994)
Хоёрдогч өглөг (Тодруулга 26)	(65,000,000)	(65,000,000)
Хувьцаа эзэмшигчдийн харилцах, хадгаламж	(44,969,680)	(65,444,952)
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй Засгийн газрын бонд (Тодруулга 15)	50,814,053	76,888,050
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй Засгийн газрын үнэт цаас (Тодруулга 15)	43,181,807	161,140,480
Өрийн бичиг (Тодруулга 15)	–	83,005,771

**ТӨРИЙН БАНК ХХК**

**САИХҮҮГИЙН ТАЙЛАИГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**

**31. ХОЛБООТОЙ ТАЛУУДЫН ТОДРУУЛГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**

**Хувьцаа эзэмшигчидтэй хийсэн ажил гүйлгээ:**

Тайлант жилд хийгдсэн гол гол ажил гүйлгээнүүд:

		2017	2016
		MNT'000	MNT'000
Зээлээр авсан санхүүжилт	Хүлээн авсан санхүүжилт	15,010,091	393,936
	Эргэн төлөлт	5,164,890	4,537,822
Харилцах болон хадгаламж	Хадгаламж хийсэн	1,163,827,008	450,334,887
	Зарлага хийсэн	1,184,302,280	393,955,757

Хувьцаа эзэмшигчдийн харилцах, хадгаламж нь жилийн 1.0%-иас 17.0%-ийн хүүтэй байсан. Тухайн санхүүгийн жилд эдгээр харилцах, хадгаламжид 1.194 сая төгрөгийн хүүний зардал төлсөн (2016 онд 2,288 сая төгрөг).

Хувьцаа эзэмшигчдээс авсан зээл нь жилийн 2.0%-иас 8.9%-ийн хүүтэй байсан. Тухайн санхүүгийн жилд эдгээр зээлд 2,472 сая төгрөгийн хүүний зардал төлсөн (2016 онд 3,731 сая төгрөг).

Хоёрдогч өглөг нь хүүгүй, хугацааны эцэст нэгж үнэ нь нэг сая төгрөг бүхий Төрийн банкны 65,000 ширхэг хувьцаанд хөрвөх нөхцөлтэй байна. Тодруулга 26-г харна уу.

**Монголбанкны дансны үлдэгдэл**

12 сарын 31-нээрх үлдэгдэл:

		2017	2016
		мян.төг	мян.төг
Монголбанк дахь харилцах (Тодруулга 11)		217,597,406	220,708,767
Монголбанкны үнэт цаас (Тодруулга 15)		379,735,030	53,949,013
Репозити (Тодруулга 21)		(7,722,342)	(7,722,342)
Зээлээр авсан санхүүжилт (Тодруулга 23)		(91,452,174)	(113,309,917)

**Монголбанктай хийсэн ажил гүйлгээ:**

Тайлант жилд хийгдсэн гол гол ажил гүйлгээнүүд:

		2017	2016
		MNT'000	MNT'000
Монголбанкны харилцах	Хадгаламж хийсэн	10,835,529,519	8,849,518,696
	Зарлага хийсэн	10,838,640,879	8,874,988,385
Зээлээр авсан санхүүжилт	Хүлээн авсан санхүүжилт	175,044	109,383,473
	Эргэн төлөлт	22,032,786	51,048,960

Уг санхүүгийн жилд Монголбанкаас авсан хүүний орлого болон төлсөн хүүний зардал нь тус тус 20,495 сая төгрөг ба 4,539 сая төгрөг байсан (2016 онд 8,008 сая төгрөг ба 3,390 сая төгрөг байсан).

## ТӨРИЙН БАНК ХХК

### САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ӨНӨ 12 ДУГААР САРЫН 31

#### 31. ХОЛБООТОЙ ТАЛУУДЫН ТОДРУУЛГА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

##### Бусад холбоотой талын дансны үлдэгдэл

12 сарын 31-иээрх үлдэгдэл:

	2017 MNT'000	2016 MNT'000
Харилцагчдын харилцах хадгаламж	(199,416,100)	(167,358,930)
Бусад банк, санхүүгийн байгууллага	33,979,820	87,433,435
Зээлээр авсан санхүүжилт	(82,441,355)	(97,950,601)
Бусад хөрөнгө: Авлага	7,436,601	7,436,601

2017 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банк холбоотой талын авлагат 7,436,601 мянган төгрөгийн найдваргүй авлагын нөөц хүлээн зөвшөөрсөн. (2016: тэг)

##### Бусад холбоотой талтай хийсэн ажил гүйлгээ

Тайлант жилд хийгдсэн гол гол ажил гүйлгээнүүд:

		2017 MNT'000	2016 MNT'000
Бусад газар байршуулсан банкны хадгаламж, харилцах	Хадгаламж хийсэн	2,528,759,516	4,175,011,351
	Зарлага хийсэн	2,496,702,346	4,259,860,336
Банкинд байринуулсан бусад газрын хадгаламж, харилцах	Хадгаламж хийсэн	114,203,336	56,079,433
	Зарлага хийсэн	167,231,971	146,438,622
Зээлээр авсан санхүүжилт	Хүлээн авсан санхүүжилт	476,987	85,644,836
	Эргэн төлөлт	15,986,233	10,275,832

Уг санхүүгийн жилд Монголбанкнаас авсан хүүний орлого болон төлсөн хүүний зардал нь тус тус 3,836 сая төгрөг ба 20,924 сая төгрөг байсан (2016 оид 19,880 сая төгрөг ба 4,141 сая төгрөг байсан).

##### Холбоотой талуудтай хийсэн гүйлгээний ноцлолтууд

Бизнесийн ердийн үйл ажиллагааны үр дүнд дээр дурьдсан үлдэгдэл дүнгүүд үүссэн болно. Тайлант жилийн эцсээрх зээл болон урьдчилгаанаас бусад үлдэгдэл дүн барьцаа хөрөнгөгүй болно. Бусад холбоотой талуудын өглөг эсвэл авлагын дүнд ямар нэгэн хүлээн авсан эсвэл гаргасан баталгаа байхгүй. 2016 болон 2017 оны 12 дугаар сарын 31-нээр дуусгавар болсон тайлант жилүүдэд Банк өөрийн холбоотой талуудтай холбоотойгоор найдваргүй авлагын сан байгуулаагүй болно.

Банк нь НББОУС 24-ийн өөрчлөлт болох “Төрийн оролцоот байгууллагуудын хувьд шаардлагатай тодруулгын хэсэгчилсэн хөнгөлөлт” хэсгийг хэрэгжүүлсэн. Иймд төрийн оролцоот байгууллагуудтай хийсэн дангаар материаллаг бус ажил гүйлгээнүүд нь санхүүгийн тайлангийн тодруулгад тусгагдаагүй болно.

**ТӨРИЙН БАНК ХХК**

**САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**

**32. ХӨРӨНГӨ БОЛОН ӨР ТӨЛБӨРИЙН ХУГАЦААНЫ ШИНЖИЛГЭЭ**

Дараах хүснэгтэнд Банкны хөрөнгө, өр төлбөрийг эргэн төлөгдөх, барагдах хугацаагаарх шинжилгээг харуулсан байна. Тодруулга 29.3 “Төлбөрийн чадварын эрсдэл ба эх үүсвэрийн удирдлага”-аас Банкны зүгээс барагдуулах бууруулж тооцоогүй гэрээт үүргүүдийг харна уу.

	12 сар хүртэлх мян.төг	12 сараас дээш мян.төг	Нийт мян.төг
<b>2017 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр</b>			
<b>Санхүүгийн хөрөнгө</b>			
Бэлэн мөнгө ба Монголбанкин дах харилцах (Тодруулга 11)	269,922,019	–	269,922,019
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж (Тодруулга 12)	49,304,129	–	49,304,129
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл (Тодруулга 13)	282,957	–	282,957
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Тодруулга 14)	443,509,912	956,248,958	1,399,758,870
Санхүүгийн хэрэгсэл			
- борлуулахад бэлэн (Тодруулга 15)	422,929,298	97,597,485	520,526,783
- барьцаанд байгаа буцаан худалдан авах хэлцлээрх борлуулахад бэлэн (Тодруулга 15)	7,760,816	–	7,760,816
Бусад хөрөнгө (Тодруулга 16)	2,741,982	–	2,741,982
	<b>1,196,451,113</b>	<b>1,053,846,443</b>	<b>2,250,297,556</b>
<b>Санхүүгийн бус хөрөнгө</b>			
Бусад хөрөнгө (Тодруулга 16)	3,780,311	–	3,780,311
Үндсэн хөрөнгө (Тодруулга 17)	–	82,858,961	82,858,961
Биет бус хөрөнгө (Тодруулга 18)	–	1,402,091	1,402,091
	3,780,311	84,261,052	88,041,363
<b>Нийт</b>	<b>1,200,231,424</b>	<b>1,138,107,495</b>	<b>2,338,338,919</b>
<b>Санхүүгийн өр төлбөр</b>			
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж (Тодруулга 12)	193,282,383	–	193,282,383
Репо хэлцэл (Тодруулга 21)	–	7,722,342	7,722,342
Харилцагчдын харилцах, Хадгаламж (Тодруулга 22)	1,426,909,310	146,558,222	1,573,467,532
Зээлээр авсан санхүүжилт (Тодруулга 23)	61,259,720	237,366,781	298,626,501
Бусад өглөг (Тодруулга 24)	8,008,511	–	8,008,511
Хойшлогдсон татварын өглөг (Тодруулга 19)	377,632	–	377,632
	<b>1,689,837,556</b>	<b>391,647,345</b>	<b>2,081,484,901</b>
<b>Цэвэр*</b>	<b>(489,606,132)</b>	<b>746,460,150</b>	<b>256,854,018</b>

**ТӨРИЙН БАНК ХХК**

**САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТӨДРУУЛГА – 2017 ОНЫ 12 ДУГААР САРЫН 31**

**32. ХӨРӨНГӨ БОЛОН ӨР ТӨЛБӨРНИЙН ХУГАЦААНЫ ШИНЖИЛГЭЭ (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)**

	12 сар хүртэлх мян.төг	12 сараас дээш мян.төг	Нийт мян.төг
<b>2016 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр</b>			
<b>Санхүүгийн хөрөнгө</b>			
Бэлэн мөнгө ба Монголбанкн дах харилцах (Тодруулга 11)	288,418,179	–	288,418,179
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж (Тодруулга 12)	141,056,957	1,150,010	142,206,967
Урвуу репо хэлцэл (Тодруулга 21)	2,998,768	–	2,998,768
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Тодруулга 14)	384,986,038	744,009,650	1,128,995,688
Санхүүгийн хэрэгсэл			
- борлуулахад бэлэн (Тодруулга 15)	207,328,677	220,290,614	427,619,291
- барьцаанд байгаа буцаан худалдан авах хэлцлээрх борлуулахад бэлэн (Тодруулга 15)	7,760,816	–	7,760,816
Бусад хөрөнгө (Тодруулга 16)	2,536,083	7,302,836	9,838,919
	<b>1,035,085,518</b>	<b>972,753,110</b>	<b>2,007,838,628</b>
<b>Санхүүгийн бус хөрөнгө</b>			
Бусад хөрөнгө (Тодруулга 16)	2,939,640	–	2,939,640
Үндсэн хөрөнгө (Тодруулга 17)	–	78,914,811	78,914,811
Биет бус хөрөнгө (Тодруулга 18)	–	1,962,475	1,962,475
	<b>2,939,640</b>	<b>80,877,286</b>	<b>83,816,926</b>
<b>Нийт</b>	<b>1,038,025,158</b>	<b>1,053,630,396</b>	<b>2,091,655,554</b>
<b>Санхүүгийн өр төлбөр</b>			
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж (Тодруулга 12)	127,139,398	–	127,139,398
Репо хэлцэл (Тодруулга 21)	–	7,722,342	7,722,342
Үүсмэл санхүүгийн хэрэгсэл (Тодруулга 13)	6,997	–	6,997
Харилцагчдын харилцах, Хадгаламж (Тодруулга 22)	1,209,855,527	141,762,561	1,351,618,088
Зээлээр авсан санхүүжилт (Тодруулга 23)	146,176,842	205,682,283	351,859,125
Бусад өглөг (Тодруулга 24)	7,190,858	–	7,190,858
Хойшлогдсон татварын өглөг (Тодруулга 19)	–	561,859	561,859
	<b>1,490,369,622</b>	<b>355,729,045</b>	<b>1,846,098,667</b>
<b>Цэвэр*</b>	<b>(452,344,464)</b>	<b>697,901,351</b>	<b>245,556,887</b>

\* Санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн тодорхой ангиллыг гэрээний үүрэг дээр үндэслэсэн байна. Гэсэн хэдий ч, Банк харилцагчдын дийлэнх нь гэрээт хугацаанаасаа өмнө зарлагын гүйлгээ хийхгүй гэсэн хүлээлттэй байгаа ба хадгаламжийн татан авалтын түүхэн өгөгдлүүд дээр үндэслэн Банкны хүлээж буй мөнгөн урсгалыг хүснэгтэд тусгаагүй болно.

**33. ХӨРӨНГИЙН ЗОХИСТОЙ ХАРЬЦАА**

Банк нь Монголбанкнаас тогтоосон дүрэм, харьцаануудыг ашиглах замаар банкны өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааг хянадаг. Өнгөрсөн жилийн турш Банк нь өөрийн хөрөнгөд хөндлөнгөөс тавьдаг бүх шалгууруудыг бүрэн хангаж ажилласан.

**Капиталын удирдлага**

Банкны капиталын удирдлагын үндсэн зорилго нь хөндлөнгөөс тавигдсан зохистой харьцааны шалгууруудыг биелүүлэх ба сөрөг цочролыг дааж чадах өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааг хадгалахад оршдог.

Банк өөрийн хөрөнгийн бүтцийг удирдаж, эдийн засгийн нөхцөл байдал болон үйл ажиллагааных нь эрсдэлийн шинж чанарт орсон өөрчлөлтүүдийг харгалзан капиталын бүтэцдээ залруулга хийдэг байна.

**Зохицуулалттай капитал**

Монголбанкнаас арилжааны банкуудын нэгдүгээр зэрглэлийн өөрийн хөрөнгийн эрсдэлээр жигнэсэн активын зохистой харьцааг хамгийн багадаа 9% (2016 онд 9%), өөрийн хөрөнгийн эрсдэлээр жигнэсэн активын харьцааг 14% (2016 онд 14%)-иас доошгүй байхаар тогтоосон байдаг бөгөөд эдгээр харьцаа нь эрсдэлийн уг шинж чанараар нь тохируулсан хөрөнгө болон нийт капиталыг авч тооцоологдсон байдаг. Банкны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааг доор үзүүлэв.

	2017	2016
Өөрийн хөрөнгийн эрсдэлээр жигнэсэн харьцаа	12.84%	13.50%
Эрсдэлээр жигнэсэн хөрөнгийн харьцаа	18.61%	20.14%
<b>I-р зэрэглэлийн хөрөнгө</b>		
Энгийн хувьцаа	113,000,000	113,000,000
Бусад сан	693,669	693,669
Хуримтлагдсан ашиг	63,610,132	50,865,293
Нийт I-р зэрэглэлийн хөрөнгийн дүн	<u>177,303,801</u>	<u>164,558,962</u>
<b>II-р зэрэглэлийн хөрөнгө</b>		
Дахин үнэлгээний нэмэгдэл	10,195,302	10,547,302
Нийгмийн хөгжлийн сан	956,832	956,832
Борлуулахад бэлэн нөөц	3,398,083	4,493,791
Хоёрдогч өглөг	65,000,000	65,000,000
Нийт II-р зэрэглэлийн хөрөнгийн дүн	<u>79,550,217</u>	<u>80,997,925</u>
<b>Нийт капитал/капиталын суурь</b>	<b><u>256,854,018</u></b>	<b><u>245,556,887</u></b>

## ТӨРИЙН БАНК ХХК

### САНХҮҮГНИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГА – 2017 ӨНӨ 12 ДУГААР САРЫН 31

#### 33. ХӨРӨНГИЙН ЗОХИСТОЙ ХАРЬЦАА (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

12-р сарын 31-ний байдлаар эрсдэлээр нь жигнэсэн хөрөнгийг эрсдэлийн ангилал тус бүрээр үзүүлбэл:

%	2017		2016	
	Хөрөнгө мян.төг	Эрсдэлээр жигнэсэн мян.төг	Хөрөнгө мян.төг	Эрсдэлээр жигнэсэн мян.төг
0	813,481,960	–	661,376,123	–
20	6,573,008	1,314,602	45,061,370	9,012,274
50	308,419,217	154,209,608	310,157,997	155,078,999
70	161,435,593	113,004,915	121,730,889	85,211,622
100	1,106,000,089	1,106,000,089	966,823,491	967,348,491
120	4,859,174	5,831,009	1,689,065	2,026,878
150	–	–	244,606	366,909
<b>Нийт</b>	<b>2,400,769,041</b>	<b>1,380,360,223</b>	<b>2,107,083,541</b>	<b>1,219,045,173</b>

#### 34. ТАЙЛАНГИЙН ДАРААХ ҮЙЛ ЯВДАЛ

Удирдлага нь тайлангийн өдрөөс хойш санхүүгийн тайланд нөлөө үзүүлэх залруулах эсвэл тодруулах шаарллагатай ямар нэгэн үйл явдлыг олж илрүүлээгүй болно.

#### 35. МОНГОЛ ХЭЛ ДЭЭРХ ОРЧУУЛГА

Эдгээр санхүүгийн тайлангуудыг Англи хэл дээр мөн бэлтгэсэн болно. Монгол, Англи хувиудын хооронд утга, агуулгын зөрүү гарах тохиолдолд Англи хувийг дагана.